

Stenogrammid

XIII Riigikogu, III Istungjärk, täiskogu korraline istung

Esmaspäev, 04.04.2016, 15:00

Toimetatud

15:00 Istungi rakendamine

1. 15:10 Arupärimine eesti keele kursuste kohta (nr 186)
2. 15:53 Arupärimine riigimaanteede talvise hoolduse kohta (nr 148)
3. 16:17 Arupärimine ühistranspordiseaduse eiramise kohta (nr 149)
4. 16:39 Arupärimine puidu masspõletamise kohta (nr 167)
5. 17:25 Arupärimine koolitervishoiuteenuse osutamise kohta üldhariduskoolides (nr 153)
6. 17:53 Arupärimine HIV-epideemia kohta Eestis (nr 164)
7. 18:51 Arupärimine isapuhkuse kohta (nr 194)
8. 19:01 Arupärimine Kagu-Eesti piirimaade väljaostmise kohta (nr 171)
9. 19:23 Arupärimine politseiametniku ennetähtaegse teenistusastme ülendamise kohta (nr 172)
10. 19:40 Arupärimine ümberkorralduste kohta Päästeametis (nr 174)
11. 20:25 Vaba mikrofoni

15:00 Istungi rakendamine

16:58 Esimees Eiki Nestor

Tere, austatud Riigikogu! Jõudu tööle! Alustame täiskogu III istungjärku 10. töönädala esmaspäevast istungit. Eelnõude ja arupärimiste üleandmine. Vabariigi Valitsuse esindaja proua Heili Tõnisson, palun!

16:58 Valitsuse esindaja Heili Tõnisson

Austatud härra esimees! Hea Riigikogu! Vabariigi Valitsus algatab täna neli seaduseelnõu. Esiteks, kohtute seaduse muutmise ja sellega seondult teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu. Seaduseelnõu menetlemisel Riigikogus esindab Vabariigi Valitsust justiitsminister Urmas Reinsalu. Teiseks, riigihangete seaduse eelnõu. Seaduseelnõu menetlemisel Riigikogus esindab Vabariigi Valitsust riigihalduse minister Arto Aas. Kolmandaks, hädaolukorra seaduse eelnõu. Seaduseelnõu menetlemisel Riigikogus esindab Vabariigi Valitsust siseminister Hanno Pevkur. Neljandaks, tubakaseaduse muutmise seaduse eelnõu. Seaduseelnõu menetlemisel Riigikogus esindab Vabariigi Valitsust tervise- ja tööminister Jevgeni Ossinovski. Aitäh!

16:58 Esimees Eiki Nestor

Kalvi Kõva, palun!

16:58 Kalvi Kõva

Hea Riigikogu esimees! Head ametikaaslased! Et tagada Erakondade Rahastamise Järelevalve Komisjoni pädevus ja usaldusvärsus ning hoida ära, et selle liikmeks saaksid kriminaalkorras karistatud inimesed, algatavad viis Riigikogu fraktsiooni – Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsioon, Eesti Reformierakonna fraktsioon, Eesti Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon, Eesti Vabaerakonna fraktsioon ja Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsioon – erakonnaseaduse täiendamise seaduse eelnõu. Aitäh!

16:58 Esimees Eiki Nestor

Viktor Vassiljev, palun!

16:58 Viktor Vassiljev

Härra Riigikogu esimees! Head kolleegid! Mul on üle anda arupärimine Keskerakonna fraktsiooni 22 liikmelt, kes tegutsevad kindlalt ühel meelel ja meeskonnavaimus. Arupärimine on minister Jevgeni Ossinovskile tervishoiu rahastamise ja tervishoiutöötajate kollektiivlepingu kohta. Nimelt, järjekordselt on tervishoiutöötajate kollektiivlepingu läbirääkimised liiva jooksnud. Nagu meedikud ise viisakalt teatasid, on kaks uudist: hea ja halb uudis. Hea uudis on see, et lepidi kokku jõuda ühisele seisukohale, liikuda arstide, õdede ja hooldajate optimaalsete palgasuhete poole ning arvestada teiste riikide praktikat. Aga see ongi kogu positiivne uudis, sest läbirääkimistest on välja jäänud sellised tähtsad asjad nagu puhkepäevadel tehtav töö, ületunnitöö, valveaeg jm. On ju selge, et haiglad peavad lahti olema ka puhkepäevadel ja riiklikel pühadel ning seda tööd tegevaid inimesi tuleb tasustada. Seetõttu on Keskerakonna fraktsiooni 22 liikmel küsimused minister Jevgeni Ossinovskile. Küsimused on selle kohta, miks ei osalenud minister läbirääkimistel, kuigi tervishoiutöötajad seda palusid, millised on ministri edasised plaanid ja kuidas härra minister, andku jumal talle tervist, kavatses edaspidi tagada tervishoiu piisava rahastamise ja parandada arstiabi kättesaadavust. Aitäh!

16:58 Esimees Eiki Nestor

Mailis Reps, palun!

16:58 Mailis Reps

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid, Riigikogu liikmed! On traditsiooniks saanud, et Riigikogu menetleb aeg-ajalt koolilõunaeelnõu. Kuna meil ei ole juba tükk aega olnud võimalust arutleda selle üle, kuidas ja mida võiksid meie lapsed koolis süüa, siis on igati kohane see eelnõu uuesti menetlusse võtta. Aga see ei tule kuidagi juhuslikult. Tuletan meelde kõigile, kes ei mäleta, ja ütlen neile, kes ei tea, et käib ka riigieelarve arutelu kaugemas perspektiivis ehk RES-i arutelu. Koolilõunatoetus on varsti kümme aastat olnud 78 senti. Selle tõstmine ühe euro peale on kindlasti midagi, mis RES-i arutlusel võiks laual olla. See 78 senti, mille eest praegu koolis lastele imekombel toit lauale jõuab, on kehtinud juba aastaid, vaatamata toiduhindade väga suurele tõusule. Näiteks tõusid toiduhinnad 2010. aastast 2016. aasta veebruarini 22%, selle aja jooksul suurenes koolilõunatoetus aga 4%. Sedagi kahjuks vaid seetõttu, et laste arv vähenes. Nii et, head kolleegid, arutame siis, kuidas võiks koolilõunatoetus ühe euroni jõuda, ja leiame selleks ka vahendid. Aitäh!

16:58 Esimees Eiki Nestor

Olen vastu võtnud kuus eelnõu ja ühe arupärimise. Kõigi nendega toimetame kodu- ja töökorra seaduse alusel. Kohaloleku kontroll, palun!

Kohaloleku kontroll

Kohal on 88 Riigikogu liiget, puudub 13.

Nüüd päevakorrast. Kokkuleppel arupärimiste esitajatega on siseminister Hanno Pevkur esitanud taotluse täiendada täna päevakorda punktiga nr 8, s.o Riigikogu liikmete 8. märtsil esitatud arupärimine siseministrile Kagu-Eesti piirimaade väljaostmise kohta, punktiga nr 9, s.o Riigikogu liikmete samal päeval siseministrile esitatud arupärimine politseiametniku ennetähtaegse teenistusastme ülendamise kohta, ning punktiga nr 10, s.o Riigikogu liikmete 10. märtsil siseministrile esitatud arupärimine ümberkorralduste kohta Päästeametis. Peale selle on Riigikogu majanduskomisjon teinud ettepaneku arvata käesoleva töönädala päevakorrast välja teisipäevase, 5. aprilli istungi neljas päevakorrapunkt, Keskerakonna fraktsiooni algatatud kaugkütteseaduse ja korteriomandi- ja korteriühistuseaduse muutmise seaduse eelnõu 176 esimene lugemine. Koos nende parandustega panen päevakorra kinnitamisele.

Austatud Riigikogu, panen hääletusele Riigikogu täiskogu III istungjärgu 10. töönädala päevakorra. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Päevakorra kinnitamise poolt on 89 Riigikogu liiget, vastu ei ole keegi ja ka erapooletuks ei jäänud keegi. Päevakord on kinnitatud.

16:58 Esimees Eiki Nestor

Läheme edasi kinnitatud päevakorra alusel. Kõigepealt on päevakorras Krista Aru, Külliki Kübarsepa, Andres Herkeli, Artur Talviku, Andres Ammase, Monika Haukanõmme ja Ain Lutsepa esitatud arupärimine. Arupärijate nimel Krista Aru, palun!

16:58 Krista Aru

Härä esimees! Austatud rahvaesindajad! Siin saalis istub üks harukordne kogu. Maailmas ei ole teist sellist kogu, kes peaks vastutama ja hea seisma eesti keele arengu eest. See on meile antud ülesanne ja selle ülesande täitmise eest peame me hea seisma kõikide vahenditega. Eesti Vabaerakonna fraktsiooni liikmed on lugupeetud kultuuriministrile esitanud arupärimise eesti keele kursuste kohta. Kuidas kulgevad eesti keele kursused täiskasvanutele? Millised on nende tulemused? Eelkõige esitasime me arupärimise selle tõttu, et aastal 2015 registreerus eesti keele kursustele peaaegu 6000 inimest. See on väga suur hulk. Täna teame, et nendele kursustele on saanud vaid mõnisada inimest. Nagu me lugesime Integratsiooni ja Migratsiooni Sihtasutuse Meie Inimesed koduleheküljelt, nemad annavad lootust, et sellel aastal võib keelekoolitust saada veel 2000 inimest. Selline olukord ei saa meid mitte kuidagi rahuldada. Ootame kultuuriministrilt vastust, kuidas eesti keele kursustega edasi minnakse, millised on ootused ja mida me peaksime kindlasti tegema. Aitäh!

16:58 Esimees Eiki Nestor

Arupärimisele vastab kultuuriminister Indrek Saar. Palun!

16:58 Kultuuriminister Indrek Saar

Lugupeetud juhataja! Austatud Riigikogu! Täna Vabaerakonna fraktsiooni väga olulise arupärimise eest! Nagu te oma arupärimise sissejuhatuses ütlesite, on eesti keel ja selle areng meile väga olulised. Olen sellega igati nõus. Lisan oma arvamuse. Iga uus eesti keele oskaja aitab kaasa meie keele ja kultuuri säilimisele ja arengule ning teeb meid riigina tugevamaks ja ühtsemaks. Iga inimene, kes õpib ära eesti keele, rikastab meie keeleruumi. Eesti keelt saab aga armastada ikkagi ainult siis, kui seda ei õpetata sunni ja hirmuga, vaid luues motivatsiooni ja võimalusi soovijatele. Seetõttu peamegi saavutama, et igal Eesti elanikul, olenemata tema vanusest, rahvusest ja sotsiaal-majanduslikust taustast, oleks võimalus eesti keel selgeks õppida. See on oluline neile inimestele, sest vaid keelt osates on võimalik ühiskonnaelus ja kultuuriruumis maksimaalselt osaleda. See on oluline riigile, sest mida rohkem on eesti keele oskajaid, seda tugevam on meie keeleruum. Riik peab tagama kõigile kvaliteetse keeleõppe. Tähtis on, et riik lihtsalt ei käsiks ja karistaks, vaid kaasaks ja looks võimalusi kvaliteetseks keeleõppeks, kasutades kõikvõimalikke tänapäevaseid ja paindlikke keeleõppevõimalusi. Loomulikult on suur roll selles, et tagada keeleõppe kvaliteet ja tänapäevane metoodika, Haridus- ja Teadusministeeriumil.

Nüüd teie küsimused, mida ma sain kokku viis. Esimene küsimus: "Integratsiooni ja Migratsiooni Sihtasutus Meie Inimesed (MISA), mille asutajaõigusi teostab Kultuuriministeerium, andis teada, et mullu registreeris end eesti keele tasuta kursustele ligi 6000 inimest. Teadaolevalt on praeguseks neist vaid 370 inimest kursused läbinud. Küsimus: milles on probleem: kas kursusi on vähe või on nende kvaliteet ebarahuldav või jäetakse kursused lõpetamata?" 31. augusti 2015. aasta seisuga oli MISA veebilehe kaudu registreerunud 5961 inimest. 2015. aasta oktoobris alanud kursused lõpetas 2016. aasta märtsis 370 inimest ehk 23 keelegruppi. Hetkeseisuga õpib kursustel 1700 inimest ja selle aasta aprillist augustini alustab õpinguid veel 470 inimest, ühtekokku 106 keeleõpperühma. Eesti keele kursuseid korraldatakse praegu mahus, mida võimaldab olemasolev koolitusturg. MISA ostab iga riigihankega kuni 2000 uut keeleõppekohta. Näiteks osales 2015. aasta lõpus korraldatud riigihankes seitse keeleõppefirmat, kellest võitjaks osutus viis. Peamine takistus uute õppekohtade tellimisel on riigihangetes osalejate piiratud arv. Keeleõppeteenust pakkuvad koolitusfirmad osalevad ka teiste riigiasutuste keeleõppehangetes. Samal ajal toimuvad Haridus- ja Teadusministeeriumi tellimusel keelekursused haridustöötajatele, Siseministeeriumi tellimusel keelekursused uussisserändajatele ning Sotsiaalministeeriumi tellimusel keelekursused töötutele ja tõrjutusriskis inimestele. Osa eesti keelt õppida soovijaid osaleb era- ja kolmanda sektori korraldatud keeleõppekursustel ning kasutab keeleõppekulude kompenseerimiseks Innove pakutud eesti keele õppe kulude hüvitamise teenust. MISA korraldatud eesti keele koolituste kohta, mis algasid 2015. aastal, on tulnud hea tagasiside.

Kursustel osalejate seas tehtud küsitluse tulemused näitavad, et keeleõppes osalemine on suurendanud osalejate huvi eesti keele õppimise vastu, samuti andnud julgust eesti keeles suhelda. 65% küsitlusele vastanud osalejatest on otsustanud registreeruda keeletasemeeksamile, olgugi et sellist kohustust nendel kursustel ei ole. 2016. aasta mais teeb MISA täiendava eesti keele õppe hanke, et pakkuda kuni 2000 lisaõppekohta eesti keele õppeks tasemetel A2–B2. Käesoleva aasta sügisel kutsutakse keeletaseme testimisele ja saab kutsekoolitusele ligikaudu 1500 inimest ehk kõik, kes on registreerunud A2–B2-taseme kursustele MISA veebilehe kaudu, arvestades ka jätkuõppe võimalusi. Registreerunud saavad vajaduse korral õppida mitmel keeletasemel. Koolitused korraldatakse septembrist 2016 kuni detsembrini 2017. Selle ajal jooksul peaksime me suutma kõigile neile, kes registreerusid esimeses laines, millele te viitasite – neid oli algul ligi 6000 inimest –, pakkuda vähemalt ühe taseme keeleõpet.

Koolituse kvaliteedi juures on oluline silmas pidada – sellest on ka tihti räägitud –, et 2. juulil 2015 jõustusid täiskasvanute koolituse seaduse ja keeleseaduse muudatused, mis muutsid oluliselt täiskasvanute eesti keele koolituse korraldamise aluseid. Keeleseaduses sätestatakse, et koolitajal peab olema tegevusluba, kui eesti keele täienduskoolituse eesmärk on tasemeeksamiks ettevalmistamine. Koolitusfirmale antakse tegevusluba, kui taotlejal on keeleseaduses sätestatud nõuetele vastavad täienduskoolituse õppekavad ning nõutava pädevusega õpetajad ja õppekeskkond, sh õppevahendid. Keeleinspeksioon kontrollib seaduste alusel kehtestatud eesti keele ja võõrkeelte kasutamise nõuete järgimist, samuti seda, kuidas tööandjad tagavad, et ametnikel või töötajatel oleks teenistuskohustuste või tööülesannete täitmiseks vajalikul tasemel eesti keele oskus.

Teine küsimus: "MISA on toonud välja, et tõsiseks probleemiks on A1-keeletaseme kursuste puudumine (EL rahastusprogramm lubab vaid A2–B2). Paljud keelehuvilised aga (eriti Ida-Virumaal) ei ole oma keeleoskuses sugugi kindlad ja soovivad alustada nullist. Küsimus: kuidas ja millal kavatseb Kultuuriministeerium tagada ka A1-tasemel tasuta keeleõpet ning mida võetakse ette selleks, et keeleõppijale oleksid tagatud võimalused liikuda C1-keeltunnistuse ehk kõrgtasemeni?"

Kultuuriministeeriumi hallatava Euroopa Sotsiaalfondi lõimumismeetme raames pakutakse vastavalt toetuse andmise tingimustele eesti keele õpet tasemetel A2, B1 ja B2. Tõsi on, et praegu puudub pikaajastel Eesti püsielanikel võimalus õppida tasuta keelekursustel A1-tasemel eesti keelt. Siseministeeriumi kohanemisprogramm pakub tasuta A1-tasemeõpet vaid uussisserändajatele ehk Eestis kuni viis aastat elanud alalise elamisloaga elanikele. Eesti keelt tasemetel A1–A2 on võimalik tasuta õppida e-õppekeskkonnas Keeleklikk. Sellel keskkonnal on ligi 40 000 kasutajat ja tagasiside on olnud väga positiivne. Euroopa Sotsiaalfondi toel hangib Haridus- ja Teadusministeerium sel aastal e-õppekeskkonnas muuseas ka B1-taseme õppe võimaluse, mis on vajalik Eesti kodakondsuse saamiseks. MISA koolitusele registreerunud, kellel puudub A1-taseme keeleoskus, on hetkeseisuga ligi 900. Neile on soovitatud alustada keele õppimist eespool nimetatud e-õppekeskkonnas Keeleklikk. Aga MISA valmistab lähiajal ette ka üht lisavõimalust keeleõppeks, et pakkuda nõustamiskeskuste juhendajate abi e-keskkonnas keele omandamiseks, kuna kõigi võimekus ei pruugi olla piisav täiesti iseseisvaks õppeks. Samuti taotleb Kultuuriministeerium järgmise aasta eelarveläbirääkimistel lisarahastust, et pakkuda 600 inimesele tasuta eesti keele õpet A1-tasemel ka auditoorses keskkonnas.

Kolmas küsimus: "2015. aastast algasid Euroopa Sotsiaalfondi projekti "Eesti ühiskonnas lõimumist toetavad tegevused" raames esimesed A2-, B1- ja B2-taseme eesti keele kursused. Tasuta keelekursuseid on plaanitud läbi viia aastani 2020. Eesti on rahastanud riigikeeleõppe täiskasvanutele enamasti EL-i rahastusallikatest. Eesti eelarve panus on ülimalt tagasihoidlik. Küsimus: kas selline rahastamismudel on jätkusuutlik ja õige ning kuidas kavatseb Kultuuriministeerium tagada järjepideva eesti keele õppe siis, kui lõpeb Euroopa Liidu poolne finantseerimine?" Meie eesmärk on tagada stabiilne tasuta keeleõppe võimalus 2000–2200 inimesele aastas. See arv tuleneb koolitusturu võimalustest. Praegu on eesti keele õppe rahastamine ning pakkumine tagatud eri osapoolte koostöös. Koolitusi keeletaseme tõstmiseks korraldavad Haridus- ja Teadusministeerium SA Innove kaudu avaliku sektori töötajatele ning Sotsiaalministeeriumi toel töötukassa koondamisohus või töö kaotanud ja tõrjutsuriskis olevatele inimestele, kui nende töölesaamine on raskendatud puuduliku eesti keele oskuse tõttu. Uusimmigrantidele pakub esmast keeleõpet Siseministeeriumi kohanemisprogramm, nagu juba ka eespool räägitud sai. Peale ministeeriumi toetuste pakuvad eesti keele õpet oma töötajatele mitmed erafirmad. Riigieelarvelistest vahenditest hüvitatakse eesti keele õppe kulud Eesti Vabariigi kodakondsuse taotlejatele ja neile, kelle on keeleeksamile suunanud Keeleinspeksioon. Keeleõppekulud hüvitatakse ka isikutele, kes ei saa kulude hüvitamist taotleda kodakondsuse seaduse

või keeleseaduse alusel, aga on positiivselt sooritanud eesti keele eksami tasemel A2, B1, B2 või C1. Nendel juhtudel maksab hüvitist Haridus- ja Teadusministeeriumi toel SA Innove. Kindlasti ei ole Euroopa Liidu rahastusallikad keeleõppe vajaduste katmiseks piisavad. Seetõttu taotlebki Kultuuriministeerium riigieelarvest lisavahendeid eesti keele õppeks aastatel 2018–2020 (riigi eelarvestrateegiat tehakse praegu aastateks 2017–2020) tasemetel A2–B2. Selle rahaga oleks võimalik korraldada täiendavat eesti keele õpet kuni 3000 inimesele, arvestusliku hinnaga 330 eurot ühe inimese kohta ja eesmärgiga tõsta kursustel osalejate keeleoskust ühe keeletaseme võrra.

Neljas küsimus: "Kui palju Eesti elanikke on viimase viie aasta jooksul osalenud tasuta keeleõppes? Milline on olukord keelekursuste kättesaadavusega Ida-Virumaal?" Aastatel 2011–2015 pakuti tasuta eesti keele koolitusi kokku 18 841 inimesele Kultuuriministeeriumi, Haridus- ja Teadusministeeriumi, Sotsiaalministeeriumi ning Justiitsministeeriumi haldusalas. "Eesti lõimumiskava 2008–2013" rakendamisel toetas MISA eesti keele õpet Euroopa Kolmandate Riikide Kodanike Integreerimise Fondi toel ja Euroopa Sotsiaalfondi programmide "Keeleõppe arendamine 2007–2010" ja "Keeleõppe arendamine 2011–2013" tegevuste raames, sh läbisid keelekursused õpetajad, politseinikud, meditsiinitöötajad, raamatukoguhoidjad, samuti osalesid keeleõppes üliõpilased, kutseõppeasutuste õpilased, kolmanda sektori töötajad ning vaegnägijad ja -kuuljad. Peale selle, et olid tasuta eesti keele kursused, toetati tööjõuvahetusprogramme, hüvitati keeleõppe kulusid, õpetati erialakeelt, sh kõrgkoolide ja kutseõppeasutuste õppuritele, ning toetati mentori juhendusel individuaalset keeleõpet, samuti erialakursuseid ning keeleklubisid Narvas, Kohtla-Järvel, Jõhvis ja Sillamäel. Tegevuste käigus arendati ka õppevara, sh eesti keele õppekavasid Euroopa keeleõppe raamdokumendi keeleoskuse tasemete järgi, ning korraldati keeleõpetajate täienduskoolitusi. Keeleõppe pakkumine ja õppevara täiendamine toimub ka uue lõimumisvaldkonna arengukava "Lõimuv Eesti 2020" raames. MISA korraldas Haridus- ja Teadusministeeriumi toel 2015. aastal täiendavad B2- ja C1-taseme keeleõppekursused Ida-Virumaa 235 õpetajale. Samas mahus pakutakse keeleõpet Ida-Virumaa haridustöötajatele ka 2016. aastal. Täiendavalt saab eesti keele õpet 2016. aasta esimesel poolaastal Narvas 250 inimest ning Jõhvis, Kohtla-Järvel ja Ahtmes kokku 160 inimest. Kursuse eel ja järel tehtud testid on näidanud keeleoskuse paranemist.

Küll aga on kõikide nende toredate keeleõppekursustega Ida-Virumaal tihti see probleem, et seal piirkonnas ei ole võimalik saada keelepraktikat, st sa võid ju keele omandada, aga see ei kinnistu. Seetõttu kasutataksegi eesti keele õppeks peale auditoorse õppe ka mitteformaalset õpet. Alates 2015. aastast tegutseb Narvas keelekohvik, mis pakub eesti keele tugiõpet ja praktikat neile, kes tahavad eesti keele sõnavara täiendada ja iseseisvalt keelt praktiseerida. See on osutunud äraütlemata populaarseks, sestap on MISA 2016. aastal kavandanud oma tegevusi nii, et avatakse 60 keele- ja kultuuriklubi Sillamäel, Jõhvis, Kohtla-Järve Ahtme linnaosas, Narvas, samuti Tallinnas, Tartus ja Pärnus, võimaldades neis osaleda kokku kuni 960 inimesel. Eesti keele ja kultuuri klubid on mõeldud neile, kes oskavad eesti keelt vähemalt B2-tasemel ning tahavad oma suhtluskeelt täiendada. Klubi liikmeks saavad esmajärjekorras käesoleval suvel MISA kodulehe kaudu B2-taseme eesti keele kursustele registreerunud. Keeleklubides osalemine on vabatahtlik. Nende eesmärk on aidata keeleõppijatel saavutatud keeletaset hoida ning pakkuda lisavõimalusi, kuidas paremini eesti kultuuri tundma õppida. Kultuuriklubid annavad ka võimaluse luua laiemaid suhtlusvõrgustikke ja inimestevahelisi kontakte keele praktiseerimiseks.

16:58 Esimees Eiki Nestor

Aitäh!

16:58 Kultuuriminister Indrek Saar

Üks küsimus jäi vastamata.

16:58 Esimees Eiki Nestor

Jah, aga ma arvan, et Riigikogu liikmed aitavad vapralt ministril ka sellele küsimusele ära vastata.

16:58 Kultuuriminister Indrek Saar

Aitäh!

16:58 Esimees Eiki Nestor

Küsimused ministrile. Andres Herkel, palun!

16:58 Andres Herkel

Aitäh, härra esimees! Austatud minister, aitäh vastuste eest ja palun vastake sellele viimasele küsimusele ka! Aga ma tahtsin tõstatada keelekursuste tõhususe probleemi. Nimelt, kui majanduskomisjonis oli arutlusel see mitte eriti tark eelnõu, millega võeti taksojuhtidelt teenindajakaardi saamisel maha keelenõue, siis oli sinna korra kutsutud ka Keeleinspektsiooni juht Ilmar Tomusk. Tema analüüsis seda olukorda sedaviisi, et kõige efektiivsemad on tegelikult need keelekursused, kus õppija panustab ka oma isiklikku raha, saades sellest osa eduka eksami puhul tagasi. Siin kaasnevad ilmselt muud aspektid veel, on ju tasuta keelekursused ka garanteeritud turg ettevõtjale. Kuidas teie seda asja näete, mis tagab selle, et kursused oleksid võimalikult tõhusad?

16:58 Kultuuriminister Indrek Saar

Täna küsimuse eest! Teie lahkelt loal vastan kõigepealt viiendale küsimusele: "Kuidas, milliste vahenditega ja kuivõrd süsteemselt on korraldatud eesti keele tasemeõpe avaliku sektori töötajatele, kaasa arvatud haridustöötajatele? Kui paljude venekeelsete põhikoolide ja gümnaasiumite (need gümnaasiumid, kus 60% õppeainetest on eesti keeles) õpetajad on viimase viie aasta jooksul läbinud eesti keele kursuseid ning kas see on olnud efektiivne?" Haridusvaldkonna töötajate süsteemse ja järjepideva tasuta eesti keele õppe eest vastutab Haridus- ja Teadusministeerium. Haridus- ja Teadusministeeriumi andmetel õppis 2015/16. õppeaastal Ida-Virumaal eesti keelt 235 koolieelse lasteasutuse, üldhariduskooli ja kutsekooli õpetajat. Koolituse maht oli 160 akadeemilist tundi ja koolituse aeg novembrist 2015 kuni märtsini 2016. Osa kursusel käinud õpetajatest sooritas tasemeeksami veebruaris ja osa sooritab mais. Eksamitulemuste põhjal planeeritakse jätkutegevusi: kursused, mentorõpe, mõne osaoskuse arendamine jms. Selleks tegevuseks on riigieelarvelistest vahenditest ette nähtud 110 000 eurot aastas. Koostöös Sotsiaalministeeriumiga on Haridus- ja Teadusministeeriumil plaanis rahastada ka avaliku sektori töötajate (nt arstid, põetajad, meditsiiniõed) keeleõpet ning samuti pakub Haridus- ja Teadusministeerium erialase eesti keele õpet kutse- ja kõrghariduse õppuritele. Lisaks valmistatakse Haridus- ja Teadusministeeriumis ette avatud taotlusvooru, kus kohalikud omavalitsused saavad esitada taotlusi mittetulundusühingute, asutuste ja ettevõtete töötajate mitteformaalse ja formaalse keeleõppe toetamiseks. Keeleõppekulud hüvitatakse ka isikutele, kes ei saa kulude hüvitamist taotleda kodakondsuse seaduse või keeleseaduse alusel, aga kes on positiivselt sooritanud eksami tasemel A2, B1, B2 või C1, nagu ka eespool juttu oli.

Riigieelarvelistest vahenditest on selleks ette nähtud 229 911 eurot aastas.

Kuidas tagada keeleõppe efektiivsus? Kui oleks olemas lihtne lahendus, küllap me siis täpselt seda juba ammu teeksite. Nagu ma kohe alguses ütlesin, õppevormid peavad olema paindlikud ja arvestama inimeste võimalustega. Inimene, kes tuleb endaga materiaalselt paremini toime, on tihtipeale ka paremate õpioskustega. Seega, seos ei ole üksühene: mitte ainult see, et ta nende kursuste eest maksab, vaid ka see, et tal on võimalus nende eest maksta, tagab selle, et keeleõppe tulemused võivad olla paremad. Paraku, kõik inimesed ei ole võimelised oma säästudest keeleõppekursuste jaoks välja käima 300–400 eurot, mida on vaja selleks, et oma raha eest ühe taseme võrra oma keeleoskust parandada. Neile inimestele on mõistlik pakkuda tasuta õpet. Mina olen arvamusel, et see kulu, võrreldes sellega, mida ühiskond võidab sellest, et inimesed oma keeleoskust arendavad, on siiski väga mõistlik.

16:58 Esimees Eiki Nestor

Märt Sults, palun!

16:58 Märt Sults

Aitäh, härra eesistuja! Hea minister! Seda juttu keeleõppe kohta, kuigi väikeste variatsioonidega, oleme kuulnud aastakümneid. Kas te olete mõelnud selle peale, mispärast keeleõpe ei ole toiminud, mispärast terve Eesti ei räägi juba ammu-ammu-ammu eesti keeles? Venelaste õpetamine eesti keeles rääkima on siiaaani probleem. Kas te olete analüüsinud, millele on kulutatud keelekümlblusele eraldatud meeletu raha? Kus augus see on? Küsimus on aga selline: mispärast Eesti muukeelne rahvas ei rääkinud juba viis aastat tagasi puhast eesti keelt?

16:58 Kultuuriminister Indrek Saar

Täna küsimuse eest! Keelekümblusega tegeleb Haridus- ja Teadusministeerium ning on minu meelest kogu aeg tegelnud. Kultuuriministeerium ei hakka analüüsima seda, mis puudutab teise ministeeriumi haldusala. Seda peate küsima ikkagi eelkõige haridus- ja teadusministri käest. Nagu ma rääkisin juba eespool, tihti peale on selle jaoks, et keel ära õppida, vaja ka võimalust keelepraktikaks, rääkimata motivatsioonist. Me teame väga hästi, et eriti Ida-Virumaal on linnu, kus keelepraktika võimalus on minimaalne. Sellepärast on vähim, mida meie praegu oleme saanud n-ö kiirreageerimise korras teha, see, et me oleme kasutanud Euroopa Sotsiaalfondi vahendeid, loomaks võimalikult kiiresti võimalikult kvaliteetsed keele- ja kultuuriklubid, et pakkuda nendele inimestele, kes keeleõppes on osalenud ja juba mingi taseme saavutanud, võimalust oma keeleoskust iseseisvalt arendada või seda ka n-ö alal hoida. See on üks nendest tegevustest, mida me kohapeal oma valdkonnas teha saame. See, kuidas motiveerida muu emakeelega inimesi eesti keelt õppima, on loomulikult palju laiem teema. Nagu te ka viitasite, me oleme rääkinud sellest juba aastaid ja oleme palju rääkinud. Ilmselt tuleb siis veel rohkem rääkida. Võiks öelda, et siin on kindlasti mitmed koolkonnad, kes usuvad erinevatesse vahenditesse, mille abil saaks motiveerida inimesi keelt õppima. Aga vähim, mida me teha saame, on see, et me tagame kõigile vähemalt võimaluse keelt õppida ning loomulikult seda ka kasutada.

16:58 Esimees Eiki Nestor

Peeter Ernits, palun!

16:58 Peeter Ernits

Hea juhataja! Hea minister! Küsin eelmise küsimuse jätkuks. Kuulsin, et plaan on anda aastaks 2000 inimesele võimalus saada tasuta kursuseid, ja tean eelnevat praktikat aastatel 2011–2015, kui neid inimesi oli ligi 4000 aastaks. Praegu võimaldab Eesti riik tasuta kursuseid ainult pooltele inimestele, kes neid tahaksid. Järelikult töötab tasuta keeleõppe masin poole jõuga. Kes vastutab selle eest, et see masin töötab n-ö poole jõuga, kuigi Eesti põhiseaduse § 6 järgi on Eesti riigikeel eesti keel ja kõigil võiks ju olla võimalik seda õppida.

16:58 Kultuuriminister Indrek Saar

Eks vastutavad kõik need, kelle võimuses on riigieelarvet teha ja kes vastutavad riigieelarves seatud prioriteetide eest. Paraku, nagu ma teile ka oma vastustes kirjeldasin, oleme me siimaani harjunud sellega, et tasuta keeleõpet pakutakse minimaalselt. Kavandatud oli, et seda pakutakse ainult Euroopa Sotsiaalfondi raha eest. Kui keeleõppekursused 2015. aasta suvel välja kuulutati, siis planeeriti esimese hooga tasuta keeleõpet 560 inimesele, registreerus aga kümme korda rohkem inimesi. Mida me saime kiiresti teha? Me nihutasime Euroopa Sotsiaalfondi vahendeid hilisematest perioodidest varasema perioodi peale ja kasutasime ära kogu koolitusturu võimekuse, mis meil oli. Seetõttu ongi lagi seal 2000 peal, sest koolitusturg lihtsalt ei ole võimeline praegu rohkem kvaliteetset teenust pakkuma. Ma kirjeldasin ajakava, mismoodi me sellega edasi liigume. See tähendab, et alates aastast 2018 peame selle jaoks, et taset samasugusena hoida, ette nägema riigi vahendeid keeleõppeks, arvestades, et ühe inimese keeleõpe, saavutamaks mingit taset, maksab praegu *circa* 330 eurot. Neid vahendeid me riigi eelarvestrateegia kavandamise käigus Rahandusministeeriumi käest ka taotleme. Teiselt poolt selgus, et nende inimeste seas on siiski hulk inimesi, kes ei valda eesti keelt ka algtasemel. Nagu ma juba kirjeldasin, kuna see selgus alles eelmise aasta lõpus, siis esimene võimalus nende jaoks raha küsida on meil siis, kui me küsime järgmise aasta eelarvest lisavahendeid. Seni saame soovitada inimestel kasutada maksimaalselt Keelekliki keskkonda individuaalseks õppeks ja püüame sinna kõrvale tekitada võimalust, et õppijaid assisteeritaks. Kui inimesel on päris iseseisva õppimisega mingi mure, siis MISA konsultandid püüavad neid Keelekliki kasutamisel abistada.

16:58 Esimees Eiki Nestor

Monika Haukanõmm, palun!

16:58 Monika Haukanõmm

Täna, härra juhataja! Lugupeetud minister! Eestis on ligi 150 000 puudega inimest, mis tähendab, et võttes arvesse meie rahvastiku struktuuri ja keelelist jagunemist, võib eeldada, et väga paljudel neist on

kodune keel vene keel. Ma tean, et 2013. aastal toimus juhtprojekt, millega katsetati eesti keele õpetamist venekeelsetele vaegkuuljatele ja vaegnägijatele. Milline on teie hinnang, kuidas on vaegkuuljatele ja vaegnägijatele tagatud keeleõppevõimalused, millised on selle projekti järelmõjud ning millised on võimalikud arendused?

16:58 Kultuuriminister Indrek Saar

Täna küsimuse eest! Pean paraku tunnistama, et ei ole selle spetsiifika kokku puutunud, seega ei oska teie küsimusele vastata. Teie lahkelt lood täpsustan seda ja vastan kirjalikult.

16:58 Esimees Eiki Nestor

Külliki Kübarsepp, palun!

16:58 Külliki Kübarsepp

Aitäh, hea juhataja! Hea minister! Mind tegi teie sissejuhatus natuke murelikuks. Te püüdsite jälle väita, et keegi sunnib kedagi õppima. Minu meelest peaksime me võtma loomulikult seda, et Eesti riigis, kus eesti keel on riigikeel, seda õpitakse ja õpetatakse, me ei tohi seda häbeneda. Selline väikeriigi elaniku sündroom ei motiveeri sisserännanuid meie keelt õppima. Kas te oskate välja tuua, kui suur on kogu see finantspott, rahasumma, mis läheb keeleõppele? Kui suur osa sellest tuleb otse Eesti maksumaksjalt ja kui suur osa Euroopa Liidu fondide rahast?

16:58 Kultuuriminister Indrek Saar

Paraku ei oska seda summat öelda, aga püüan ka sellele küsimusele kirjalikult vastata. Ma kaldun arvama, et valdav osa sellest on Euroopa fondidest tulev raha.

16:58 Esimees Eiki Nestor

Krista Aru, palun!

16:58 Krista Aru

Aitäh, härra esimees! Aitäh, austatud minister! Kas te olete analüüsinud, kui intensiivselt ja kui palju üldse praegu kasutatakse elektroonilist keeleõppimise võimalust Keeleklikis? Vaatasin ka MISA kodulehte. Ega e-sõnastik pärast 2010. aastat seal eriti täienenud ei ole. Kuidas te näete üldse elektroonilise keskkonna arengut ja kui intensiivset kasutamist see leiab?

16:58 Kultuuriminister Indrek Saar

Eesti on e-riik ja me oleme harjunud, et me saame internetist peaaegu kõik kätte. Mida päev edasi, seda rohkem tegutseme me selle kõike võimaldava vidina abil, mille nimi on internet. Keelekliki kasutajaid on 40 000, see on märkimisväärne arv. Iseküsimus on, jah, kui teadlikult ja kui tulemuslikult seda kasutatakse. Alati saab kindlasti paremini teha. Ma eespool viitasin küsimustele vastates, et Haridus- ja Teadusministeerium tegeleb sellega, et Keelekliki keskkonnas välja arendada ka võimalus B1-tasemel keeleõppeks, et need, kellel on olemas piisav iseseisev õpivõimekus, võiksid ainult Keelekliki baasil jõuda tasemele, mis lubab neil sooritada kodakondsuse eksami keeletesti.

16:58 Esimees Eiki Nestor

Nüüd teeme väikese kõrvalpeõike keeleõppelt kodu- ja töökorra seaduse õppele. Selle seaduse § 140 võimaldab Riigikogu liikmel esitada arupärimise adressaadile ühe suulise küsimuse. Andres Ammas, palun!

16:59 Andres Ammas

Lugupeetav eesistuja! Lugupeetav minister! Kas ma sain teie vastustest õigesti aru, et praegu tegeleb käsitletava temaga üsna mitu ministeeriumi? Haridusministeerium, eks ole, Innove, Siseministeeriumi kohanemisprogramm ning Kultuuriministeeriumi migratsiooni sihtasutus.

16:59 Kultuuriminister Indrek Saar

Ka Sotsiaalministeerium töötukassa kaudu.

16:59 Andres Ammas

Jah. Aga kas see on ikka mõistlik? Ega siin ei ole seda viimase aasta jooksul palju jutuks olnud n-ö silotornide probleemi? Äkki peaks selle kuidagi kellegi ühtse juhtimise alla koordineerima?

16:59 Kultuuriminister Indrek Saar

Mis puudutab kogu keeleõpet, siis ega seda ilmselt niikaua, kuni kõiki ministeeriume ei liideta, ainult ühe ministeeriumi valdkonnas teha ei saa, sest spetsiifikad on mõnevõrra erinevad. Mis puudutab seda, kas mulle tundub, et keeleõppe korraldamise vastutuse jagunemine on piisavalt selge, siis ma arvan, et seal saab teha mõne sammu edasi, võib-olla isegi päris suure sammu. Aga püüame siis käituda printsipiibist lähtudes, et kus viga näed laita, seal tule ja aita.

16:59 Esimees Eiki Nestor

Ain Lutsepp, palun!

16:59 Ain Lutsepp

Aitäh, härra juhataja! Austatud minister! Küsimus on lihtne ja puudutab avaliku sektori töötajate keeleõpet. Kas avalikule sektorile mõeldud keeleõpe on suurema tähelepanu all ja seal töötavatel inimestel on võimalus seda õpet kiiremini saada või mitte?

16:59 Kultuuriminister Indrek Saar

Jah, absoluutselt. Ka minu pikk ja põhjalik vastustevoor oli mõeldud selle jaoks, et võimalikult detailselt kirjeldada seda, mis asju juba tehakse. Väga suur osa keeleõppest, mida pakutakse, ongi mõeldud avalikule sektorile, mis toimub valdavalt Haridus- ja Teadusministeeriumi programmide kaudu. Ilmselt seda valdkonda, kus Justiitsministeerium keeleõppega tegeleb, traditsiooniliselt avalikuks sektoriks ei nimetata.

16:59 Esimees Eiki Nestor

Mihhail Korb, palun!

16:59 Mihhail Korb

Lugupeetud minister! Lugupeetud härra juhataja! Ma küsin härra ministri käest. Milline on teie prognoos, mitu aastat veel võtab aega, enne kui kõik Eesti elanikud hakkavad sada protsenti eesti keeles rääkima?

16:59 Kultuuriminister Indrek Saar

Ma ei kujuta ette, et selline aeg võiks üldse kunagi kätte jõuda. Ma loodan, et me oleme piisavalt dünaamiline ühiskond, selleks et siia tahaksid tulla ka inimesed, kelle kodune keel ei ole eesti keel. Ma väga loodan, et sellist päeva kätte ei jõua, selle ettekujutamine mõjub kuidagi apokalüptiliselt või vähemasti tähendab see seda, et mitte keegi enam siia riiki tulla ei taha ja siin istume ainult meie, kes me siin juba aastakümneid olnud oleme. Seega loodan, et seda päeva siiski ei koida. Aga loomulikult, mida suurem osa inimestest ja mida kiiremini saab eesti keele siin riigis omandada, seda parem, nagu ma juba alguses ütlesin, neile inimestele, sest see annab neile võimaluse maksimaalselt kultuurielus ja kogu riigi elus osaleda. Samuti on see parem riigile, sest seda sidusam on ühiskond.

16:59 Esimees Eiki Nestor

Suur tänu kultuuriministrile! Küsimusi Riigikogu liikmetel praegu rohkem ei ole. Avan läbirääkimised. Arupärijate nimel Krista Aru, palun!

16:59 Krista Aru

Härra esimees! Austatud minister, aitäh vastuste eest! Head rahvaesindajad! Õieti on natuke piinlik, et me 25 aastat pärast Eesti Vabariigi taasiseseisvumist räägime ikka suure murega sellest, et eesti keele oskus ei ole kõigile meie riigi kodanikele võrdselt kättesaadav. Selleks on tõesti mitmeid põhjusi. Osa nendest on väga inimlikud ja osa on väga sotsiaalsed, kuid ma saan teile siin kindlalt kinnitada, et Eesti Vabaerakonna fraktsioon on eesti keele küsimuse võtnud üheks oma südameasjaks. Ma tänan väga

kultuuriministrit, sest tema vastustest sain ma aru, et Kultuuriministeerium püüab koostöös teiste ministeeriumidega ja ikkagi juhtrolli võttes eesti keele kandepinda kõige paremas ja kõige avaramas tähenduses igati laiendada.

Keele oskamine ei ole ju mitte ainult meie eesti keele elujõu küsimus, vaid see on oluline ka neile inimestele, kes on siin Eestis oma kodu leidnud, et nad siin ennast hästi ja igati täisväärtuslike kodanikena tunneksid. See, mis meid ei saa rahuldada, on see, et aastas saab kõigist soovijatest ainult 2000 inimest soovitud keelekursused. Meid ei saa kindlasti rahuldada see, et paljudel vanematel vene rahvusest või ka mõnest teisest rahvusest inimestel, kelle emakeel ei ole eesti keel ja kes ei valda praegu kahjuks eesti keelt ka A1-tasemel, puudub võimalus keelt õppida, kuigi nad kindlasti seda tahaksid. Siin on mingi väärtuste, suhtumiste ja hoiakute probleem, mida ei ole võimalik ilmselt lahendada ühe selge otsusega, vaid mis nõuab kõikide tööd ja õiget suhtumist, eelkõige aga seda, et me ise oma eesti keelt väärtustaksime ja hindaksime.

Vaatasin tõesti e-sõnastikku. Tahan panna ka Kultuuriministeeriumile südamele, et kui on olemas elektroonilised õppematerjalid, siis, palun, neid tuleb pidevalt täiendada, korrastada ja tegusana hoida. Muidu oleme selline e-riik, kes ükskord riputab midagi võrku üles ja seal see siis seisab ning ootab, et keegi ta üles leiaks. Eelkõige algab ka keele puhul kõik suhtumisest, kõige enne suhtumisest siinsamas Riigikogu saalis. Nii et jõudu Kultuuriministeeriumile, jõudu kõikidele teistele keele eest seisjatele, aga eelkõige jõudu meile siin Riigikogu saalis! Aitäh!

16:59 Esimees Eiki Nestor

Peeter Ernits, palun!

16:59 Peeter Ernits

Hea Riigikogu juhataja ja kolleegid! Erakordselt huvitav oli siin praegu seda arutelu kuulata. Aga samas ühinen ma eelkõnelejaga, et natuke nagu kurb ja piinlik oli ka. Põhiseaduse § 6 ütleb, jah, et eesti keel on riigikeel, aga 25. aasta läheb ja ikka me küsime, millal lõpuks saavad eestimaalased, vähemalt enamik neist, võimaluse õppida eesti keelt, et neil oleks võimalik selles keeles suhelda. Räägitakse, nagu ma kuulsin, et 2000 inimese jaoks aastas raha jätkuks. Tegelikult peaks seda poole rohkem olema. Kui me siin varsti hakkame riigieelarvet menetlema, äkki leiame siis need eelarve mõttes suhteliselt nürused 600 000 eurot, siis saaks ka see teine pool, see teine 2000, nendele kursustele minna.

Ma tuletan meelde ühte sellist meest, kes sai palka 33 000 eurot kuus. See oli Tero Taskila, kas mäletate? Nagu ma kuulsin, üks kursus läheb maksma 330 eurot, järelkult oleks Taskila kuupalga eest saanud 100 inimest tasuta keelekursuse ja aastapalga eest lausa 1200 inimest. Selline väike nüanss. Mind eriti nagu vaimustas see, et nüüd, Eesti riigi 25. aastapäeval, on üks ametnik tulnud välja sellise geniaalse ideega, et kui umbkeelses keskkonnas kursused küll ära lõpetatakse, siis pole seal kusagil eesti keeles suhelda, ja nüüd luuakse seal need 60 keeleklubi või -kohvikut. Tõesti geniaalne mõte! Ma oleksin ministrile väga tänulik, kui ma kuuleksin, kes see ametnik on. Ma hea meelega esitan ta üheks kandidaadiks, kui järgmine president aurahasid jagab. See on tõesti suurepärane! Rohkemat ei tahtnudki ma öelda. Aitäh!

16:59 Esimees Eiki Nestor

Riigikogu liikmed ei soovi rohkem kõnesid pidada. Kas minister soovib veel midagi ütelda? Ei soovi.

2. 15:53 Arupärimine riigimaanteede talvise hoolduse kohta (nr 148)

16:58 Esimees Eiki Nestor

Järgmise arupärimise on esitanud Erki Savisaar, Kadri Simson, Peeter Ernits, Toomas Vitsut, Märt Sults, Mihhail Stalnuhhin, Valeri Korb, Vladimir Velman, Andrei Novikov, Dmitri Dmitrijev, Enn Eesmaa, Tarmo Tamm, Rein Ratas, Aadu Must ja Siret Kotka. Arupärijate nimel Erki Savisaar, palun!

16:58 Erki Savisaar

Austatud juhataja! Lugupeetud Riigikogu! Arupärimine sai üle antud ajal, kui teeolud olid jäised ja ilmastikuolud keerulised. Sellise ilusa päiksepaistelise ilmaga nagu täna ei tundu see teema enam nii

kriitiline. Kuid siiski, eesti vanarahvatarkus ütleb, et rege rauta suvel. Loodame, et veebruaris ilmsiks tulnud probleemid saavad järgmiseks libedushooajaks kõik ilusasti lahendatud.

Arupärimine sai üle antud ajal, mil Eesti teedel juhtus mitmeid raskeid liiklusõnnetusi, mõnigi neist reisibussiga, mis on äärmiselt kahetsusväärne. Asjaoludega tutvudes on selgunud, et teehoolduse põhimõtted on kehtestatud juba aastaid tagasi tee seisundinõuete määrusega, mis jagab teed olenevalt liiklussagedusest eri seisunditasemega teedeks. Riigimaanteedel rakendatakse kolme seisunditaset. Määruse § 27 sätestab, et 3. ja 4. seisunditasemega teedel peab olema ennetav libedustõrje tehtud kogu sõidutee ulatuses, kui ilmaprognooside, teeilmajaamade andmete või muude selliste andmete alusel on tõenäoline haardeteguri vähenemine alla nõutava. Kõige kõrgemat seisunditaset nõutakse 16 500 riigimaanteekilomeetrist vaid 2100 kilomeetril. Need on riigi põhimaanteed, nagu Tallinna–Narva, Tallinna–Tartu, Tallinna–Pärnu ning veel mõni suurema liiklusega tugimaantee ning mõni üksik kõrvalmaantee.

Nende hulka kuulub ka Jõhvi–Tartu maantee, mis oli arupärimise peamine põhjus, sest kahjuks just selle maantee 52. kilomeetril põrkasid ööl vastu 7. veebruari Rannapungerja külas kokku reisibuss ja veoauto. Esialgsel andmetel kaotas Tartust Jõhvi poole sõitnud Leedu veoauto libeduse tõttu juhitavuse ja kaldus vastassuunavööndisse, kus põrkas kokku Jõhvist Tartu poole sõitnud reisibussiga. Kokkupõrkes hukkus bussijuht. Politsei kinnitas peale õnnetust, et tee oli sündmuspaigal väga libe. Samal öösel juhtus Rannapungerja lähistel ka teine avari, kui kümmekond kilomeetrit eemal sõitis teelt kraavi järeldaagisega veok. Küsimus ei ole mitte selles, miks juhid ei valinud liiklusoludele sobivat sõidukiirust, vaid selles, miks Maanteeamet ei sõlmi teehoolduslepinguid seadusega sätestatud korras ning millega selline hoolimatus on põhjendatud. Ma tean, et nüüd on nõudeid leevendatud, kuid see ei ole ju lahendus. Sellega ei vähenda me seda sorti õnnetuste toimumise tõenäosust.

Seoses sellega on ministriile mitmeid küsimusi. Esiteks, Jõhvi–Tartu maanteel on juba viis aastat kehtinud rangemad teehutusnõuded, aga Maanteeameti ja teehooldusfirma leping nendega ei arvesta. Miks eiravad teehoolduslepingud riigi määrust? Kes selle eest vastutab? Teiseks, 2011. aastal karmistusid riiklikud teehooldusnõuded, mis tähendas sõlmitud teehoolduslepingute ülevaatamist. Lisatööde jaoks soovisid teehooldusfirmad loomulikult ka lisaraha, nõutud vahendeid ei olnud Maanteeametil aga anda. Miks ei taganud valitsus Maanteeametile piisavalt vahendeid, et tagada turvalisus Eesti teedel? Kolmandaks, ööl vastu 7. veebruari muutus maantee õnnetuspaigal teeilmajaama andmete kohaselt libedaks ilmselt kella 9 paiku õhtul, libedustõrjet tegev hooldusmasin jõudis maanteele aga alles pärast õnnetust, mitu tundi hiljem. Miks ei olnud teel tehtud seaduses nõutud ennetavat libedustõrjet? Peale selle on meil veel kolm küsimust. Ma loodan, et minister loeb need ette ja annab sobivad vastused. Aitäh!

16:58 Esimees Eiki Nestor

Vastab majandus- ja taristuminister Kristen Michal. Palun!

16:58 Majandus- ja taristuminister Kristen Michal

Austatud Riigikogu esimees! Head Riigikogu liikmed! Nagu juttu oli, vastan oma võimete ja teadmiste kohaselt sellele arupärimisele. Ma loen ka küsimused ette, sest vaevalt need meelde jäid. Esimene küsimus: "Tartu–Jõhvi maanteele on juba viis aastat kehtinud rangeimad teehooldusnõuded, aga Maanteeameti ja teehooldusfirma leping nendega ei arvesta. Miks eiravad teehoolduslepingud riigi määrust?" 1. novembril 2011. aastal kehtestatud nn uued tee seisundinõuded seisnesid raskete ilmaolude regulatsiooni täpsustamises. Täpsustati hooldustsükli aja mõistet ja lühendati 1. seisunditaseme hooldustsükli aegu. Kõrvalteede puhastamise maksimaalne aeg vähenes 36 tunnist 24 tunnini. Täpsustati nõudeid, mis reguleerivad lumetõrjetoid lumesaju ja tuisu ajal, 3. ja 4. seisunditasemega teedel kehtestati ennetava libedustõrje nõue. Küll aga öiseks ajaks, mil kehtivad madalamad seisunditasemed, ennetava libedustõrje nõuet uue määrusega ei kehtestatud. Tee seisundinõuete määruse muudatuse jõustumise ajal kehtinud hoolduslepingud olid sõlmitud riigihangete teel. Täiendavaid nõudeid sai kehtivatesse hoolduslepingutesse lisada vaid väljakuulutamisetega läbirääkimistega hankemenetlusega. Tuginedes turuhindadele, hindas Maanteeamet tollal kõikidesse kehtivatesse lepingutesse täiendavate nõuete lisamise hinnanguliseks kogumaksumuseks kuni 3 miljonit eurot, teehooldusettevõtjad küsisid aga 12,5 miljonit eurot. See summa läbirääkimistel küll vähenes, kuid jäi ikkagi planeeritust ligi kolm korda suuremaks. Võrdluseks, 2012. aastal olid Maanteeameti talihoolduse kogukulud 15,7 miljonit eurot. Maanteeameti selgituste

kohaselt ei peetud tollal otstarbekaks hooldusettevõtete ebamõistlikult kõrgeid hinnapakumisi vastu võtta. Maanteeameti hinnangul turvalisus riigiteedel ei kannatanud, sest kui teed ei oleks vastanud kehtiva määruse nõuetele, siis oleks Maanteeametil olnud nii või teisiti kohustus tellida hoolduslepingus sätestatule lisaks täiendavaid teehooldustöid. Hilisemad hanked kinnitasid Maanteeameti selgituste kohaselt nende hinnangut, et teehoolduse täiendavad pakkumised ületasid mõistlikku hinnataset. Samas oli ka vastupidiseid näiteid: Rapla maakonnas ja AS-iga Eesti Teed kokkulepitud hinnad osutusid realistlikeks ja kulupõhisteks.

Teine küsimus: "2011. aastal karmistusid riiklikud teehooldusnõuded. See tähendas sõlmitud teehoolduslepingute ülevaatamist. Täiendavate tööde eest soovisid teehooldusfirmad ka täiendavaid rahalisi vahendeid. Nõutud lisavahendeid aga Maanteeametil ei olnud anda. Miks ei taganud valitsus Maanteeametile piisavaid vahendeid, et tagada turvalisus Eesti teedel?" Maanteeametile oli ja on riigieelarvega eraldatud piisavalt vahendeid, et täita kõiki teemomanikele pandud ülesandeid, sh kajastuvad Maanteeameti eelarve liigituses vahendid teehoolduseks, nagu hankelepingutega võetud kohustused ette näevad. Miks jättis Maanteeamet lepingud muutmata? Vastus on nende tollases hinnangus, nagu ma selgitasin eelmises punktis. Maanteeamet hindas, et hoolduslepingute muutmine seisundinõuete tõttu maksab kokku *circa* 3 miljonit eurot, hooldusettevõtted küsisid umbes kolm korda enam. Ettevõtted kasutasid hankelepinguga kindlustatud piirkonnas turgu valitsevat positsiooni ja said nii küsida lisanõuete täitmiseks turuhinnast kõrgemat hinda. Maanteeamet omakorda ei pidanud sellist summat ja maksumaksja vahendite nii suurt kulutamist otstarbekaks, kuna seisundinõuete täitmine vajaduse korral lisatööde tellimise teel oleks olnud oluliselt odavam, ja planeeris seepärast lepinguid muuta järk-järgult.

Kolmas küsimus: "Ööl vastu esmaspäeva muutus maantee õnnetuspaigas libedaks teeilmajaamade andmete kohaselt eeldatavasti kella 21 paiku. Libedustõrjet tegev teehooldusmasin jõudis maanteele alles pärast õnnetust. Miks ei olnud teel tehtud seaduses nõutud ennetavat libedustõrjet?" Lähtuvalt tee seisundinõuete määrusest kehtib riigiteel nr 3 (Jõhvi–Tartu–Valga) talvine 3. seisunditase, välja arvatud 22.00–06.00, mil kehtib 2. seisunditase. Öisel ajal ei ole ennetav libedustõrje nõutav ja libedus tuleb likvideerida kaheksa tunni jooksul. Seega, teelõik vastas määrusega ja hoolduslepinguga kehtestatud nõuetele. Sellele vaatamata palusin veebruaris Maanteeametil kehtivad lepingud ja talihoolduse nõuded üle vaadata ning tegutseda. Samas juhin kindlasti tähelepanu, nagu siin ka varem mainitud, et peale terve mõistuse kasutamise peab juht liiklusseaduse kohaselt kohaldama oma sõiduki kiiruse olukorrale vastavaks. Juht peab sõidukiiruse valikul arvestama oma sõidukogemust, teeolusid, tee ja sõiduki seisundit, veose iseärasusi, ilmastikutingimusi, liiklustihedust ning muid liiklusolusid, et ta suudaks peatada sõiduki eespoolse nähtavusulatuse piires ning teel etteaimatava mis tahes takistuse ees. Seda tuleb alati meele pidada, selleks et meie kõigi kodutee kulgeks ohutult.

Neljas küsimus: "Ka 28. jaanuari ööl sõitis Jõhvi–Tartu maanteel kraavi liinibuss. Õnnetus juhtus taas öösel kella ühe ajal ja tee oli väga libe. Kas pärast õnnetust tehti kuskil mingisugused järeldused, et teehooldus ei vasta antud teel vajalikule tasemele?" Kõnealune liiklusõnnetus toimus riigitee nr 3 (Jõhvi–Tartu–Valga) kaheksandal kilomeetril Puru külas Jõhvi vallas Ida-Virumaal 29. jaanuaril kell 00.42.

Nõuded tee seisundile olid samad, nagu eelmises punktis kirjeldatud, ning nii kehtivast määrusest kui ka hooldelepingust tulenevad nõuded olid täidetud. Nagu eelnevalt öeldud, vastutab liiklusohutuse eest ka tee omanik. Oma kohustuse täitmiseks teeb Maanteeamet riigiteede seisundi üle pidevat seiret ning kõikide liiklusõnnetuste teeolusid analüüsitakse ja vajaduse korral võetakse sobivad meetmed.

Lisameetmena on sõlmitud hoolduslepingutesse viidud 3. seisunditasemega teede jaoks sisse täiendavad talihooldusnõuded ehk nn tase 3+, mille tõttu olulisemate riigiteede talvine seisund paraneb. Tase 3+ tähendab seda, et päevasel ajal, 05.00–23.00, kehtivad libedustõrje kõrgendatud nõuded, hooldustsükli on lühendatud kahe tunni võrra ja libedus likvideeritakse kahe tunni jooksul. 3. taseme korral on selleks ette nähtud neli tundi. Öisel ajal, 23.00–05.00, kehtib 3. seisunditase, mis eeldab ka ennetavat libedustõrjet. Tänu sellele paraneb nende maanteede öine seisund. Selline tase kehtib praeguse seisuga kokku 341 kilomeetril Tallinna–Narva, Tallinna–Tartu–Võru–Luhamaa ning Tallinna–Pärnu–Ikla maantee eri lõikudel. Käesoleva aasta sügiseks, st järgmiseks talihooldushooajaks, on plaanis seda laiendada põhimaanteele nr 1 (Tallinna–Narva), nr 3 (Jõhvi–Tartu–Valga), nr 4 (Tallinna–Pärnu–Ikla), nr 8 (Tallinna–Paldiski) ja nr 11 (Tallinna ringtee) kogu pikkuses ja põhimaanteele nr 2 (Tallinna–Tartu–Võru–Luhamaa) kuni Võru ringteeni k.a. Uute nõuete hoolduslepingutesse kirjutamiseks korraldab Maanteeamet väljakuulutamiseta läbirääkimistega pakkumismenetluse. Selle tegevuse raames ajakohastatakse ka need lepingud, mis ei arvesta 2011. aastal seisundinõuete

määruses tehtud muudatusi. Kui läbirääkimised ebaõnnestuvad, kaalutakse ka alternatiive, näiteks kehtivate hoolduslepingute lõpetamist ja uute hankemenetluste korraldamist.

Viies küsimus: "2014. aastal võttis koalitsioon Riigikogus vastu teeseaduse muutmise seaduse, mille järgi ei sõltu teedevõrgu rahastamine aktsiisilaekumisest, vaid rahasummad pannakse paika riigi eelarvestrateegias. Kui suur summa on plaanis eraldada järgmisel viiel aastal riigieelarvest teedevõrgu rahastamiseks?" 2017.–2020. aasta riigieelarve strateegia ehk RES-i projektis on teedevõrgu rahastamiseks kavandatud järgmised summad: 2016. aastal 207,3 miljonit eurot, 2017. aastal 209,3 miljonit eurot, 2018. aastal 227,6 miljonit eurot ja nii ka edaspidiseks, aastateks 2019–2020. Sellele lisandub Ühtekuuluvusfondist 200 miljonit eurot, mille abil ehitatakse ja rekonstrueeritakse üleeuroopalisse transpordivõrgustikku kuuluvad põhimaanteed ajavahemikul 2014–2019. Peale selle on Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium esitanud Rahandusministeeriumile 2017.–2020. aasta RES-i koostamise raames lisataotluse teehoiu rahastamise suurendamiseks kütuseaktsiisi laekumise prognoosi ja RES-i projektis kavandatud summade vahe võrra, taotledes sealjuures kohalikele teedele lisaks 5 miljonit eurot.

Kuues küsimus: "Millistes piirkondades ei järgi teehoolduslepingud Teile teadaolevalt veel tee seisundinõuete määrust?" Viimase viie aasta jooksul on tee seisundinõuete määrust muudetud kolmel korral. Esimene kord jõustusid muudatused 1. novembril 2011, tegemist oli oluliste muudatuste ja nõuete karmistamisega. Teine kord jõustusid muudatused 30. jaanuaril 2015, siis täpsustati nõudeid, seisundinõuded sisuliselt ei muutunud. Kolmas muutmise kord oli 14. juulil 2015, kui seoses ehitusseadustiku kehtima hakkamisega muutus kehtetuks teeseadus, seisundinõudeid ei muudetud. Tee seisundinõuete määruse 1. novembril 2011 kehtima hakanud redaktsiooni ei järgi Põlva maakonna, Kuusalu piirkonna ja Keila piirkonna leping. Alates 1. aprillist 2016 kehtib Ida-Viru maakonna leping, mis vastab seisundinõuete määruse viimasele redaktsioonile. Põlva maakonna ning Kuusalu ja Keila piirkonna lepingu vastavusse viimiseks kehtiva seisundinõuete määrusega ning täiendavate nõuete lisamiseks – nagu eelnevalt mainitud, taseme 3+ kehtestamiseks – korraldab Maanteeamet väljakuulutamisetähtaegade läbirääkimistega pakkumismenetlused. Loodan, et seekord küsivad hooldusettevõtted mõistlikku tasu. Kui läbirääkimised ebaõnnestuvad, kaalutakse ka alternatiive, näiteks kehtivate hoolduslepingute lõpetamist ja uute hankemenetluste korraldamist. Aitäh!

16:58 Esimees Eiki Nestor

Küsimused ministrile. Erki Savisaar, palun!

16:58 Erki Savisaar

Aitäh, austatud juhataja! Lugupeetud minister! Möödunud talv jääb selgelt meelde sellega, et õnnetusi oli kuidagi rohkem kui varem. Vähemalt jõudsid need rohkem meediasse. Mis te arvate, mis see põhjus on? Kas see tulenes lihtsalt sellest, et meil oli soe sügis ja selle aja jooksul unustati talvised sõiduvõtted, või on tõesti meie teeolud viimaste aastatega halvemaks muutunud? Kas siin on probleem teehoolduses või on hoopis asfalt, mida on viimasel ajal maha pandud, palju libedam kui, ütleme, kümme aastat tagasi kasutatud asfalt?

16:58 Majandus- ja taristuminister Kristen Michal

Aitäh! Nagu ma mainisin, kui mõni õnnetus juhtub, siis Maanteeamet ja ka politsei teevad alati analüüsi, mis selle põhjus oli. Igal õnnetusel on oma unikaalne põhjus, kuigi statistikas kipuvad need põhjused küll korduma. Üldist statistikat ma teile välja ei toonud, aga see on kindlasti Maanteeameti aastaaruandes olemas. Kui ma õigesti mäletan, siis nii vähe hukkunuid oli Eesti teedel viimati 1945. aastal. Hukkunute arv on vähenenud. Üldine õnnetusse sattunute arv ja õnnetuses vigastada saanute arv on aga siiski samal tasemel kui eelnevatel aastatel. Maanteeameti spetsialistid ja ka liikluskomisjoni liikluseksperdid ütlevad, et on küll näha hukkunute arvu vähenemist, aga nad ei julge ennustada, et see oleks põhimõtteline trendimuutus, ehkki eesmärk peaks olema ju järjest vähem hukkunuid. Tulevaste uute liiklusohutusprogrammide tegemisel me ka teede seisundinõudeid, kaasa arvatud nende ehitamise kvaliteeti ja ohutuks tegemise võtteid, kindlasti arutame. Veel kord ütlen, et iga õnnetuse puhul tuleb kindlaks teha, mis selle konkreetne põhjus oli. Väga raske on niimoodi umbes öelda.

16:58 Esimees Eiki Nestor

Mihhail Korb, palun!

16:58 Mihhail Korb

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud minister! Need arvud, mis te arupärimisele vastates tõite, tunnid ja mahud, on kõik väga õiged. Väga hea. Aga kahjuks oli see talv tõesti kuidagi erakordne. Väga palju kuulsime-nägime meedias sõnumeid, et bussid sõitsid teelt välja jms. Äkki oli viga järelevalves? Võib-olla needsamad teehooldajad tegid natuke sohki ega teinud oma tööd korralikult?

16:58 Majandus- ja taristuminister Kristen Michal

Aitäh! Järelevalvet tehakse vähemalt praeguste seisundinõuete täitmise kontrollimiseks. Nagu mainitud, on üksikuid löike, kus seisundinõuded peaksid järgmiseks perioodiks muutuma rangemaks. Järelevalvet oleme Maanteeameti liiklusekspertidega arutanud ja küsinud, kas on uudseid ideid. Tegelikult on siin mitmeid võtteid, sest teede libeduse mõõtmine käib praegu ikkagi sellisel viisil, et seda saab mõõta teatud kohtades, neid autosid on vähe. Praegu vähemalt katsetatakse uudset tehnoloogiat, aga ma ei oska öelda, kas see läheb tulevikus reaalselt käiku. Tean, et soomlased katsetavad seda võimalust panna libedust mõõtev ja informatsiooni andev seade ühissõidukitele peale, et saaks pidevalt tagasisidet ja oleks võimalik operatiivsemat järelevalvet teha. Te küsisite – enne küsis teie kolleeg sama – , kuidas need sündmused järjest rohkem meediasse pääsevad. See võib-olla näitabki, et liiklus on läinud turvalisemaks, iga õnnetus saab rohkem tähelepanu. Igal juhul on parem, kui õnnetusi juhtub vähem – sellega oleme ju kõik nõus.

16:58 Esimees Eiki Nestor

Valeri Korb, palun!

16:58 Valeri Korb

Aitäh! Lugupeetud härra minister! Ütlesite, et Maanteeametile on antud piisavalt raha. See on tore. Sel aastal olid teed päris libedad, mitte lumised. Me mäletame seda, kui viis-kuus aastat tagasi Tallinna–Narva maanteel Padaorus seisid paljud autod kaks-kolm päeva lume sees. Kas te olete ministrina veendunud, et me oleme valmis selleks, kui tuleb suur lumi, ja kas meil jätkub siis vahendeid? Üldse, mis on nende viie-kuue aasta jooksul selles valdkonnas muutunud?

16:58 Majandus- ja taristuminister Kristen Michal

Aitäh! Tegelikult on teil täiesti õigus, sellest 9. detsembri 2010. aasta Padaoru juhtumist tingituna see teehooldusnõuete karmistamine ju Eestis tuligi. Teiselt poolt moodustati väikeste teehooldusettevõtete liitmisest Eesti Teed, et oleks olemas vajalik võimsus ja tekiks ka võib-olla parem referents sellest turust, et oleks arusaadav, kuidas teehooldusturg toimib. Nüüd on võimsused ja vahendid olemas ning ma loodan, et ka sellest Padaoru juhtumist on õppetunnid saadud. Kindlasti võib alati olla, nagu me oleme näinud, loodussündmusi, mida inimene ei suuda kontrollida, kuid me saame nendeks võimalikult hästi valmis olla. Ma eeldan, et Eesti riik on nendeks valmis.

16:58 Esimees Eiki Nestor

Tarmo Tamm, palun!

16:58 Tarmo Tamm

Aitäh, juhataja! Lugupeetud minister! Eks see meedia tähelepanu oli seotud sellega, et avariiisse sattusid bussid ja hukkusid mitmed välisriigi kodanikud. See juhtus alati ühel maanteel, Jõhvi–Tartu maanteel. Midagi peab seal ikka kapitaalselt paigast ära olema. Üldjuhul on niimoodi, et kui avarii on toimunud, siis saadakse tee väga kiiresti ära soolatatud ja olukord paraneb. Miks on nii, et kogu aeg jäädakse hiljaks? Miks ei või ennetust teha, sest on ju teada, millal temperatuur langeb jne? Miks selle esimese soolatomisega hiljaks jäädakse? See ei ole nii ainult sellel maanteel. Kui me sõidame Eestis ringi, siis näeme, et nii on paljudes kohtades. Ennetusega suudetaks õnnetus ju ära hoida. Kas äkki peaks nõuded üle vaatama? Paraku jäädakse selle esimese soolatomisega hiljaks.

16:58 Majandus- ja taristuminister Kristen Michal

Aitäh! Seda teemat, ennetavat libedusetõrjet ja võimet prognoosida liiklusolude muutumist, on teehooldusettevõtete ja Maanteeametiga arutatud. Kui alguses võib-olla isegi muretseti, et see võib minna kallimaks, siis nüüd ütleb osa ettevõtjate ja Maanteeameti tagasiside, et see võib olla isegi kuluefektiivsem, kui sa õigesti prognoosid ja teed oma töö enne ära. Ma räägin lihtsalt teehooldusest, mitte võimalikest õnnetustest, mis kahtlemata on väga oluline aspekt. Seda mehhanismi muudetakse järjest paremaks, aga nagu te teate, ilmajaam ei saa ilma ennustamisele pihta sellise täpsusega, nagu meie suudame tagantjärele statistikat teha, ja on ju vana must huumor, et linnas tuleb tavaliselt talv just teehooldusettevõtjatele kõige suurema üllatusena. Ma loodan, et olukord läheb paremaks ja ennetamisega tegeldakse.

16:58 Esimees Eiki Nestor

Aitäh, majandus- ja taristuminister Kristen Michal! Rohkem Riigikogu liikmetel küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised. Läbirääkimisi ei peeta. Vaevalt ka minister midagi selle peale ütleb.

3. 16:17 Arupärimine ühistranspordiseaduse eiramise kohta (nr 149)

16:58 Esimees Eiki Nestor

Järgmine on Mihhail Korbi, Tarmo Tamme, Rein Ratase, Dmitri Dmitrijevi, Viktor Vassiljevi ja Oudekki Loone esitatud arupärimine. Arupärijate nimel Mihhail Korb, palun!

16:58 Mihhail Korb

Lugupeetud istungi juhataja! Lugupeetud minister! Austatud kolleegid! Esitan Keskerakonna fraktsiooni liikmete nimel arupärimise taksoveoteenuse kohta. Kui rääkida ajaloost, siis taksoveoteenus on alati olnud Tallinnale valus teema. Tallinn on aastaid võidelnud kurikuulsa taksomaffiaga, piraattaksondusega. Samuti oli Tallinn üks eestvedajaid, tänu kellele muudeti ühistranspordiseadus päris karmiks. Selle seaduse järgi on taksojuhtidele esitatud mitmeid nõudeid, mida nad peavad oskama ja millised seadmed peavad neil olema. Meie arupärimine on seotud sellega, et juba 2015. aastast tegutseb Eestis üks väga tuntud taksoveoteenust pakkuv firma Uber. Tema järel on ka teised firmad, kes pakuvad takso kutsumise või vahendamise teenust, nagu Taxify, muutnud oma töökontseptsiooni ja lubavad tavalistel inimestel, kes ei vasta nõuetele, mis seaduse järgi peavad taksojuhil olema, taksoveoteenust pakkuda. Nad teevad seda avalikult, nad teevad seda juba praegu. On juhtunud niiviisi, et ka Eesti politsei on selliseid teenusepakkujaid tabanud. Menetluse käigus on jõutud järeldusele, et tegemist on siiski piraatteenusega, ja selle eest on määratud ka trahvi. Seda võiks lugeda Eesti jõuorganite ametlikuks seisukohaks. Vaatamata kõigele sellele sellise teenuse pakkumine jätkub ja nüüd on teada, et Riigikogus on algatatud seaduseelnõu, mille eesmärk on seadustada nn jagamismajandus. Loomulikult räägitakse heast ja toredast eesmärgist, et kui sa sõidad hommikul Mustamäelt, Lasnamäelt või Viimsist kesklinna tööle, miks sul ei võiks siis olla võimalust võtta oma naabrimees auto peale ja selle eest natuke raha saada. See on küll kõik ilus ja tore, aga tavaliselt juhtub nii, et mõni inimene teeb sel kombel tööd 8–10 tundi päevas ja teenib sadu eurosid. Vabandust, aga seda ei saa küll kuidagi nimetada jagamismajanduseks, see on konkreetselt piraatteenus, mis on ühistranspordiseaduses väga täpselt reglementeeritud.

Nende sündmuste valguses esitasimegi me arupärimises ministrile neli küsimust. Me tahame aru saada, mis suunas me liigume, kas taksoveoteenust enam üldse ei reguleerita ja igaüks võib seda teenust pakkuda või jäävad ikka mingid reeglid või piirangud selles valdkonnas alles. Loodame saada sisukaid vastuseid. Aitäh!

16:58 Esimees Eiki Nestor

Palun majandus- ja taristuminister Kristen Michalil arupärimisele vastata!

16:58 Majandus- ja taristuminister Kristen Michal

Lugupeetud Riigikogu esimees! Head Riigikogu liikmed! Ma vastan arupärimisele ja loen ikka ka küsimused ette, nagu tavaks saanud.

Esimene küsimus: "Ühistranspordiseaduse § 3 lõige 2 ütleb, et taksovedu on teeliikluses sõitjate vedu

tellija soovitud sihtkohta või sõitjale tellitud kohta järele sõitmine takso jaoks kohandatud ühissõidukiga, samuti selle sõidukiga taksopeatuses või sõitjaga kokkulepitud kohas sõitja ootamine. Kas Teie hinnangul pakub Uber taksoveo- või sõidujagamisteenust? Kas eilne Eesti politsei otsus ei anna selget viidet, et Uberi teenus on siiski taksoveoteenus?" Tehnoloogia kiire areng muudab inimeste, teenuste kasutajate tarbimisharjumusi. Mitmes valdkonnas, majutusest kuni teenuste pakkumiseni, on jagamismajandus toomas põhimõttelisi muutusi. Eesti valik on olnud innovatsiooni toetada. See on ka Eesti tarbijate huvides. Põhimõtteline suund on mitte keelata, vaid lubada ning luua keskkond, mis on tarbija kasu ja ettevõtliku inimese huvides. Iga teenuse puhul tuleb vaadata sisu. Ainuüksi teenust pakkuva ettevõtte nimi ei määra veel teenuse olemust. Majandusministeerium on seisukohal, et sõidujagamine on olemuselt seaduslik ning kui on vaja täpsemat raamistikku, siis me aitame sellel sündida. Eelnõu ise kasutab sõidujagamise kohta terminit "kokkuleppevedu", millele pole seni veel nõudeid ette nähtud. Kokkuleppeveoks loetakse vaid sellist tasulist sõitjatevedu, mis on vastavas elektroonilises süsteemis registreeritud. See süsteem peab omakorda vastama teatud nõuetele. Näiteks peab see säilitama andmeid tehtud sõitude kohta, tagades seejuures sõitjate andmete konfidentsiaalsuse, kuvama sõidu tellimisel juhi nime ja sõiduki registreerimismärgi, kõik teenusega kaasnevad tasud jms. Samuti peab sõidujagamisteenus olema selgelt taksoveoteenusest eristatav ning kokkuleppeveoga tegelev sõiduk ei tohi kanda takso tunnusmärke. Kui taksoveoteenuse puhul reguleerib ühistranspordiseadus eraldi kliendi õiguste kaitset, siis sõidujagamise puhul tuleb vaidluste lahendamisel lähtuda võlaõigusseadusest. Kindlasti ei tohi sõidujagamist üle reguleerida, et teenust pakkuvatel juhtidel säiliks selle teenuse pakkumise võimalus kui atraktiivne täiendav sissetulekuallikas. Praktika näitab, et kliendi igakordne hinnang juhile on toimiv ja püsiv kontroll teenuse kvaliteedi üle. Kui juhi keskmine hinne langeb alla teatud taseme, siis konto blokeeritakse ja teenuse operaator tegeleb juhiga töökorras edasi.

Teine küsimus: "Kas Teie hinnangul valitseb täna ebaaus konkurents klassikalise ja ühistranspordiseaduse kohaselt pakutava taksoteenuse ning Uberi pakutava teenuse vahel, sest viimase teenust pakuvad juhid ei pea täitma ühistranspordiseaduse nõudeid?" Nagu juba öeldud, tehnoloogia kiire areng tingib inimeste tarbimisharjumuste ja ootuste muutumise. Kui taksoveoteenuse puhul reguleerib tarbija õigusi ühistranspordiseadus, siis sõidujagamise vaidlusi lahendatakse lähtuvalt võlaõigusseadusest. Sõidujagamisteenuse korral ei kasutata takso tunnusmärke, seega on Uberi, Taxify või ükskõik kelle pakutav selline teenus sõidujagamisteenus, mitte taksoveoteenus. Laiemalt vaadates saame kindlasti veel mitmes valdkonnas arutada tehnoloogia ja tarbimisharjumuste muutumisest tulenevaid arenguid majandusmudelites. Isiklikult eeldan, et see on kiires innovatiivses Eestis pigem eelis ja võimalus, mitte probleem.

Kolmas küsimus: "Kas järgmisel nädalal algatav eelnõu on kooskõlastatud Eesti Taksojuhtide Liiduga ning milline on liidu seisukoht eelnõu osas? Miks algatakse eelnõu Riigikogu saadikute poolt, mitte aga valitsuse poolt?" Eelnõu algatamine on Riigikogu liikmete seaduslik õigus, mida Vabariigi Valitsusel ei ole kindlasti kohane kommenteerida või kritiseerida. 26 Riigikogu liikme algatatud eelnõu seletuskirja kohaselt on eelnõu koostatud koostöös huvirühmade esindajatega. Kas üks huvirühmi oli ka Eesti Taksojuhtide Liit, seda tuleb küsida eelnõu algatajatelt. Küll on eelnõu algatajad selgelt öelnud, et kõiki huvitatud osapooli kaasatakse eelnõu menetlemise ajal Riigikogus. Valitsus esitas veel eelmisel nädalal mitmeid mõtteid, kuidas saaks eelnõu paremaks teha, ning andis ka omalt poolt soovitusi kaasata kõiki huvirühmi. Oleme ka ise valmis aitama, nagu oleme praktikas seda juba teinudki.

Neljas küsimus: "Miks algatakse ühe huvigrupi huvides selline seadusmuudatus? Kuidas on kindel, et antud lobisti töö eelnõu algatavate Riigikogu liikmetega vastab lobitegevuse heale tavale? Kas ei oleks turvalisem, kui eelnõu algatajaks oleks valitsus?" Nagu eelnevalt viitasin, on eelnõude algatamine Riigikogu liikmetele seadusega antud õigus, et mitte öelda lausa töö, mille eest maksumaksja neile töötasu maksab. Sõidujagamise teema on olnud avalikkuse suure huvi all ning kiire reageerimine ja diskussiooni algatamine väärib pigem minu tunnustust, mitte laimust. Suurim huvigrupp – see kipub vist ununema – on siin, muuseas, hoopis igapäevased teenusekasutajad, kellel avaneb võimalus valida alternatiivsete teenuste vahel ning mõjutada nii positiivselt hinna ja kvaliteedi suhet. Iga Eesti inimese ja tarbija huvi on konkurentsist ning vabast turust sündiv kvaliteetsem teenus ja odavam hind. Eelnõus toodud nõuded mõjutavad peale tarbijate otseselt vedajaid, taksojuhte, kokkuleppevedu pakkuda soovivaid isikuid ning kokkuleppeveo süsteemi operaatorit. Kordan juba varem öeldut: seda eelnõu tuleb nende kõigiga arutada, et leida parim lahendus.

Lõpetuseks. Olen ka varem korduvalt avalikult öelnud, et Eesti tarbijate huvides on kõiki uusi lahendusi

kasutada. Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumis võtsime me kohe alguses hoiaku, et hoiame turgu avatuna, lähtume tarbija kasust ning seame eesmärgiks mõistliku lahenduse. Väga kiiresti tuli sama hoiakuga kaasa maksuamet, kes on Eestis vägagi innovatsioonilembese mainega ja, nagu näha, üldse mitte niisama. Maksuamet hakkas kohe nuputama lahendusi, kuidas tagada korrektne maksukäitumine selliste teenuste puhul, muuseas, koos nende teenuste pakkumist korraldavate ettevõtetega. See koostöö käib. Maksuameti ja Riigikogu ühine ettevõtmine on kogu Euroopas ja ka laiemalt tekitanud väikest lainetust. Olukorras, kus paljud riigid on uusi võimalusi võtnud kui probleemi, on üks riik, kes leiab lahendusi ja näeb võimalusi. Seega, kaugemale vaadates on see põhimõtte küsimus, millist Eestit me tahame, kas uuenevat ning pidevalt nutikamaks muutuvat või siis mitte. Otsustajad, muuseas, istuvad ikka siin saalis, mitte mujal. Aitäh!

16:58 Esimees Eiki Nestor

Küsimused ministrile. Peeter Ernits, palun!

16:58 Peeter Ernits

Hea juhataja! Hea minister! Kuulsin üllatusega, et see on sõidujagamisteenus, aga mitte taksoveoteenus. See tähendab, et lendamine ei ole lendamine ja roomamine ei ole roomamine. Minu küsimus on selline: kas sellel kolleeg Pallingu eelnõul on olemas ka väljatöötamiskavatsus koos mõjuanalüüsidega? Praegune justiitsminister armastab korrata, et enne ei maksa üldse eelnõuga välja tullagi.

16:58 Majandus- ja taristuminister Kristen Michal

Aitäh! Ma pean nüüd mitut asja täpsustama. Esiteks, see on 26 Riigikogu liikme algatatud eelnõu. Teiseks, hea õigusloome põhimõtted kehtivad juba aastaid. Kui ma ise justiitsminister olin, seisin ka mina nende eest. Sellel ajal tegelikult sündisidki need põhimõtted, mille alusel eelnõusid koostama hakati. Riigikogu otsus on seni olnud, et need põhimõtted sellisel kujul Riigikogu kohta ei kehti. Kui te soovite, võite asuda selle otsuse muutmist eest vedama, ma kindlasti toetan seda. Aga Riigikogu liikmed ei pea koostama väljatöötamiskavatsusi. Kui soovite, võite seda teha.

16:58 Esimees Eiki Nestor

Mihhail Korb, palun!

16:58 Mihhail Korb

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud minister! Teie seisukoht innovaativsuse pidurdamise kohta on arusaadav, aga jutt ei ole sellest, keegi ei ürita innovaativsust ega uut tehnoloogiat peatada. Jutt käib pigem sellest, et reeglid peavad olema kõikidele ühesugused. Kui keegi pakub taksoveoteenust, siis peab tema kohta kehtima ühistranspordiseaduse 8. peatükk, mis sätestab, millised tingimused peavad taksoveol täidetud olema. Aga mina tahan teie käest küsida teist asja. Ma toon praegu ühe näite, kuid kõne all võib siin olla mis tahes firma. Näiteks korjab Uber klientide käest raha ja pärast kannab selle üle teenusepakkujale. Kes peab maksma käibemaksu, kas Uber või taksojuht?

16:58 Majandus- ja taristuminister Kristen Michal

Maksulahendused töötatakse välja koostöös maksuametiga. Kui te soovite täpsemalt teada, siis võib kindlasti detailselt kirjeldada, kui kaugele nad jõudnud on. Te tunnete muret maksukäitumise pärast ja mainisite seda probleemi, et musta taksondust on palju olnud. Uberi puhul võib positiivse näitena tuua selle, et kõik jagamismajanduse mudelid on üles ehitatud niimoodi, et seal sularahaga peaaegu ei arveldata. Ma ei ütle sugugi, et sularahakäive ja sularaha kasutamine teenuste eest maksmiseks on vale, aga uued jagamismajandusmudelid, kaasa arvatud Uber, on ikkagi sellised, et klient kasutab maksmiseks kaardimakset. See tähendab, et maksuametil on võimalik seda kõike jälgida ja tegelikult on ka juhtidel võimalik väga hästi arvet pidada. Selles võtmes on see uus majandus maksuliselt, ma ütleksin pigem nii, eeskujuks.

16:58 Esimees Eiki Nestor

Valeri Korb, palun!

16:58 Valeri Korb

Aitäh! Lugupeetud härra minister! Te olete juba ühe aasta töötanud ministrina sellisel aukohal. Aga aasta tagasi ei räägitud ju taksoveost ühtegi sõna, ei valitsuses ega ajakirjanduses ei lausunud ühtki sõna. Ja nüüd äkki! Vaat selle "äkki" tahakski võib-olla küsimusse panna. Millal teiega hakati rääkima sellest, et Uber tahab meie taksoturule tulla?

16:58 Majandus- ja taristuminister Kristen Michal

Aitäh! Enne kui ma, nagu te ütlesite, auväärsele ministrikohale sattusin – mul aasta veel täis vist ei ole, ma kahtlustan, et mõni päev on veel jäänud –, olin ma siinsamas majas teie kolleeg majanduskomisjonis, tegelesin, muuseas, pikalt-pikalt ühistranspordiseadusega, taksovedudega ja kogu taksotemaatikaga. Tol ajal oli selle üle pikk arutelu. Arutati, kuidas turgu tegelikult korrastada, ja oli mitmeid lahendusi, kaasa arvatud erinevate hindade määramine ja kõik muu, mis selle juurde kuulus. Tol ajal oli ettekujutus, et kui regulatsioon teha märksa rangemaks, siis see on võimalus, kuidas meie ühised häbiplekid, turistide koorivad, võib-olla inimeste peolt tulemist ja kõike muud sellist kasutavad ebaseaduslikud või vähemalt seaduslikkuse piiri peal kõndivad veoteenuseosutajad – taksojuhtideks ongi neid piinlik nimetada, eks ju – turult välja saada. Aga ühel hetkel viis tehnoloogia areng sinnamaale, et inimeste harjumused muutusid. Sellele ma ka viitan. Sama asi tuleb ette kogu jagamismajanduses, kogu see tehnoloogia muutus. Majutuses kasutatakse mitmesuguseid teenuseid, teenuste pakkumiseks kasutatakse erinevaid võimalusi. See võib olla hoopis parem võimalus, kuidas seda turgu korda teha. Täpset kuupäeva, millal seda arutama hakati, ma ei mäleta, aga kui tulevad uued teenused – tegelikult on need elektrooniliselt palju paremini jälgitavad, näiteks e-valimised jms, paljud asjad, mille kohta me võime olla erineval arvamusel –, siis mina olen pigem nende poolt.

16:58 Esimees Eiki Nestor

Erki Savisaar, palun!

16:58 Erki Savisaar

Aitäh, austatud juhataja! Lugupeetud minister! Taksondus on väga rangelt reguleeritud valdkond ja nende regulatsioonide loomiseks olid omad põhjused. Kas nende nõuete ja piirangutega on siis üle pingutatud ning tuleks astuda samm tagasi ka ühistranspordiseaduses, kui me nüüd laseme turule sellised teenusepakkujad, kes ei pea seda seadust absoluutselt järgima?

16:58 Majandus- ja taristuminister Kristen Michal

Aitäh! See ongi küsimus, mida seadusandjal tuleb arutada ehk arutada tuleb siin saalis, majanduskomisjonis ja igal pool mujal. Teie saate sellest ju samamoodi osa võtta. Ma enne kirjeldasin seda geneesi. Eriti just Tallinnas on probleeme taksodega olnud pikalt ja nendest ei ole jagu saadud. Ettekujutus oli varem selline, et kui kehtestatakse konkreetsed hinnad, kui suur saab kuskilt kuhugi sõites piirhind olla, siis see justkui aitab. Selgub, et vahepeal on tehnoloogia areng viinud sinnamaale, et kui inimene tellib endale selle äpi abil auto, siis selle auto juht, sõidu lõpp-punkt ja maksumus on kõik väga selgelt teada, mis juba iseenesest välistab musta asjaajamise taksoturul. See mõju, mis taksoturгу korrastab, on tal kindlasti olemas.

Kas me peaksime taksoturгу üle vaatama? Ma arvan, et paratamatult tuleb vaadata. Ma tean, et eelnõusse on tehtud selle valdkonna kohta ettepanekuid. Seda tuleb nüüd arutada, kaasa arvatud asjaosalistega, milline see taksovedajate tunnetus on. Aga üldisemalt, ka uutel jagamismajanduse osalistel ei ole see vedu päris reeglitega, sellist muljet ei maksa ka luua. Julgen arvata, et meie igaühe igapäevane tagasiside on palju efektiivsem kui see, et korra mõne aasta jooksul vaadatakse see luba formaalselt üle. Kui te istute autosse, mis ei ole korras, kui juht ei ole võimeline sõitma või on seal muud probleemid, siis te annate, nagu mainitud, halva tagasiside ja ühel hetkel läheb see juht sellest ettevõttest ära. Nii et see on võib-olla isegi kiirem ja tõhusam meede. Peale selle kontrollitakse auto vanust, juhi karistatust ja kõike muud sellist.

16:58 Esimees Eiki Nestor

Tarmo Tamm, palun!

16:58 Tarmo Tamm

Aitäh, juhataja! Lugupeetud minister! Ega see jagamismajandus taksonduses riigile lisandväärtust küll kuidagi ei loo. Ma kardan, et riik kaotab maksudes päris oluliselt. Mind teeb murelikuks, et minu teada ei ole Euroopas kusagil see Uber eriti oodatud ja pole vist ühtegi riiki Euroopas, kus see oleks seadustatud. Huvitaval kombel kohtus peaminister Ameerika riigivisiidil Uberi esindajatega. Kas siin ei ole mingit huvide konflikti? Aga kui Uberi kaudu taksoveoteenust osutatakse, kuidas tagatakse siis see, et auto oleks korras ja puhas ning autojuht täidaks näiteks töölepingu seadust? Kuidas kontrollitakse seda, et kui inimene, kes on olnud kaheksa tundi treipingi taga, läheb õhtul Uberit sõitma, siis ta täidaks töö- ja puhkeaja nõudeid?

16:58 Majandus- ja taristuminister Kristen Michal

Aitäh! Teoreetiliselt võib juhtuda, et seadusandja töötab ka 12 tundi järjest ja läheb peale seda Uberit sõitma. Ka see teoreetiline võimalus on olemas. Nagu ma mainisin, ettevõttel endal on kehtestatud tasemenõuded, kaasa arvatud see, et juht ei tohi olla karistatud, nõuded on kehtestatud ka autodele, ja lõppkokkuvõttes annab hinnangu klient. Ma arvan, et tagasiside vahetamine on kiire, me oleme igaüks suuteline otsustama, kas meid teenindati pädevalt, kas juht oli tasemel või auto korras. Sealt edasi tuleb kõik muu.

16:58 Esimees Eiki Nestor

Krista Aru, palun!

16:58 Krista Aru

Aitäh, härra esimees! Austatud minister! Teil on kindlasti olemas ülevaade ka Eesti Taksojuhtide Liidu hinnangutest ja seisukohtadest. Mis nende hinnangutest ja seisukohtadest Uberi siia tulemise kohta teie meelest kõige rohkem märkimist ja võib-olla ka järelemõtlemist väärrib?

16:58 Majandus- ja taristuminister Kristen Michal

Aitäh! Üldistatult öeldes ongi kõige olulisem võib-olla see küsimus, mida siin arupärimise käigus on ka mainitud, et turg oleks võimalikult lihtne ja läbipaistev, maksud oleksid makstud ning ühetaolisi koheldaks ühetaoliselt ja erinevaid loomulikult erinevalt. Ma arvan, et tulevikus on küsimus selles, mis on kokkuleppevedu. Seda hakkate te siin parlamendis arutama, millisel viisil seda osutatakse, milline on see maht, kui on tegemist kokkuleppeveoga, ja millest alates muutub see millekski muuks. See ongi tegelikult ju selle eelnõu teema. Sellepärast ongi minu meelest väga positiivne, et parlamendis see diskussioon algatati ja kõik osapooled siin selleks kokku võetakse. Üks suurem üritus on sellel teemal siin juba toimunud ja ilmselt tuleb neid veel. Aga ma arvan, jah, just sedasama, et on oluline, et oleks arusaadav, kes ja mida osutab.

16:58 Esimees Eiki Nestor

Küsimusi rohkem ei ole. Aitäh, härra minister! Avan läbirääkimised. Sulgen läbirääkimised.

4. 16:39 Arupärimine puidu masspõletamise kohta (nr 167)

16:58 Esimees Eiki Nestor

Järgmise arupärimise on esitanud Tarmo Tamm, Märt Sults, Erki Savisaar, Dmitri Dmitrijev, Kadri Simson, Jaanus Karilaid, Valeri Korb ja Viktor Vassiljev. Arupärijate nimel Tarmo Tamm, palun!

16:58 Tarmo Tamm

Härra juhataja! Head kolleegid! Lugupeetud minister! Meie arupärimine on puidu masspõletamise kohta. Auvere elektrijaam läks riigile maksma 638 miljonit eurot ning selleks, et jaama väärtus praeguses majandussituatsioonis väga järsult ei langeks ja et tehtud investeeringuid päästa, on valitsus lubanud jaama toorainena kasutada suures koguses puidumassi. Puidu kokkuost suurtes kogustes tõstab paratamatult puidu hinda üle Eesti, eriti Ida- ja Lääne-Virumaal. Kannatajaks on nii puiduga kütnud kui ka ettevõtjad, kes kasutavad puitu toorainena. Ettevõtjate olukorda ei tee kergemaks

piirangud, mida on Venemaa kehtestanud oma puidu ekspordile ja mis takistavad puidu sissevedu Venemaalt. Mõne aasta tagune puidu masspõletamine tõstis puidu hinda üle Eesti keskmiselt 15% ja Ida-Virumaal koguni 40%. Täna räägitakse puidu põletamisest kümme korda suuremas mahus, mille tõttu on osa ettevõtjaid juba investeringuid peatanud. Näitena võib siin tuua graanulitootjad. Praegu on Auvere jaama puhul spekulieritud 3–5 miljoni tihumeetri puidu põletamisega aastas. Arvestada tuleb, et senine raieaht üle Eesti on *circa* 10 miljonit tihumeetrit. Eesti metsade juurdekasv on ümmarguselt 12 miljonit tihumeetrit puitu aastas. Sellest kasutatavat osa (sh raiejäätmel) on vaid 8,4 miljonit tihumeetrit, mis tähendab, et metsaraie võib hakata ületama metsa juurdekasvu. Et selles loos selgust saada, on meil härra ministrile esitatud kuus küsimust. Oleks hea, kui härra minister loeks need ka ette ja siis nendele vastaks. Aitäh!

16:58 Esimees Eiki Nestor

Vastab majandus- ja taristuminister Kristen Michal, kes loeb ette ka küsimused.

16:58 Majandus- ja taristuminister Kristen Michal

Austatud Riigikogu esimees! Head Riigikogu liikmed, austatud arupärijad! Nagu lubatud, loen ette ka küsimused.

Esimene küsimus: "Kui suures mahus hakkab Eesti Energia Auvere elektrijaamas puitu põletama? Kui suur on puidu põletamise korral jaama kasutegur?" Käesoleva aasta 14. jaanuaril andis valitsus põhimõttelise nõusoleku võimaldada Narva Elektriijaamadel osaleda taastuenergia statistilise ülekande tegemisel, kui teise liikmesriigi nõutud statistika ületab Eesti vaba statistika kogust. Valitsus oli seisukohal, et enne sellise statistilise ülekande lepingu jõustumist peab Majandus- ja

Kommunikatsiooniministeerium koostöös Keskkonnaministeeriumiga koostama analüüsi, milline on statistilise kaubanduse jaoks vajaliku puidu kasutamise mõju puiduturule. Kokkuvõtlikult öeldes sõltub puidu kasutamise kogus sellest, kui palju soovib teine liikmesriik Eestilt taastuenergia statistikat osta ning milline oleks selle tehingu mõju Eesti puiduturule. Narva Elektriijaamades on elektrienergia tootmise kasutegur 35–40%. Seal asuvad Eesti kõige efektiivsemad elektri tootmise seadmed.

Võrdluseks, koostootmisjaamades on elektrienergia tootmise kasutegur 15–35%. Eesti Energia Narva Elektriijaamad on võimeline kasutama kuni 3 miljonit tihumeetrit väheväärtuslikku puitu aastas, teil oli see spekulierimise kohta käinud arv natuke vale. Praegu sellises mahus puitu ei kasutata, kuna see ei ole majanduslikult tasuv ehk põlevkivist toodetud elektri omahind on praegu odavam. Samas, olukord võib muutuda, kui põlevkivi kasutamisega kaasnevad kulud, näiteks CO₂ kvoodi hind suureneb,

võrreldes puidu kasutamisega kaasnevate kuludega. Samas on üsna tõenäoline, et kaugemas perspektiivis võib seni põlevkivi kasutavates elektrijaamades üleminek puidu kasutamisele toimuda ka Vabariigi Valitsuse otsustest sõltumata. Miljoni tihumeetri metsajäätmel kasutamine looks üle 2300 uue töökohta metsanduses, alustades just Virumaast. Puidupõletamine loob töökohti ning toob Eestisse kümneid miljoneid eurosid. Ühest teravatist võiks Eesti saada suurusjärgus 20 miljonit eurot tulu.

Teine küsimus: "Kui suure osa moodustavad põletatavast puidust raiejäätmel? Arvestades, et miljoni väheväärtusliku puidutihumeetri jaoks peab raiuma viis tihumeetrit metsa, siis mis saab ülejäävast puidust?" Seni ei ole metsaomanikud olnud huvitatud väheväärtusliku puidu väärtuse suurendamisest, kokkuostuhind on selleks olnud liiga madal ega ole katnud väheväärtusliku puidu langilt väljaveo kulusid. See tähendab, et väheväärtuslik puit on jäetud langile. Selle tõttu ei kaasne väheväärtusliku puidu kasutamise kasvuga raiemahu samas mahus suurenemist. Statistika-kaubanduse eesmärgil toodetud taastuvelektri eest makstakse toetust vaid selles ulatuses, mida teine liikmesriik on nõus maksma. Eesti tarbija ei maksa statistika-kaubanduse eesmärgil toodetud elektrienergia eest taastuenergia tasu. Puidust taastuvelektri tootmise toetus kujuneb turukonkurentsis teiste tehnoloogiatega: tuuleenergia, päikeseenergia jne. Nii saab tagada, et ei tekiks ülekompenseerimist. Arvestades palgi tihumeetrihinda ning statistika-kaubanduse võimalikku tulu ei ole tõenäoline hinnalise puidu kasutamine elektrienergia tootmiseks.

Kolmas küsimus: "Puidutooteid ekspordivad ettevõtted on läheneva hinnatõusu pärast mures, sest tooraine kallinedes ei suuda tänastes majandustingimustes nende toodang välisturgudel konkureerida. Kuivõrd olete valmis, et valitsuse otsuse tagajärjel lõpetab teatud osa puitu väärindavatest ettevõtetest, kes on selleks vaeva näinud ja vastavaid investeringuid teinud, oma tegevuse või viib oma tegevuse üle mõnda teise riiki?" Puiduturu lokaalsete anomaaliatega ärahoidmiseks koostab Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium koostöös Keskkonnaministeeriumiga enne statistilise ülekande lepingu

jõustumist analüüsi "Kasutatava puidu mõju puiduturule ning tehingu mõju teistele puitu kasutavatele ettevõtetele". Samas, puidu hind kujuneb regionaalsel turul, st energiapuidu hinda mõjutab areng terves regioonis, mitte ainult ühe tarbija lisandumine. Eestis on ressursse piisavalt nii energeetikasektori kui ka teiste sektorite vajaduste rahuldamiseks. Elektrienergia tootmiseks kasutatakse ainult raiejäätmeid. Suurem nõudlus raiejäätmete järele tähendab soodsamat võimalust väärtusliku puidu ülestöötamiseks. Siiani on väheväärtuslik puit suuresti metsa jäänud ning sealt saamata jäänud tulu väärtusliku puidu hinnale ei lisandunud. Keskkonnaministeeriumi hinnangul on energeetilise puidu kasutamata potentsiaal Eestis viimaste aastate raiemahtusid silmas pidades kuni 3,6 miljonit tihumeetrit aastas. Biomassiturg, olgu öeldud, ulatub kaugemale kui riigipiir. Me ekspordime Eestist puidujäätmeid Skandinaavia riikidesse, kokkupressitud kujul Suurbritanniasse, Itaaliasse jne. Näiteks ostab Skandinaavia puiduhaket Aafrika riikidest ja Kanadast. Leedus on täiesti toimiv biomassiturg. Neljas küsimus: "Kas valitsuse otsus lubada Eesti Energial puidu masspõletust on kooskõlas Euroopa Komisjoni poolt lubatud riigiabiga?" Euroopa Komisjoni taastuvenergia tootmise toetamist käsitlev riigiabi luba nr SA.36023 võimaldab maksta koospõletamise eest toetust sõltuvalt CO₂ kvootide turuhinnast. Seega on Euroopa Komisjon olnud nõus Narva Elektrijaamades kasutatava puidu põletamisele toetust maksuma. Kindlasti hoiame Euroopa Komisjoni eelnõu arenguga kursis. Viies küsimus: "Tänase valitsuse peaminister on vähemalt sõnades toetanud nutikaid lahendusi. Puidusektoris tähendavad nutikamad lahendused puidu väärimist, mitte ahju kütmist. Miks valitsus oma tegevustes ei toeta nutikaid lahendusi?" Madala kvaliteediga puidust energia tootmine ongi nutikas kasutus, puidu metsa alla mädanema jätmine on arutu kasutamine. Puit, mida statistikakaubanduse õnnestumise korral elektrijaamades kasutama hakatakse, jääb praegu suures osas metsa alla. Igasugune lahendus, mis aitab seda ressursi majanduse hüvanguks ära kasutada, on nutikam kui kasutuskõlbliku ressursi metsa jätmine. Statistikakaubanduse raames toimuv puidukasutus suurendab Eesti metsatööstuse ressursitõhusust tervikuna. Kuues küsimus: "Kas ja kuidas kavatseb valitsus elanikele kompenseerida puiduhinna tõusu järel kerkiva küttehinna?" Nagu eelnevates vastustes selgitasin, ei ole statistikakaubanduse tehingutel suurt mõju kaugkütte hinnale. Samuti on Vabariigi Valitsus ette näinud kaitsemehhanismid, et seda ohtu välistada. Lisaks on avatud meetmed, millega riik toetab inimesi korterelamute energiasäästlikuks rekonstrueerimisel. Energiasäästumeetmete positiivne mõju kommunaalkuludele on pikaajaline ja jätkusuutlik. Küll aga on selge, et Eesti ettevõtete ekspordile kaasaaitamine, mida statistikakaubandus sisuliselt ju on, aitab parandada Eesti majanduse üldist seisundit ning annab eelduse, et Eesti elanike elujärg paraneb. Pealegi võib statistikakaubandus võimalusena tuua tarbijale hoopis säästu. Müügist saadav tulu võib vähendada tarbijatariife. Lõpetuseks kordan, et tegu on ekspordi ja töökohtade loomisega, mis Eesti tarbijat ei koorma. Ühe miljoni tihumeetri metsajätme kasutamine oleks algus, mis looks üle 2300 töökoha metsanduses, alustades Virumaast. Üks teravatt-tund tähendab *circa* 20 miljonit eurot Eestile kokku. Kahtlemata on see oluline otsus. Aitäh!

16:58 Esimees Eiki Nestor

Küsimused ministrile. Andres Ammas, palun!

16:58 Andres Ammas

Lugupeetav eesistuja! Lugupeetav minister! Ma tahan täpsustada seda kasuteguri asja, millel te korra põgusalt peatusite. Minule on mitmelt poolt meediast jäänud siiski silma väited, et Auveres puidu põletamise kasutegur võiks olla, jah, 35–40% nagu te ütlesite, aga väikestes elektri ja soojuse koostootmise jaamades on see kuni 90%. Te mainisite elektri tootmist nendes väikestes jaamades, aga kui soojus juurde võtta, mis siis kokku tuleb?

16:58 Majandus- ja taristuminister Kristen Michal

Jah, ilmselt küsisite te erinevaid arve. Need, mida mina nimetasin, olidki elektrienergia tootmise kasuteguri vahemikud. On tõepoolest jaamu, mis on teie nimetatust isegi suurema kasuteguriga, need on koostootmisjaamad. Mis puudutab statistikakaubandust, siis see tegelikult lähtubki sellest samast võimalusest. See, millega me saame vähemalt esimeses faasis kaubelda, on seesama statistika, mis tuleneb nendest kasuteguritest.

16:58 Esimees Eiki Nestor

Rein Ratas, palun!

16:58 Rein Ratas

Kõrgeauline esimees! Auväärt minister! Eurodirektiiv 2009/28/EÜ ütleb: "Biomassi puhul soosivad liikmesriigid muundamistehnoloogiaid, millega saavutatav energia muundamise kasutegur [---] on tööstusliku kasutuse puhul vähemalt 70%." Auvere jaamas on see kasutegur 40%, koostootmisjaamades üle kahe korra suurem. Kuivõrd Narva Elektriijaamades puidu põletamise rahaline toetus on kooskõlas nimetatud eurodirektiiviga?

16:58 Majandus- ja taristuminister Kristen Michal

Aitäh! Veel kord ütlen, et tegemist ei ole puidu põletamisega, mille eest Eesti tarbija maksma peaks. Maksavad need riigid, kes statistikat ostavad, nemad tasuvad selle eest. See ongi statistikakaubandus. Me oleme arutanud valitsuses ka võimalust, et Narvas toimivad tõhus koostootmine, mille kohta Andres Ammas küsis ja mis on suurema kasuteguriga, ja see osa, kus soojus kaotsi läheb, nagu te ilmselt teate, aga võiks mõlemad ära kasutada ja, ütleme, riigisisesse mehhanismi tuua. Täna me arutame ikkagi ainult seda osa sellest, mis läheb väljapoole, statistikakaubandusse, me ei konkureeri sellega siseturul.

16:58 Esimees Eiki Nestor

Tarmo Tamm, palun!

16:58 Tarmo Tamm

Aitäh, juhataja! Lugupeetud minister! Kui kindel te olete, et Eesti Energial õnnestub statistikakaubanduse raames elektrit müüa? Millele teie kindlus tugineb? Mis on need esimesed näited, mille põhjal te võite väita, et meil õnnestub seda üldse müüa? Kui meil ei õnnestu seda müüa, kas ikkagi hakatakse seda puitu põletama?

16:58 Majandus- ja taristuminister Kristen Michal

Aitäh! 100%-list kindlust ei saa ju olla, kui tehingut ei ole tehtud. Huvi on. Nagu te olete ilmselt ajakirjandusest näinud ja kuulnud, on palju riike, kellel on taastuvenergia eesmärgid täitmata ja kes on sellest huvitatud. Euroopa Liidus selline diskussioon käib. Kas meil õnnestub seda ära kasutada? Me võime meenutada erinevaid edulugusid, mis alguses ei tundunud võib-olla võimalikud. Tallinn sai uued trammid ja palju muid asju on selle raha eest soetatud. Kas see õnnestub? Ma väga loodan, et õnnestub. Eesti riik on tegelikult nende tehingute tegija. Kuna Eestil on need eesmärgid täidetud, siis tulevikus võib see turg olla ka suurem. Kui neid tehinguid ei õnnestu teha, siis statistikakaubandus on ikkagi väljapoole suunatud mehhanism, nagu ma eelnevale küsimusele vastates ütlesin, ja kui me tahame kasutada riigisisest mehhanismi, siis see oleks küll tarbijale odavam, aga võib-olla konkureeriks nende n-ö pakkumistega, mis tulevad koostootmisjaamadest. Selleks tuleb eraldi otsus teha. Seda tehtud ei ole.

16:58 Esimees Eiki Nestor

Andres Herkel, palun!

16:58 Andres Herkel

Aitäh, härra esimees! Austatud minister! Siin on see põhimõtteline küsimus, kuidas puidu põletamine Auveres aitab kaasa uute taastuvenergia tootmisvõimsuste rajamisele, mis peaks ju olema taastuvenergia toetamise esmane eesmärk. Praegu näeme me seda, et Graanul Invest avab oma jaamu pigem Lätis, sest sealne ettevõtluskeskkond on soodsam kui meil. Kas on ikka õige asi, et me maksame taastuvenergia toetusest sisuliselt põlevkivielektri jaama kinni?

16:58 Majandus- ja taristuminister Kristen Michal

Aitäh! Teil oli mitu oletust. Esiteks, Eesti ja Läti ettevõtluskeskkonna võrdlus. Ma tunneksin huvi, mille poolest te Läti ettevõtluskeskkonda soodsamaks peate, aga selle üle saame hiljem diskuteerida. Seda esiteks. Teiseks, mis puudutab uute tootmisvõimsuste rajamist, siis uusi tootmisvõimsusi on tulnud ja

ilmselt tulevikus tuleb veel, aga loomulikult seab turg sellele piirangud. Rääkides statistikakaubandusest, siis nagu öeldud, see ei ole riigisisene meede, vaid see on, ütleme ilusasti, kaup, mille eest maksab sellise riigi tarbija, kus need eesmärgid ei ole täidetud, ja see raha tuleb Eestisse. See tähendab, et tegemist on ekspordiga. Boonusena on meil võimalik tekitada uusi töökohti. Nagu öeldud, miljon tihumeetrit tähendab üle 2300 uue töökohta. Narvas, nagu enne mainitud, võiks võimsus olla kuni 3 miljonit tihumeetrit.

16:58 Esimees Eiki Nestor

Krista Aru, palun!

16:58 Krista Aru

Aitäh, härra esimees! Austatud minister! Mina ei oleta, ma küsin väga lihtsa küsimuse. Auvere elektriijaam läks maksma 638 miljonit eurot. Öelge, palun, miks meil seda jaama ikkagi vaja on.

16:58 Majandus- ja taristuminister Kristen Michal

Aitäh! Selle üle on avalikkuses pikalt diskuteeritud, aga kuna te küsisite lühidalt, siis ma ka vastan lühidalt. Valitsus tegi selle otsuse lähtuvalt energiapuudusele ja varustuskindluse ning energiasõltumatuse põhimõttest.

16:58 Esimees Eiki Nestor

Dmitri Dmitrijev.

16:58 Dmitri Dmitrijev

Aitäh, austatud esimees! Lugupeetud minister! Puidumassi põletamise kohta ütlesite te, et jutt käib ka ekspordist ja töökohtade loomisest, eriti puudutaks see Virumaad. Räägime aga Eesti Energia võrgutasudest, kus me juba oleme tegelikult kaotanud konkurentsieelist ka meie naaberriikidega võrreldes. Virumaa tööstusparkidele ja nendes loodavatele töökohtadele on see ülioluline. Kas võrgutasude küsimuses on ka muudatusi oodata?

16:58 Majandus- ja taristuminister Kristen Michal

Aitäh! Jah, olen ka ise Ida-Virumaa tööstusparkidega tihedalt suhelnud. Nagu te ilmselt teate, leidsime neile lisarahagi. Seal on tegevus läinud ikkagi väga hoogsalt käima. Nagu nad ise ütlevad, ammu pole olnud nii suurt huvi tööstusparkidesse tulemise vastu. See on Ida-Virumaa tööstusparkides kahtlemata väga tõsine edulugu. Mis puudutab võrgutasusid, taastuvenergia tasude diferentseerimist ja muud, siis kogu seda temaatikat on arutatud. Minu kolleeg Liisa Oviir on teinud sellel teemal mitmesuguseid ettepanekuid. Meie ministeeriumi energeetikapool võtab selle ülevaatamisele ja aktsiiside poole vaatab ilmselt üle Rahandusministeerium, siis me oskame seda kirjeldada. Eks seal ole kaks komponenti, nagu ma olen ka varem öelnud. Tegelikult, kui mingit soodustust teha, siis tuleb vaadata, et nende tõttu ei langeks raskus teistele huvirühmadele, väiksematele ettevõtetele jne. Nii et see tuleb kõik üle vaadata, kas teha soodustusi uutele tulijatele, täpsemalt kellele jne. Ma usun, et see võib olla lähikuude küsimus või, ma ei tea, sügishooajal saab seda parlamendis pikemalt arutada.

17:58 Esimees Eiki Nestor

Erki Savisaar, palun!

17:58 Erki Savisaar

Aitäh, austatud juhataja! Lugupeetud minister! Te mainisite siin mitmesuguseid arve. Palun korrake üle, kui palju puitu kulub 1 teravatt-tunni elektrienergia tootmiseks! Kui palju elektrienergiat selle 3,5 miljoni tihumeetri eest õnnestub toota?

17:58 Majandus- ja taristuminister Kristen Michal

Ma võib-olla kordangi üle, siis on kõigil lihtsam jälgida. Miljon tihumeetrit on arvestuslikult see kogus, millest me alustaksime. Võimsus, mida Narva võiks kasutada, on tegelikult 3 miljonit tihumeetrit. Miljon tihumeetrit, nagu enne öeldud, looks metsanduses hinnanguliselt üle 2300 töökohta. Sõltuvalt hinnast,

mida me suudame välja kaubelda, tooks see miljon tihumeetrit umbes 20 miljonit eurot eksporditulu kogu selles ahelas.

17:58 Esimees Eiki Nestor

Valeri Korb, palun!

17:58 Valeri Korb

Aitäh! Lugupeetud härra minister! Olen palju aastaid kuulunud keskkonnakomisjoni. Huvitav küll, aga selle kümne aasta jooksul on need arvud, kui palju me võime metsa Eestist välja viia, olnud, ütleme, 10 ja 11 miljonit, viimati kuulsin ma, kui majandusinimesed istusid laua taga ja rääkisid 16 miljonist. Nii et ei tea, mida uskuda. Aga mul on mõnikord teist kahju, kui ma teid kuulan. Muide, suur tänu, te olete ministritest kõige rohkem Ida-Virumaal käinud! Kui ma kuulan, mis tulevikus Ida-Virumaal toimub, siis ma mõnikord mõtlen, kas te ka ise usute nende arvudesse, millest te räägite. Kui me räägime puidumassi põletamisest, siis me räägime jälle Ida-Virumaast. Majanduslikult on kasulik tuua puitu kõige rohkem 50 kilomeetri kauguselt. See tähendab, et kõigepealt võetakse mets maha, selleks et puitu põletada, jälle Ida-Virumaal. Ma ei usu, et puitu hakataks tooma Lätist või kuskilt Aafrikast. Miks jälle Ida-Virumaa?

17:58 Majandus- ja taristuminister Kristen Michal

Vastus on väga lihtne. See, et töökohad tekiksid Ida-Virumaal, Virumaal tervikuna ka, nagu ma olen maininud, ongi ju asja mõte. Nagu ma enne mainisin, biomassiturg ja metsajäätmeturg on tänapäeval siiski suurem, need regioonid on suuremad. Tegemist on ikkagi turuga, mis ei ole paljuski enam lokaalne, vaid nende asjadega kaubeldakse laiemalt. Loomulikult on majanduslik efekt lähemalt puitu tuues suurem. Aga kui te küsite, miks seda Virumaal teha, siis vastan, et see kõik looks töökohti pigem Virumaale, nagu me oleme öelnud, ja metsanduse poolelt on öeldud, et seal on need võimsused olemas. See on ju pigem hea tulemus, seda me tahaksimegi majanduslikust seisukohast saada. See on samamoodi nagu see, kui tööstusparkidesse luuakse töökohti.

Te küsite, kas ma usun, et need arvud tõele vastavad. Tööstusparkide näide on näidanud, et lisainvesteeringute ja -tegevustega on nad ajakavas ja suudavad töökohti luua. Veel kord, kui meil õnnestub neid tehinguid teha, siis on metsanduses töökohtade teke täiesti reaalne. Meie majanduse poole peal, tõepoolest, nagu te mainisite, neid arve ise välja ei mõtle, me küsime metsanduse poolelt, Keskkonnaministeeriumist, nende hinnangut.

Siin on diskuteeritud, kas see viis on õige, äkki peaks pigem looma uusi võimsusi ja kasutama neid toetusi mujal. Ütlen veel kord, et ei maksa siin midagi segamini ajada riigisiseste energiatoetustega, mis on ühe eesmärgiga ja millele statistikakaubandus ei pretendeeri. Statistikakaubandus tähendab ikkagi teiste riikide makstavat tasu, mis Eesti tarbijat ei koorma, aga loob töökohti ja toob eksporditulu. Kui keegi on selle vastu, siis andku teada.

17:58 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Lugupeetud minister, teile rohkem küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised. Tarmo Tamm, palun!

17:58 Tarmo Tamm

Hea juhataja! Head kolleegid! Lugupeetud minister! Mind isiklikult teeb see plaan küll väga murelikuks, sest täna pole sugugi selge, et keegi hakkaks statistikakaubanduse raames Eestist elektrit ostma. Iseenesest ei ole ju tegelikult paha, et mõeldakse selle peale, kuidas meie metsad ja metsaalused korda saaksid, me võiksime võsa põletada jne. Aga see ei ole momendil kindlasti see lahendus, mille poole me peaksime liikuma. Kõigepealt oleks vaja maksumuudatust, et talupidajal tekiks üldse motivatsioon metsa üles töötada, olgu see tulumaksuvabastus või midagi muud, ja tegelikult tuleks see mitteväärtuslik puit realiseerida nendessamades piirkondades. Selle jaoks oleks vaja koostootmisjaamu, nagu Eesti Energia on ehitanud Läti Valkasse. Nende jaamade kasutegur on 80–90%. Ajada puit lihtsalt ahju 35–40%-lise kasuteguriga, ma arvan, küll tark tegu ei ole. Pigem püütakse selle sammuga päästa Auvere jaama ebaõnnestunud ehitust, mis läks maksma kokku 634 miljonit eurot, vist oli selline summa. Kui meile räägitakse kogu aeg, et see tähendab Eesti energiapuudust, siis ma küsin, kuidas saab üks jaam tähendada riigi energiapuudust. Vaenlasel on ju väga lihtne see üks jaam ära likvideerida, aga

mis siis ülejäänud Eestist saab? Minu meelest on kunagi nende investeeringutega tehtud väga rumalaid samme. Need investeeringud oleks tulnud üle Eesti laiali jagada nendesamade koostootmisjaamade baasil kas või koguvõimsusega 200 megavatt-tundi. Nüüd on investeerimisraha otsas ja head lahendust ei paista. Me oleme küsimuse ees, kuidas metsad korda saada ja kuidas metsaalused ära puhastada, sest seda materjali on seal tegelikult piisavalt, aga võiksime mõtiskleda ka selle üle, kuidas selle materjaliga targalt talitada.

Minister ütles, et töökohti tekib juurde. Mina väidan vastupidist. Eesti kaotab sellega töökohti, töökohad kaovad eelkõige kaevandustest. Kui hakatakse puitu põletama, siis põlevkivi ei ole ju endises mahus vaja. Pelletitootjad on hädas, nagu siin oli juba juttu, pelletitootmist viiakse juba Lätti. Puitlaastplaatide tootjad on murelikud, samuti puitbriketitootjad. See tähendab aga kõik töökohti. Ühtepidi püüame mingit probleemi lahendada, aga teistpidi võtame reaalselt töökohti vähemaks. Kas Eesti talupojamõistus ikka lubab lihtsalt primitiivselt puitu ahju ajada? Tulemus on tänasel päeval teadmata, teadmata on ka see, kas keegi ikkagi hakkab meie käest selle n-ö taastuenergia statistikakaubanduse raames elektrit ostma. Aitäh!

17:58 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Andres Ammas, palun!

17:58 Andres Ammas

Lugupeetav eesistuja! Lugupeetavad Riigikogu liikmed! Olemata arutatavas küsimuses küll spetsialist, olen ma siiski viimaste kuude jooksul meediast huviga jälginud asjatundjate väiteid puiduga kütmise poolt ja vastu. Need on olnud mitmekesised. Jah, muidugi on valitsus leidnud oma kavale pooldajaid, näiteks metsaomanikud, kes puidu hinna tõusust võidavad, või Eesti Energia, mis säilitab viisakama positsiooni ega pea Auvere jaama tõttu sadu miljoneid eurosid maha kandma. Aga tundub, et õigus on kolleeg Tarmo Tammel ja neil, kes ütlevad, et valitsuse seisukoha taga ei ole tõepoolest midagi muud kui soov Eesti Energia hädast välja aidata. Kusjuures nii Eesti Energia kui ka muud riigifirmad said nüüd signaali, et ükskõik, mis jamaga hakkama saadakse, ükskõik milliseid halbu investeeringuid tehakse, küll riik tuleb appi. Aga isegi põhiliselt valitsuse kava toetav Eesti Metsa- ja Puidutööstuse Liit on osutanud, et liiale ei maksa minna, seda küsimust tuleb n-ö järk-järgult arendada ja hindu jälgida, muidu pigistatakse puidutööstusel kiiresti kõri kinni.

Minu arvates tasuks valitsusel selles küsimuses siiski ka pessimistidest asjatundjaid kuulata. Kannatavad muidugi kaugkütteärimehed ja puidugraanulitootjad. Nende argumendiga, et Narva jaamas põletatakse puitu vaid 35–40%-lise kasuteguriga, aga uued koostootmisjaamad kasutaksid samas mahus energia tootmiseks kaks või kaks ja pool korda vähem puitu, on keeruline vaielda. Ka Vabaerakonna fraktsioon tutvus ühel külaskäigul ettevõttesse Graanul Invest ühe sellise ehitatava jaamaga ja, mis seal salata, nähtu avaldas muljet.

Kõlas tänagi siin saalis juba küsimus, miks ikkagi Auvere ehitati. Ega muud vastust polegi ju kõlanud ei täna ega varem kui energiajulgeolekukaalutlused. Aga kas mitte just väikesed jaamad ei kanna ka strateegilist väärtust riigikaitse mõttes, millele osutas kolleeg Tamm? Või on puidu põletamine Auveres tõesti vaid vaheetapp efektiivsemate, väikeste, hajutatud, soojuse ja elektri koostootmise jaamade võrgustiku kujundamisel, nagu on optimistlikult Postimehes kirjutanud ülikooli teadur Marko Kohv? Metsateadlane Raul Rosenthal on tõstatanud küsimuse, kas põletamisele ikka lähevad ainult halva kvaliteediga puit ja puidujäätmed, sest puiduvajadus Auvere jaamas on ju tohutu. Tema artiklist mõistsin, et meil ei olegi päris selge, kui palju seda halva kvaliteediga puitu üldse on. Aga küll on selge, et seoses jutuks olnud kiirelt areneva pelletitööstusega on see ressurss suures osas juba kasutusel. Pelletitootjad prognoosivad lähiaastateks koguni puidupuudust ja sellega kaasnevat puiduhindade tõusu.

Aasta algul meedias käivitunud diskussioon puidu masspõletamise mõistlikkuse üle on minu arvates osutanud ühele võib-olla isegi ootamatule, vähemalt minu arvates ootamatule kitsaskohale, et meil ei olegi täit selgust, milline üldse on jätkusuutlik raiemaht Eestis. Tänagi kasutas arupärijate esindaja teistsuguseid arve kui arupärimisele vastaja. Keskkonnaministeeriumi asekancleri Marku Lambi andmetel on potentsiaalset mahtu 12–15 miljonit tihumeetrit, teadlase Raul Rosenthaldi andmetel pole aga realiseeritav mitte üle 10 miljoni tihumeetri. Tundub, et need puidu põletamise plaanid on siiski

rajatud pigem lühiajalistele poliitilistele ja majanduslikele huvidele ning kõiki aspekte tõenäoliselt arvestatud ei ole. Nii et minu hinnangul on mure, millest on kantud arutlusel olev arupärimine, täiesti põhjendatud. Aitäh!

17:58 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Kolleeg Rein Ratas, palun!

17:58 Rein Ratas

Kõrgealine juhataja! Auväärt Riigikogu! Eesti on teatavasti üks Euroopa metsarikkamaid riike, ülikad oleme metsamahu arvestuses ühe inimese kohta. Selles mõttes on puidu kui taastuva loodusvara kasutamine ka energia tootmisel igati teretulnud ja omal kohal. Küsimus on aga kõigepealt selles, kuidas me seda puitu põletame ja kuidas kasutame. Minule teadaolevalt, head ametikaaslased, läks meie kodumaa viimane elamiseks kasutatav suitsutare hingusele ligi 40 aastat tagasi, rohkem neid vist ei ole. Korsten, mis kunagi meie elamutele tekkis, oli üks innovatiivne nähtus puidu põletamisel. Auvere jaama kasutegur ei ole üle 40%, koostootmisjaamades on see tegur üle kahe korra suurem.

Kuidas me seda puitu siis ikkagi kasutame? Ma ei saa teiega, härra minister, nõus olla. Te ütlesite, et metsa kõdunema või mädanema jäetud puit, eks ole, on üks väga paha asi ja on väga rumal see sinna jätta. Ei ole. Ka sellel kõduneval puidul on olemas oma ökonoomne meie rahva, looduse ja keskkonna heaks, kui seda on muidugi mõistlikus koguses.

50 aastat tagasi valitses Eestimaal niisugune pilt, et metskondades maksti raietöölisele kaikapuu tihumeetri ülestöötamise eest 1 rubla ja 50 kopikat. Kui aga tädi Maali läks metskonda, et kaikapuud osta, siis tuli tal selle tihumeetri eest maksta 75 kopikat, st poole vähem. See oli nii just nimelt selleks, et see puit ei jääks niisama vedelema.

Ma ei saanud kahjuks, härra minister, teie käest vastust küsimusele, kuidas siis puidu põletamine Narva Elektri jaamades, kaasa arvatud Auveres, läheb, just seda madalat kasutegurit silmas pidades, kokku Euroopa direktiiviga 2009/28/EÜ, mis ütleb, et liikmesriigid peaksid soodustama seda, et energia muundamise kasutegur tööstusliku kasutamise korral oleks vähemalt 70%. Jutt ei ole elektrist ega soojusest, vaid just energiast. Meil seda ei ole. Nii et tuleb ikka vaadata, kuidas me seda energia tootmiseks mõeldud – igati positiivne eesmärk – puitu kasutame. Muidugi tuleb vaadata sedagi, mis tuli ka arupärimisest välja, mis mahus me seda teeme, nii et me jääksime ikkagi metsade loodusliku juurdekasvu piiresse. Siin mainiti 10 miljonit tihumeetrit, aga Keskkonnaministeeriumis on olemas Tartu teadlaste töö, mis ütleb, et metsaraie ülemäär on 7,4 miljonit tihumeetrit aastas. Olen rääkinud.

17:58 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Mart Helme, palun!

17:58 Mart Helme

Härra eesistuja! Lugupeetud kolleegid! Alustan sellest arvust, mis on siit mitu korda läbi jooksnud – 634 miljonist. 634 miljonit eurot on läinud maksma see elektri jaam. Väidetavalt tagab see meile julgeolekut, väidetavalt loob see meile töökohti. Ma esitan retoorilise küsimuse, sest mul ei ole arvutusi varrukast võtta. Kui palju koostootmisjaamasid oleksime me selle raha eest saanud üle Eesti rajada? Ma kujutan ette, et enam-vähem kõikidesse maakonnakeskustesse ja suurematesse keskustesse oleksime me selle rahaga saanud koostootmisjaama rajada, ja see oleks julgeolekuliselt tunduvalt kõvem sõna kui see, mis praegu on. See oleks ka töökohtade seisukohast kõvem sõna kui see, mis praegu on. See oleks tõenäoliselt ka energiahindade seisukohast soodus. Sest mis on majanduse konkurentsivõime üks võtmeküsimusi? Võimalikult odav energia. Jällegi, mul ei ole ministeeriumi selja taga, nii et mul ei ole võimalik nagu käisest arvutusi visata, aga talupojamõistus, mida meil enam ei ole, sest meil talupoegi enam niisama hästi kui polegi, ütleb küll, et nii oleks tõenäoliselt olnud targem. Aga nii ei ole, sest sisuliselt seesama koalitsioon, kes praegu otsustas hakata metsa ahju ajama, on vastutav ka selle eest, et omal ajal niisugune tohutu ja mõttetu investeering tehti.

Nüüd tulen ma teise teema juurde ja see on puit. Ma olen mitme suure maja omanik ja kasutan puitu kütmiseks, kaminates tule tegemiseks jne. Ma tean, et põletada võib igasugune asi, selleks ei pea olema jäme äralõhutud palgipakk, selleks võib olla kaikapuu, mida minu põlvkonnakaaslane härra Ratas just mainis. Minu isa oli 1920-ndatel, muide, tööpuuduse tõttu sunnitud metsatöid tegema. Ta kirjeldas kunagi, kuidas tookord kõik viimse kui oksaraoni ära koristati, muu hulgas kaikapuud, mis tuli, nagu

tema ütles, ühe külje pealt labastada, et need näbrastama ei läheks. Need sõnadki on eesti keelest vist kadumas. See kõik korjati kokku sellepärast, et sellel oli nii energeetiline kui ka tarbeline väärtus. Nüüd ei aja me mitte sugugi ainult jääkpuitu katlasse, vaid ajame sinna ka korralikku puitu.

Aga miks ma seda juttu üldse räägin? Ma olen mitme teadlasega sel teemal vestelnud. Nad hoiavad kahe käega peast kinni ja ütlevad, et see on ju muu hulgas puidukeemia ressurs. Nad meenutavad kohati heldinult – mina sellega küll just ei ühine – nõukogude aega, kui keemiatööstus oli Eestis üsna tugeval järjel, puitu ja puidukeemiat kasutati kõikvõimalike liimide ja ma ei tea, veel mille kõige tegemiseks (ma ei ole keemik ega teadlane, ma olen rumal ajaloolane). Siin tekibki küsimus, et me võime küll öelda, et meil on metsa taevani ja tagasi, aga see ei tähenda veel seda, et me võiksime selle ressursiga pillavalt ümber käia. Me peaksime ikkagi mõtlema sellele, et Eesti majanduse probleem tervikuna on väike lisandväärtus. Kuidas me sellest ressursist, mida meil on palju, saaksime võimalikult suurt lisandväärtust, see on küsimus. Ma arvan, et Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium võiks selle küsimusega just nimelt sellest aspektist võib-olla aktiivsemalt tegelda ja peakski sellega tegelema. Ma ei taha näpuga süüdistavalt osutada, sest, tõepoolest, härra Michal ei olnud tol ajal minister. Palun aega juurde!

17:58 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Kolm minutit lisaiega.

17:59 Mart Helme

Ta ei ole personaalselt vastutav omaaegsete otsuste eest ja ta on mingil määral nende otsuste pantvang. Aga see ei tähenda, et kui on kord juba suusarada maha pandud, siis peabki mööda seda sõitma, olgu see finiš siis nii sügavas kuristikus kui tahes. Ma arvan, et tuleks ikkagi üritada teha kõik mis võimalik, et seda rada muuta, nii et finiš ei oleks kuristikus ja lihtsalt korstnasse ei läheks meie ressurss, mida me tegelikult kasutame ju mingil määral järeltulevate põlvete arvel, sest korralikult küps mets on 80–100 aasta küsimus. Oma kogemustest võin öelda, et väga hea ja lihtne on võtta mingisuguseid lauajuppe ja ahju ajada. Lauajuppe saab korduvkasutuse korras kas või välikemmergu ehitamiseks kasutada, aga niisugustest metsapuudest saab teha ainult Mongoolia tüüpi kemmergut, kus on kaks kaigast, nii et ühest hoiad kinni ja teisega peletad hunte eemale, nagu kõlas see vana nali, võib-olla ebaõnnestunud nali.

Meie seisukoht on see, et tegemist on ebamajandusliku, ebamõistliku, minevikus tehtud valeotsustest tingitud olukorraga, mille muutmise, aga mitte õigustamisega, peab tegelema. Aitäh!

17:59 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Rohkem kõnesoove ei ole. Kas ministril on soov sõna võtta? Jah, palun!

17:59 Majandus- ja taristuminister Kristen Michal

Kas mul on mingi ajapiirang ka?

17:59 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

5 + 3 minutit.

17:59 Majandus- ja taristuminister Kristen Michal

Jumal tänatud! Austatud juhataja! Austatud Riigikogu liikmed! Ma paari asja korrigeerin. On olemas selline ütlemine, et minu teadmatus on niisama hea kui teie teadmine. Tegelikult päriselus see nii ei ole, võib-olla ei maksa ka sihukest nalja visata, sest ma tunnen, et osa tööd on meil tegemata. Kui see eelnõu siia jõuab, siis me jagame selle teema kohta kindlasti rohkem informatsiooni, et te mõistaksite, millest jutt käib. Härra Ammas ütles, et ta täpselt ei tea, aga ta on lugenud, et on erinevaid hinnanguid. Kindlasti on erinevaid hinnanguid, sest teema on ju suur ja mahukas. Aga me jagame seda informatsiooni.

Võib-olla peaks esimese asjana täpsustama seda koostootmisjaamade juttu. Eestis on kaugküttevõrkude juurde loodud koostootmisjaamad, kui see vähegi mõistlik on. Seda esiteks. Teiseks, statistikakaubandusega tegeleme me aastast 2020. Te oskate ilmselt ise ka 1 + 1 kokku panna ja näha, et sellise ajaga uut koostootmisjaama keegi ei loo. See on hästi loogiline. Kui olemasolev jaam saab

taastuenergia toetust, siis ei saa ta selles protsessis osaleda, muidu oleks see ülekompenseerimine ja läheks reeglitega vastuollu. See ongi see reegel, mida peaks kogu selle tegevuse juures mõistma.

Taastuenergia toetust ei saa praegu vaid Narva elektri ja Sillamäe elektri jaoks, sellepärast saame me ainult neist rääkida selle ajavälba sees. See vajab kindlasti parandamist.

Härja Tamme märkuse kohta ütlen seda, et ega enne ei hakata puitu – see on puidujääde, mitte väärtuslik puit – kuskile vedama, tassima, koguma ega panema, kui see tehing on võimalik ja puiduturu analüüs olemas. See kaitseklausel on seal sees.

Veel kord ütlen, et kui me selle eelnõuga siia tuleme, siis saab selle kõigega täpsemalt tutvuda. Hästi lihtne oleks ka minul teha propagandat ja öelda, et tõepoolest siin ongi vahe selles, et mõni graanulitootja on huvitatud puidu madalast hinnast, sest tema jaoks võimendub iga euro tegelikult võib-olla kuskil miljoniks, ning teiselt poolt on kõne all eksporditulu ja võimalikud töökohad üsna problemaatilises regioonis, peaaegu ainukeses regioonis, kus on suur tööpuudus. See oleks võib-olla hästi pinnapealne väide. Me täpsustame seda kõike ja ka eelnõu selgitab seda. Kõik, kes huvi tunnevad, on kindlasti oodatud kaasa lööma. Aitäh!

17:59 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh, austatud minister! Head kolleegid, oleme neljandale arupärimisele vastamise lõpetanud.

5. 17:25 Arupärimine koolitervishoiuteenuse osutamise kohta üldhariduskoolides (nr 153)

17:58 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Läheme edasi. Täna viies päevakorrapunkt on Riigikogu liikmete Mart Helme, Raivo Põldaru, Henn Põlluaasa, Jaak Madisoni, Uno Kaskpeiti ja Arno Silla esitatud arupärimine koolitervishoiuteenuse osutamise kohta üldhariduskoolides. Arupärimine on esitatud tervise- ja tööministrile. Arupärijate nimel palun kõnepulti Mart Helme!

17:58 Mart Helme

Härja eesistuja! Lugupeetud kolleegid! Eesti Haigekassa andmetel oli 2016. aasta jaanuari seisuga koolitervishoiuteenusega katmata 25 kooli ehk 2119 õpilast. Koolitervishoiuteenuse eesmärk on jälgida õpilaste tervises seisundit, kujundada tervislikku eluviisi, ennetada õpilaste haigestumist ja krooniliste haiguste väljakujunemist, jälgida, et õppekoormus oleks meditsiiniliselt põhjendatud ja keskkond tervislik, ning osutada vajaduse korral esmaabi. Sellega seoses on meil ministrile Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 139 alusel järgmised küsimused. Esiteks, mida kavatsetakse teha, et nimetatud 25 kooli ja sealsed õpilased saaksid tervishoiuteenusega kaetud? Kes koolitervishoiuteenuse pakkumisega võiksid tegelda? Kust leida raha selle teenuse osutamiseks? Neljandaks ning viimaseks, kuidas tagada haiguste ennetamise teenus nendele õpilastele, kes õpivad koolides, kus koolitervishoiuteenust ei osutata? Aitäh!

17:58 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Palun arupärimisele vastama tervise- ja tööminister Jevgeni Ossinovski!

17:58 Tervise- ja tööminister Jevgeni Ossinovski

Lugupeetud juhataja! Austatud Riigikogu liikmed! Austatud arupärijad, tänan teid küsimuste eest! Vastan neile rõõmuga.

Esiteks väike selgitus. Tõepoolest, koolitervishoiuteenus on eraldi teenusena seadustes kirjeldatud ja haigekassa eelarvest eraldi rahastatud. Samas tuleb tähele panna, et kõik lapsed, kes saavad koolis koolitervishoiuteenust, on samal ajal perearsti nimistus. Koolitervishoiuteenus on sisuliselt õendusteenus. Kõik lapsed saavad tervishoiuteenust ka oma perearsti juures, see puudutab tervisekontrolli, vaksineerimisi ja kõike muud.

Aga nüüd konkreetsed vastused teie küsimustele. Esimene küsimus: "Mida kavatsetakse teha, et 25 kooli 2119 õpilast saaks tervishoiuteenusega kaetud?" Kõikidele koolidele on Eesti Haigekassa püüdnud leida koolitervishoiuteenuse osutaja alates lepinguperioodi algusest, 1. septembrist 2015. Eesti Haigekassa piirkondlike osakondade direktorid on sellel teemal suhelnud perearstidega, varasemate ja

uute võimalike teenuseosutajatega ning kohalike omavalitsuste esindajatega ehk koolipidajatega. Eesti Haigekassa teavitas meid tekkinud olukorrast 9. veebruaril 2016, edastades koolitervishoiuteenuse lepingutega koolide loendid. Eelnevalt oli haigekassa Haridus- ja Teadusministeeriumi kaudu saanud koolitervishoiuteenusega katmata koolide õpilaste nimekirjad. Haigekassa sidus ministeeriumist saadud andmete põhjal koolitervishoiuteenuseta koolides õppivate laste nimed nende perearstide nimistutega, kuhu lapsed kuuluvad. Teavitamaks laste perearste ennetustegevuse ajutisest katkemisest koolis, hakkasid haigekassa piirkondlikud haldurid edastama perearstidele teavituskirju koos nende arstide nimistutesse kuuluvate laste nimedega, kes õpivad koolides, kus hetkel ei ole koolitervishoiuteenuse osutajat. Täpsustasime hetkeseisu üle nii koolipidajatega kui ka haigekassaga. 1. aprilli 2016 seisuga oli osale koolidele koolitervishoiuteenuse osutaja juba leitud, osal on leping sõlmimisel. Kui koolis ei ole teenuseosutajat veel leitud, siis jälgivad koolipidajate sõnul laste tervist nende perearstid ja koolis tegeldakse edasi teenuseosutaja leidmisega.

Teine küsimus: "Kes koolitervishoiuteenuse pakkumisega võiksid tegeleda?" Koolitervishoiuteenus on tervishoiuteenuste korraldamise seaduse § 25 kohaselt iseseisev õendusabi osutamine, milleks on vaja tegevusluba, kusjuures tegevusloa olemasolu nõue kehtib teenuse osutamise kohast sõltumata, näiteks võib teenust osutada kooli ruumides või perearstipraksise ruumides. Koolitervishoiuteenuse osutamist reguleeritakse üldarstiabi rahastamise lepingu või ravi rahastamise lepingu lisadega, kus sätestatakse koolitervishoidu puudutavad eritingimused. Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse § 43 lõike 2 kohaselt korraldab koolitervishoiuteenuse kättesaadavuse kooli pidaja. Haigekassaga koolitervishoiuteenuse lepingute sõlmimise eeldus on kooli pidaja ettepanek teenuseosutaja kohta, koolitervishoiuteenuse osutaja nõusolek, kehtiv tegevusluba ja teenuseosutaja täidetud muud seadusega sätestatud tingimused tervishoiuteenuse osutamiseks, näiteks õigus delikaatseid isikuandmeid töödelda. Silmas pidades tervishoiusüsteemi arengut, kus kasvab ootus, et teenuste kvaliteet paraneks ja need oleksid paremini kättesaadavad, tähtsustub esmatasandi tervishoiu, sh õendusabi roll. Koolitervishoiuteenust peetakse üheks esmatasandi tervishoiuteenuseks, seega näeme, et tulevikus on teenuse jätkusuutlikul osutamisel oluline rolli tervisekeskustel, mis on mitmekülgse teenusevalikuga ja kus perearsti kõrval on suurem meeskond.

Kolmas küsimus: "Kust leida raha selle teenuse osutamiseks?" Raha ei ole vaja leida, raha on juba leitud. Koolitervishoiuteenuse eest tasub haigekassa. Ravikindlustuse eelarves on vajalikud vahendid planeeritud õpilaste arvu järgi, lähtudes Eesti hariduse infosüsteemi vastava õppeaasta septembrikuu ametlikust statistikast. Haigekassa võtab koolitervishoiuteenuse eest tasu maksmise kohustuse üle 11 kalendrikuul aastas, s.o 1. septembrist 31. juulini. Koolitervishoiuteenuse piirhind ühe õpilase kohta ühes kalendrikuus on 2,64 eurot tavakooliõpilaste teenuse eest ja erivajadustega õpilaste teenuse eest 12,37 eurot. Teenuse eest tasumisel rakendatakse koefitsienti 0,97, kui teenuse osana ei ole tagatud kooliõe juhendamise- või töönõustamisteenus. 2015. aastal tasuti koolitervishoiuteenuse eest 4 337 569 eurot. 2016. aasta eelarves on koolitervishoiuteenuse finantseerimiseks planeeritud 4 604 000 eurot. Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse § 43 lõike 2 kohaselt korraldab kooli pidaja koolitervishoiuteenuse kättesaadavuse ning teeb järjepidevuse tagamiseks koolitervishoiuteenuse osutajaga koostööd, tagab ruumide ja mittemeditsiinilise sisseseade olemasolu koolis tervishoiuteenuste korraldamise seaduse § 25 lõike 2 alusel kehtestatud nõuete kohaselt ja katab sellega seotud kulud ning korraldab ja rahastab õpilaste transpordi tervishoiuteenuse osutamise asukohta juhul, kui selleks esineb vältimatu vajadus ning õpilase vanemal puudub selles olukorras võimalus transporti korraldada.

Viimane küsimus: "Kuidas tagada haiguste ennetusteenus neile õpilastele, kes õpivad koolides, kus koolitervishoiuteenust hetkel ei osutata?" Juhuks, kui varasem teenuseosutaja on koolitervishoiutegevusest loobunud või ei ole kooli pidaja leidnud õpilastele teenuse osutajat, on koolipidajad perearstidega kokku leppinud, et laste tervist jälgivad siis laste perearstid. Õpilase haiguste ravi on perearsti pädevuses. Õpilasele üldarstiabi andmise alus on perearsti nimistusse kuulumine. Sotsiaalministri 6. jaanuari 2010. aasta määruse nr 2 "Perearsti ja temaga koos töötavate tervishoiutöötajate tööjuhend" kohaselt teevad perearst ja pereõde 0–18-aastaste laste ennetavaid tervisekontrolle määruse lisas toodud ajakava järgi. Ka vaktsineerimisi ja profülaktilisi läbivaatusi teevad perearst ja pereõde.

Kokkuvõtet tehes võib öelda, et on tõepoolest tekkinud olukord, kus põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse kohaselt peab kooli pidaja ehk tavaliselt kohalik omavalitsus osutama koolitervishoiuteenust, mille rahastamise võtab üle Eesti Haigekassa. Paraku on ilmnenu, et teatud juhtudel ei ole koolid jõudnud teenuseosutajatega – enamasti perearstide juures töötavate pereõdedega, mõnes linnas ka iseseisvate

õendustöötajatega – kokkuleppele selle teenuse osutamises. Ma juba rääkisin sellest, aga kordan võib-olla natuke lihtsamal keeles veel üle, et nendel juhtudel oleme me viinud kokku nende laste nimed, kes õpivad koolides, kus koolitervishoiuteenust ei ole hetkel õnnestunud põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse järgi pakkuda, nende laste perearstide nimistutega. Me oleme informeerinud perearste, et nendele lastele ei ole praegu koolitervishoiuteenus tagatud. Kuna järjepidev tervisekontroll, vaktsineerimised jms peavad olema tagatud, siis sellistel juhtudel peavad neid tegema perearstid. Kokkuleppel nende laste perearstidega on probleem selles mõttes lahendatud, et laste tervis on kontrolli all. Ent, nagu ma ütlesin, viimastel kuudel on õnnestunud mitmes koolis täiendavalt koolitervishoiuteenuste mahtu suurendada. Aitäh!

17:58 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Teile on küsimusi. Martin Helme, palun!

17:58 Martin Helme

Aitäh, härra asespiiker! Lugupeetud minister! Te mitu korda mainisite, et teenuse eest maksab haigekassa. Mulle tundub, et seda peaks rohkem lahti seletama, sest, jah, selle n-ö meditsiiniteenuse kompenseerib võib-olla haigekassa, aga tegelikult peab ju kool palkama meditsiinipersonali, mis ongi see põhiline probleem. Kas kohalikul omavalitsusel või ükskõik kellel, kes see kooli pidaja on – tegemist võib olla ka erakooliga –, ei ole raha, et palgata inimest, või ei ole raha, et palgata inimest täiskohaga, mistõttu on see inimene seal koolis kohapeal väga lühikest aega ehk sisuliselt seda teenust ei saada kätte. Sellest ka meie küsimus, kes maksab või kust see raha tuleb. Kas me oleme asjast õigesti aru saanud? Sellest, et meditsiiniteenuse eest maksab haigekassa, saame me kõik aru, aga selle inimese palk ei tule ju haigekassast.

17:58 Tervise- ja tööminister Jevgeni Ossinovski

Kahjuks ei ole te õigesti aru saanud. Haigekassa maksab pearaha koolitervishoiu eest tavakooliõpilase korral 2,64 ja erivajadustega õpilase korral 12,37 eurot. See pearaha on jagatud teatud kulukomponentideks. Nendeks on personalikulud, mis on enamik sellest rahast, meditsiinilistele tarvikutele tehtavad kulutused ja ka juhtimiskulud. Küsimuse tuum on, ma eeldan, natuke muus. See seisneb põhimõtteliselt selles, et loomulikult annab pearaha kokku öe n-ö kuutäispalga, juhul kui koolis on teatud hulk õpilasi. Kui õpilasi on koolis näiteks 50, siis on selge, et öel selles koolis täiskoormust kokku ei tule. Sellisel juhul ei tule ka sellest pearahast, mida haigekassa eraldab, täiskoormust välja. Sellised on enamik juhtumitest, kus tänaseks ei ole suudetud kokkulepet teenuseosutajaga saavutada, sest meditsiinitöötajad ei ole huvitatud väikesest koormusest, mida kooli pidaja ehk kool haigekassa rahastuse eest on võimeline neile tagama. Nendel juhtudel, nagu ütlesin, on üks variant see, et lapsed saavad täpselt samasuguse teenuse oma perearsti käest. Teine variant on see, mis toimib paljudes omavalitsustes, et öde, kes koolitervishoiuteenust pakub, on korraga kooliõde mitmes koolis ja saab nii oma koormuse kätte. Väga sarnane süsteem on näiteks tugispetsialistidel, kes töötavad väiksemates koolides, näiteks sotsiaalpsühholoogidel ja sotsiaalpedagoogidel, kes korraga töötavadki mitmes koolis, ühel päeval võtavad vastu ühes koolis ja teisel päeval teises koolis. Nii et ma eeldan, et küsimuse tuum on pigem selles. Nagu ma ütlesin, tulevikus näeme me suuremat tuge kohalikele väiksematele koolidele just nimelt tervisekeskuse meeskondadest, mis peaksid muutuma suuremaks ja tugevamaks.

17:58 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Mart Helme, palun!

17:58 Mart Helme

Aitäh, härra eesistuja! Härra minister, kõigepealt suur tänu väga heade selgitavate vastuste eest! Küsimus on aga selline. Meil on praegu riigigümnaasiumide tegemise periood. Kas riigigümnaasiumide kavandamisel arvestatakse, et koolides oleksid olemas arstikabinetid ja meditsiinitöötajate koosseisud ning nende jaoks ka rahastus, või on see hilisem faas, mis jääb juba kooli juhatuse otsustada ja lahendada?

17:58 Tervise- ja tööminister Jevgeni Ossinovski

Aitäh! Jään võlgu täpse vastuse, kuidas on riigigümnaasiumid korraldanud koolitervishoiuteenuse pakkumise. Põhikooli- ja gümnaasiumiseadus ütleb, et koolitervishoiuteenust tuleb osutada. Aga nagu ma ütlesin, koolitervishoiuteenust võib osutada koolis kohapeal ja seda võib põhimõtteliselt osutada ka teistel viisidel. Kuidas on seda korraldanud riigigümnaasiumid? Tunnistan ausalt, et eelmisest ametist mul seda infokildu ei ole, praegust seisu peaks küsima ametis olevalt haridus- ja teadusministrilt. Ei oska ammendavat vastust paraku anda.

17:58 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Monika Haukanõmm, palun!

17:58 Monika Haukanõmm

Täna, härra juhataja! Lugupeetud minister! Selleks et osutada koolitervishoiuteenust, tuleb täita väga mitmeid tingimusi: peab olema tegevusluba, kvalifitseeritud personal, kes on ka koolitatud, tingimustele vastavad ruumid jne. Minu küsimus on just tegevuslubade kohta. Nimelt on igal teenuseosutajal vaja selleks, et teenust osutada, tegevusluba. Kui näiteks perearstipraksis osutab neljas koolis koolitervishoiuteenust, siis peab tal olema ka neli tegevusluba. Üks tegevusluba maksab minu andmetel 86,28 eurot. See tähendab, et kui on väikesed koolid, näiteks Saaremaal on kümne või kahekümne õpilasega koolid, siis nelja tegevusloa hankimine ei ole enam majanduslikult mõttekas. See on ka üks põhjus, miks enam neid teenuseid ei osutata. Kas te peate seda mõistlikuks? Äkki piisaks ühele teenuseosutajale ühest tegevusloast?

17:58 Tervise- ja tööminister Jevgeni Ossinovski

Aitäh! Saaremaal 10–20-lapselisi koole vist väga palju ei ole. Ruhnu Põhikoolis on 14 õpilast, nagu vallavanem mulle hiljuti kinnitas, teistes on siiski tõenäoliselt rohkem lapsi. Kas iga tegevuskoha jaoks peaks olema oma tegevusluba? Ütlen ausalt, et ei oska täpselt põhjendada, miks peaks igas tegevuskohas eraldi tegevusluba olema. Teie mõte, et võiks olla üks luba, tundub mõistlik, aga uurin järele, mis asjaolude tõttu on süsteem teistsugune.

17:58 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Viktor Vassiljev, palun!

17:59 Viktor Vassiljev

Aitäh, hea juhataja! Lugupeetud härra minister! Tegevuslubadega on niimoodi, et iga teenuseosutamiskoha jaoks on vaja eraldi tegevusluba. Selline on nõue. Aga tervishoiuteenused on ministri määrustega kõik üsna täpselt lahti kirjutatud, koduõendus on näiteks väga üksikasjalikult lahti kirjutatud, aga koolitervishoiu määruses on ainult paar sõna, et seda osutatakse koolis ja ongi kõik, see on nagu vaeslapse ossa jäetud. Ilmselt on ka see üks põhjusi, et keegi ei tea täpselt, mis seal tegema peab. Te siin rääkisite, et on olemas perearst, pereõde jne. Kas te näete üldse koolitervishoiul kui sellisel mingit perspektiivi või arvate, et tulevikus võtabki perearst selle teenuse üle?

17:59 Tervise- ja tööminister Jevgeni Ossinovski

Aitäh! Ütlen esiteks vastuseks riigigümnaasiumide kohta. Ma olen jätnud kahe silma vahele ühe määruse, mida ka härra Vassiljev tsiteeris ja mis ütleb, et koolitervishoiuteenust peab osutama kooli ruumides juhul, kui seal õpib üle 200 õpilase. Nii et kui koolis on alla 200 õpilase, siis võib seda teenust osutada ka väljaspool kooli, kui koolitervishoiuteenuse osutamise koht asub jalgsi läbitaval mõistlikul kaugusel. Selles olen ma küll kindel, et riik kooli pidajana on riigigümnaasiumides koolitervishoiuteenuse igal juhul taganud.

Mis puudutab koolitervishoiuteenuse sisu, siis valdav osa neid funktsioone, mida koolitervishoiutöötaja täidab, on sisuliselt pereõe iseseisva vastuvõtu tasemel. See on ka üks põhjusi, miks väga paljudes kohtades koolitervishoiuteenust pakuvadki pereõed. Teatud aja tagant tehakse siis teise juhendi kohaselt laste tervisekontrolle. Kas neid tehakse koolis või perearsti juures, siin sisulist vahet ei ole. Samamoodi vaktsineeritakse lapsi teatud vaktsineerimiskava alusel, mida saavad teha koolitatud meditsiinitöötajad. Kas nad teevad seda koolis või perearstikeskuses, ega seal sisuliselt väga suurt vahet ei ole. Nad panevad kokku õpilase tervisekaarti, aga selles, kas nemad panevad seda kokku koolis või

teevad seda perearsti juures pereõed, väga suurt vahet ei ole. Minu arvates on oluline, et lapsed oleksid koolis ja ka mujal – üldiselt on nad ju koolis – jälgitud ja kontrollitud ning nende võimalikele tervise- ja arenguprobleemidele oleks õigel ajal tähelepanu juhitud. Põhimõtteliselt peaksid Eesti tervishoiusüsteemis selle pideva seirega tegelema perearstid, aga ma mõistan seda loogikat, miks ajalooliselt on meil see süsteem teatud viisil kujunenud. Eks koolilapsi ole lihtne koolist kätte saada, sest seal on nad seaduse kohaselt kuni 9. klassi või põhihariduse omandamise lõpuni põhimõtteliselt iga päev kohal ja seal on hea nendega kõiki toiminguid teha. On olnud ambitsioon, et koolitervishoiutöötaja peaks tervishoiuteenuseid osutama laiemas spektris, peaks näiteks traumasid ravima. Ma üldiselt arvan, et nendes olukordades oleme me liikunud pigem mõistlikus suunas, igas koolis sellist võimekust ülal pidada ei ole otstarbekas. Kui õpilastel on tõsisemad tervisehäired, siis tuleb siiski pöörduda kas perearsti poole, eriarstiabi saamiseks haiglasse või EMO-sse, aga kui on tegemist erakorralise juhtumiga, siis tuleb arusaadavalt kutsuda kiirabi.

17:59 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh, lugupeetud minister! Teile rohkem küsimusi ei ole. Kas on kõnesoove? Jah, kolleeg Viktor Vassiljev, palun!

17:59 Viktor Vassiljev

Härra juhataja! Head kolleegid! Austatud minister! Koolitervishoid. Probleem ei ole mitte niivõrd nendes 25 koolis, kus ei ole kooliõde, vaid probleem on selles, et sellele teenusele ei ole üldse piisavalt tähelepanu pööratud. Kõigepealt, ministri määruses, mis peaks koolitervishoidu reguleerima, ei ole kirjas peaaegu midagi muud kui ainult see, et seda teenust osutatakse koolis ja ongi kõik. Haigekassal on olemas raha, et kooliõdesid palgata, tähendab selleks, et neile maksta, aga keegi ei julgegi sellele tööle minna, sest keegi ei tea, mida seal peab tegelikult tegema. Jah, raha, mis makstakse, on ka väike, aga huvilisi ikkagi oleks. Kuid kui seda teenust peetakse vajalikuks – see on ju seaduses siiski olemas –, siis tuleks seda kõigepealt täpsemalt reglementeerida. Peaksid olema teenuste kriteeriumid, standardid, kirjeldused jne. Jah, on olemas Sotsiaalministeeriumi koostatud juhend, aga see on ka väga-väga üldsõnaline.

Nüüd on tekkinud olukord, kus mõnes koolis on õde, kes on varem töötanud hambaarsti juures, ja kuskil on õde, kes on varem töötanud võib-olla operatsiooniõena. Nad on kõik väga erineva ettevalmistusega. Kuskil töötab koolis hoopiski arst, kes on küll kõrgharidusega, aga ta ei ole õde. Tal oleks vaja osata õendustoiminguid, aga ta ei oska neid, sest ta pole neid mitte iialgi teinud. Tase on ääretult ebaühtlane. Kõigepealt tuleks koolitada kõiki neid tublisid õdesid, kes siiski julgevad osutada seda teenust, mis on niivõrd lõdvalt reglementeeritud. Õdede liidu käest, muuseas, on küsitud. Nemad arvavad, et see on tähtis ja vajalik teenus. Õdede liit on see, kes peaks korraldama koolitusprogrammi ja koostöös tervishoiuteenuste osutajatega või kõrgkoolidega koolitusi tegema. Aga õdede liit ei ole selle koolitusega kuskile jõudnud, sest nemad jällegi väidavad, et ei ole nõudmisi ega kriteeriume. Tervishoiuteenuse kohta kehtivad nõuded kehtestatakse ministri määrusega. Nii et see ei ole nii keeruline asi, mida peaks siin Riigikogus koalitsiooni ja opositsiooni osavõtul arutama, see on kõigest ministri määruse asi. Spetsialistid on ju ministeeriumis olemas.

Nii et kui ministeerium ja minister on seda meelt, et teenus, mis on seaduses olemas, peab eksisteerima ja seda peab osutama, siis tuleks selle kallal natuke vaeva näha ja määrust täpsustada. Kõige tähtsam on muidugi, et tuleb korraldada kursused, tuleb ikka õdede liidule peale käratada, et kui kaua nad selle asjaga venitavad. Ministeerium võiks neile meelde tuletada, et nad sellega tegeleksid, sest just kursustes on see asi kinni. Kõigil teistel erialadel arstid ja õed pidevalt koolitavad ennast, kõik peavad käima kursustel ja saama ainepunkte, selleks et saada haigekassalt rahastust, sest rahastus käib ju konkursside alusel, kus arvestatakse ka ainepunktide olemasolu. Ainult koolitervishoid on see ala, kus haigekassa rõõmustab ka siis, kui üldse keegi kuskil koolimajas viitsib kohapeal istuda, kuigi ta pole 15 aastat ühelgi kursusel käinud ega midagi ja ainult vana mäletamise põhjal seal veel midagi teeb või liigutab. See ei ole ikkagi tänapäeva tasemel tervishoiuteenus. Nii et see asi tuleks korda teha. Jah, see on odav teenus ja nii nagu ikka odavat värki ongi seda lastud lohiseda. Kauem nii ei tohi. Kui öeldakse, et puudub huvi selle teenuse osutamise vastu, siis mina kinnitan, et huvi on täiesti olemas. Aga tõesti, paljud tervishoiuteenuste osutajad lihtsalt kardavad minna tööle sinna, kus ei ole mingeid reegleid ega raame ja kus keegi ei nõua täienduskoolitust või mingit paberit. Seal on tegemist ikkagi lastega ja korralik tervishoiutöötaja lihtsalt kardab sellele tööle minna. Nii et asjaga tuleb tegelda. Aitäh!

17:59 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Rohkem kõnesoove ei ole. Oleme viiendale arupärimisele vastamise lõpetanud.

6. 17:53 Arupärimine HIV-epideemia kohta Eestis (nr 164)

17:58 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Läheme edasi. Kuues arupärimine on Riigikogu liikmete Monika Haukanõmme, Andres Ammase, Jüri Adamsi, Külliki Kübarsela, Ain Lutsepa, Artur Talviku, Andres Herkeli ja Krista Aru esitatud arupärimine HIV-epideemia kohta Eestis. See on esitatud tervise- ja tööminister Jevgeni Ossinovskile. Arupärijate nimel palun kõnepulti Monika Haukanõmmel!

17:58 Monika Haukanõmm

Härja juhataja! Lugupeetud minister! HIV-teema on Eestis kujunenud püsivaks ja sügavaks probleemiks, millest me kõik oleme teadlikud, kuid samas, epideemia otsustavaks piiramiseks ei ole astutud selliseid samme, et me saaksime öelda, et epideemia on peatatud. Eestis on alates 1988. aastast registreeritud kokku natuke alla 10 000 HIV- ja aidsijuhtumi. Ministeeriumiametnike hinnangute kohaselt on see arv aga kindlasti suurem. Arvatakse, et on umbes 13 000 HIV-positiivset, kellest 60% teab oma nakatumisest. Uute HIV-juhtumite arv on Eestis üks suuremaid Euroopa Liidu riikide seas: 23,5 juhtumit 100 000 elaniku kohta. Näiteks avastati Eestis 2013. aastal 325 uut juhtumit, seevastu Soomes 157 juhtumit. Arvestades riikide elanikkonna suurust on Eestis Soomega võrreldes HIV esinemissagedus 8,5 korda kõrgem ja seda saab nimetada epideemiaks. Jah, 2015. aastal esmajuhtumite arv õnneks vähenes, see ulatus 270-ni. Lisaks teeb meile muret, et iga HIV-i nakatunu vajab elukestvat ravi, mis maksab Eesti riigile ühe nakatanu kohta ligi 5000 eurot aastas. Meil on 270 uut juhtu aastas, korrutame selle 5000-ga ja saame aastaseks kuluks 1,35 miljonit eurot. Lisaks peab tähelepanu pöörama sellele, et Eesti keskmine HIV-i nakatunu on vanuses 30+ heteroseksuaalne inimene. Muret teeb ka see, et ligi kolmandik HI-viiruse kandjaist ei tea, et nad viirust kannavad. Need on faktid, mis näitavad meie rahva tervise negatiivsemat poolt. See paneb mõtlema sellele, kas me oleme ikka teinud kõik selleks, et olukorda parandada. Paraku peame nentima, et laiahaardeline visioon ja plaan nakkuse edasise leviku peatamiseks meil puudub. Endiselt oleme küll valmis kinni maksma ravi. Sellel aastal ulatuks rahavajadus juba 45 miljoni euroni, kui kõik diagnoositud HIV-kandjad ennast raviksid. Riigieelarve õnneks või kahjuks kõik ennast aga ei ravi. Paljud ei teagi, et nad on nakatunud, sest HIV-testi tavalise arstliku läbivaatuse käigus ei tehta. Teised aga lõpetavad ravi. Miks? See on teadlik valik, et saada endiselt töövõimetuspensioni.

Meie arupärimist ajendas esitama 2014. aastal Maailma Terviseorganisatsiooni WHO koostatud raport "HIVI/AIDSi ravi ja hooldus Eestis", mille põhijäreldus oli, et HIV-epideemia seire jaoks puuduvad riigil olulised indikaatorid, olemasolevaid andmeid ei analüüsita piisavalt ja riikliku HIV-strateegia prioriteetidega poliitiliste otsuste tegemisel ei arvestata. Tänapäevaks on meil teada, et tegelikult on riiklik strateegia lõppenud ja uut polegi koostatud. Sellest kõigest lähtuvalt oleme esitanud ministrile seitse küsimust, millele palume lahkelt vastata, et saada lisainformatsiooni sellele, mida kuulsime juba septembris 2015, kui Riigikogu sotsiaalkomisjon korraldas samal teemal avatud istungi. Aitäh!

17:58 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Ma palun arupärimisele vastama tervise- ja tööminister Jevgeni Ossinovski!

17:58 Tervise- ja tööminister Jevgeni Ossinovski

Suur tänu selle erakordselt olulise teema siia saali toomise eest! Nõustun peaaegu sada protsenti kõige sellega, mida eelkõneleja ütles. Probleem on tõsine ja pikaajaline. Peame tunnistama, et me ei ole piisavalt teinud selleks, et sellele probleemile lahendust leida. See on häbiväärne nende tuhandete inimeste suhtes, kes on nüüdseks HI-viiruse kandjad, see on kindlasti vastutustundetu nende sadade inimeste suhtes, kes igal aastal nakatuvad, ja see on selgelt ka rahvusvaheliselt Eesti häbiplekk, sest HIV-i levimuse mõttes oleme me – ma mälu järgi ei hakka ütlema, millise kahe Aafrika riigi vahel me maailma riikide seas asetseme – selgelt Euroopa liidrid kõige halvemas mõttes. Seega on tegemist minu

kui ministri jaoks äärmiselt prioriteetse teemaga ja võin kinnitada, et lähiaastatel pöörab Sotsiaalministeerium sellele senisest rohkem tähelepanu. Kuidas? See selgub minu vastustest teie küsimustele.

Esimene küsimus: "Nimetage, kui suured summad on kulutatud aastatel 2007–2015 (aasta kaupa) HIV-i profülaktika ja ravi tarbeks Eesti riigi omavahenditest ja kui palju Euroopa Liidu fondide vahenditest. Kas Teie hinnangul on valdkonna rahastamine piisav? Kui ei, siis kas ja kuidas plaanitakse rahastust tõsta?" Riigi kulutused HIV-i ennetusele ja ravile on aastate jooksul kasvanud. Asjakohase tabeli saan arupärijatele edastada ka elektrooniliselt aastate kaupa. Aga sisuliselt näeme, et aastal 2007 kulutati kokku 10,3 miljonit eurot, kusjuures sellest 3 miljonit eurot moodustasid ARV-ravimid. Aastal 2015 kulutati peaaegu 14 miljonit eurot, millest 10 miljonit kulutati ravimitele. ESF-i rahastus 2015. aastal oli kaunis marginaalne, 40 000 eurot, tipu ajal, näiteks aastal 2011 oli ESF-i rahastus 308 000 eurot, siis kulus ARV-ravimitele 5,5 miljonit eurot ja kokku kulus 12,5 miljoni eurot. Ent siin tuleb tähele panna mitmeid aspekte. Näiteks on aastast 2013 osa HIV-i ravimise kulusid liikunud haigekassa eelarvesse ja enam üldises ennetusstrateegia eelarves ei kajastu. Aga võime öelda, et eelmise aasta seisuga olid kulutused HIV-ravimitele tunduvalt kasvanud, ütleme, et kolm või neli korda, võrreldes aastaga 2007, ja enamik HIV-i ravimiseks tehtud kulutustest ongi olnud kulutused ravimitele. Aastatel 2011–2015 rahastati sotsiaalfondist nende inimeste vaimset tervist ja tööhõivet toetavaid nõustamisteenuseid, kes on HIV-i nakatunud või kes on HIV-positiivsed, ja ka selliseid teavituskampaaniaid nagu näiteks "Kumm on seks" ja "Julge rääkida!". Toetusperioodi lõppemise tõttu on alates 2016. aastast kõik seni ESF-ist rahastatud tegevused võetud üle riigieelarvesse, nii et Tervise Arengu Instituudi ennetustegevuste eelarve on sel aastal kasvanud enam kui miljoni euro võrra ehk nn väljumisstrateegia eurovahenditest on ennetustegevuste kontekstis läinud meil kaunis hästi. Aga valdkonna rahastamine ei ole kindlasti piisav, parandada tuleb teenuste geograafilist kättesaadavust ning parandada nende kvaliteeti ja suurendada mahtu. Lähiaastatel vajavad lisarahastust näiteks järgmised teenused: ambulatoorne opioidisõltuvuse asendusravi ehk nn metadoonasendusravi, integreeritud opioidisõltuvuse asendusravi ja antiretroviirusravi (praegu pakutakse seda ainult Lääne-Tallinna Keskhaiglas, sel aastal alustab Tervise Arengu Instituut selle teenuse pakkumist Ida-Viru Keskhaiglas, aga kindlasti on vaja selle teenuse pakkumist geograafiliselt laiendada, sh hakata seda pakkuma Narvas ja Tartus), kahjude vähendamise teenus, süstlavahetus- ja nõustamisteenus (selle geograafilist kättesaadavust ja teenustepaketti tuleb laiendada) ja juhtumikorraldusteenus HIV-positiivsetele isikutele. Nende teenuste hulka kuulub ka HIV-testimine, mida selles kontekstis tuleks laiendada. Siiani on seda tehtud rohkem projektipõhiselt ja see on mõnel pool ka häid tulemusi andnud, näiteks on 90% Narva süstivatest narkomaanidest HIV-testi teinud, aga mitmes teises sihtrühmas on katvus kehvem. Oleme siin proovinud teha katsetusi koostöös esmatasandiga. Esimene katse, peab tunnistama, ülemäära hästi ei õnnestunud, aga sel aastal proovime uuesti ja natuke uuendatud juhendi abil, sest lõpuks peame integreerima HIV-ennetuse ning HIV-patsientide jälgimise ja ravile suunamise esmatasandi teenusesse. See ei ole midagi, mida mingid teised inimesed kuskil projektipõhiselt teevad, see on tavatervishoiu osa. Loomulikult vajab lisaraha ka ARV-ravimite tagamine HIV-positiivsetele isikutele, sest selle 10–12 miljoni euro eest, mida me praegu riigieelarvest ARV-ravimitele kulutame, suudame me tegelikult tagada ainult ligi kolmandiku HIV-positiivsete ravi. Ülejäänute puhul ei ole küll alati tegemist ainult eelarveliste piirangutega, vaid ka laiema sotsiaalküsimusega, kuidas need inimesed üles otsida, kuidas nad ravile saada ja kuidas tagada nende ravi järjepidevus, sest järjepidevus on ARV-ravi võtmeküsimus. Nimelt tekib ravi katkemise korral resistentsus, mistõttu saavad ühel hetkel kõik kättesaadavad ARV-ravimid otsa ehk nende kõikide suhtes tekib resistentsus ja siis pole enam suurt midagi peale hakata. See on see koht, kus tervisevaldkonna ja sotsiaalvaldkonna integratsiooni järele on karjув vajadus. HIV-positiivsed on tihti – ehkki selliste inimeste hulk ei kasva, aga praegu on HIV-positiivsed üldjuhul sellised – süstivad opioidisõltlased, mis on kaasuv sotsiaalne probleem. Neid inimesi järjepideval ravil hoida on kaunis keeruline.

Teine küsimus: "Spetsialistid (näiteks Eesti Infektsioonhaiguste Selts) on osutanud, et HIV-epideemiat on võimalik ohjata 90 : 90 : 90 strateegiaga, st tuleb saavutada tulemus, kus 90% HIV-positiivsetest teavad oma staatust, 90% nendest on retroviirusravil ja 90% juhtudel on viiruse paljunemine maha surutud. Lisaks on juhitud tähelepanu, et olukorraga tegelemiseks on vajalik selge käsuliin, vastutav institutsioon ning juht. Küsimus: kas ja kuidas on Eesti maailmas heaks kiidetud programmi kasutanud ja rahastanud? Kui paljud nakatunud on hetkel retroviirusravil?" 90 : 90 : 90 on UNAIDS-i ehk ÜRO aidsivastase programmi eesmärk aastaks 2020, mille kohta tehti otsus aastal 2014. Seoses rahvastiku

tervise arengukava uue rakendusplaani koostamisega vaatame Eestis üle HIV-valdkonna riiklikke eesmärgi ja indikaatoreid. Uute eesmärkide seadmisel on kavas võtta eeskujuks ka UNAIDS-i ja teiste rahvusvaheliste organisatsioonide, näiteks Maailma Terviseorganisatsiooni strateegiaid. 2015. aasta lõpu seisuga viibis ARV-ravil 3494 HIV-positiivset patsienti, mis moodustab ligikaudu 38% kõikidest diagnoositud HIV-positiivsetest inimestest. Nii et selle eesmärgi suunas on minna küll ja veel.

Kolmas küsimus: "Eesti riiklik HIV ja AIDSi strateegia aastateks 2006–2015 on lõppenud ja uut riiklikku tegevuskava ei ole, kuid väidetavalt on koostamisel. Lõppenud arengukava eesmärgiks oli HIV-nakkuse levikul püsiva langustendentsi saavutamine, mis kahjuks jäi täitmata. Küsimus: kuidas hindate 2015. aastaga lõppenud arengukava tulemusi, mis on olnud põhilisteks takistusteks/põhjusteks, et olukord on paranemise asemel hoopis halvenenud? Miks keeldub valitsus tunnistamast, et Eestis on HIV-epideemia?"

Valitsuse nimel ma rääkida ei oska, aga mina küll ei oska kuidagi vastu vaielda sellele väitele, et Eestis on HIV-epideemia. Loomulikult on. Olukord on, nagu öeldud, muret tekitav. Natuke statistikat siia juurde, mis näitab, et halvemaks asjad küll läinud ei ole, aga paranemine on olnud väga visa. Aastal 2000 oli Eestis uusi HIV-juhtumeid 390, see oli epideemiaeelne aasta, võiks öelda, või epideemia alguse aasta. Aastal 2001 oli uusi juhtumeid 1474. See oli häirekella-aasta. Järgmistel aastatel läks natukene paremini: 2002. aastal 899 uut juhtumit, 2003. aastal 840 ja 2004. aastal 743. Nüüd võime öelda, et kogu see tegevus ei olnud kindlasti piisav, ent väga paljude tublide inimeste, sh tublide entusiastide, ka riigivälise sektori ehk MTÜ-de katusel tehtud töö kandis siiski vilja. Aastal 2015 oli uusi nakatumisi 270, nii et oluliselt vähem, 2001. aastaga võrreldes peaaegu viis korda vähem. Kui me vaatame veel statistikat, siis võrreldes aastaga 2001 on väga suur teadlikkuse tõus toimunud koolides. Aastal 2011 oli kaunis suur protsent – kui suur, ei hakka ma peast ütlema – uutest nakatunudest alaealised, kooliõpilased. Viimastel aastatel on see arv olnud sisuliselt null. Nii et teadlikkus on selgelt kasvanud ja HIV-i nakatumise keskmine vanus koos sellega. Samamoodi on kasvanud süstivate narkomaanide esmasüstimise vanus, nii et ka siin on teadlikkus paranenud. Need asjad on kahtlemata seotud. Samas on kindlasti ka muresid. Üks suuremaid muresid, miks see teema on rahvatervise seisukohast kasvava tähtsusega, on järgmine. See on ka üks hea näide selle kohta, et kui õigel ajal piisavaid meetmeid ei võeta, siis on tagajärjed hiljem hullemad. Kui aastatel 2001–2005 toimusid sisuliselt kõik nakatumised süstivate narkomaanide ridades, st põhimõtteliselt opioidisõitlaste ja HIV-positiivsete seltskond peaaegu kattus, siis tänane indikatsioon ütleb, et aastal 2015 avastati enim uusi HIV-i nakatumise juhtumeid 30–39-aastaste seas. Kinnitatud arvu ei ole, aga indikatsioon ütleb, et vähemalt 30% kõikidest uutest nakatunudest nakatus heteroseksuaalsel teel. Nii et epideemia on välja murdmas süstivate narkomaanide ringist ja see on rahvatervisele tõeliselt ohtlik.

Järgmine küsimus: "Kas Teie hinnangul suursaadikute kirjas välja pakutud Riigikogu HIV-probleemkomisjonist on abi Teie poolt juhitud ministeeriumile HIV-epideemiaga võitlemisel? Millisel tasandil peaks taoline komisjon tegutsema?"

Sotsiaalministeerium toetab probleemkomisjoni loomist ning toetuskiri selle kohta saadeti 9. veebruaril 2016 ka Riigikogu põhiseaduskomisjonile. Laiapõhjaline poliitiline tähelepanu nimetatud probleemidele elavdaks kindlasti avalikku diskussiooni HIV üle ja aitaks kaasa lahenduste leidmisele. Riigikogu probleemkomisjon aitaks ühendada ministeeriumi, spetsialistid, huvigrupid ja teised olulised osapooled, kelle omavahelise koostöö tulemusena suudab riik senisest efektiivsemalt võidelda nii HIV-epideemia kui ka narkomaania levikuga. Minu arvates on oluline, et tekiks suurem poliitiline toetus ja poliitiline tähelepanu, sest, mis seal salata, siiani ei ole süstivate narkomaanide ja HIV-positiivsete teemasid peetud piisavalt populaarseks, et nendega tõsisemalt tegelda.

Nüüd on mul aeg otsas ja ma ei tea, mida istungi juhataja käsib teha.

19:13 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Austatud minister, kui teile on küsimusi, siis te saate küsimustele vastamise korras ilusasti vastata ka viimasele kahele küsimusele. Juhuslikult ongi teile küsimusi. Andres Herkel, palun!

19:13 Andres Herkel

Aitäh, härra juhataja! Austatud minister, kõigepealt täname teid vastuste eest! Kindlasti saab Riigikogu seda tegevust hoogustada, aga suuresti on see ikkagi ministeeriumi töö ja väga keeruline töö. Vaatasin WHO aruannet 2014. aastast. See sisaldab väga palju andmeid ja kohati drastilisem statistika kui meie enda oma on nii HIV-positiivsete koguarvu kui ka sellega seotud meetmete kohta. Ma tõstatan ravi katkestamise küsimuse. Te põgusalt viitasite, et teatud inimesi on väga raske ravil hoida. On öeldud

koguni niiviisi, et vaid üks neljast diagnoosi saanust püsib ravil. See tähendab, et ühiskonnale läheb see väga palju rohkem maksma. Kas selle põhjuseid on analüüsitud? Mida me saame teha, et see tegevus, retroviirusravi on vist selle asja nimi, oleks tõhusam?

19:13 Tervise- ja tööminister Jevgeni Ossinovski

Aitäh! Üks konkreetne näide puudutab sedasama integreeritud metadoonasendusravi ja ARV-ravi pakkumist. Eelduslikult on nende inimeste sotsiaalsed probleemid, kes nakatuvad HIV-i heteroseksuaalsel teel ega ole süstivad narkomaanid, oluliselt leebemad ehk tegemist on teatud käitumuslike juhistega ning nende inimeste motivatsioon, soov ja võimekus ravil püsida on kaunis suur, nende ravil püsimisega probleeme ei ole. Kui me vaatame aga opioidisõltlasi, süstivaid narkomaane, siis nende püsimine ükskõik missuguse riikliku struktuuri või süsteemi vaateväljas on probleemne. Need on inimesed, kellel on tihti väga palju võlgasid, mis tähendab, et nende ametlikus hõives osalemine on küsitav või raskendatud. Neil on peale sotsiaalsete probleemide psühholoogilised probleemid ja muud tervisehädad. Lõppkokkuvõttes on need inimesed, kellel on väga tugev sõltuvus, mille rahuldamiseks on neil vaja saada iga päev narkootilist ainet, uimastit, mille saamiseks neil tihti raha ei ole ja seetõttu omandatakse see raha kuritegelikul teel. See tähendab, et nende inimeste sattumine sotsiaal- ja tervisesüsteemide vaatevälja on väga sporaadiline. Näiteks ka siis, kui sel inimesel areneb välja tuberkuloos, siis saab ta ravile, aga on keeruline teda ravil hoida. Isegi kui ta on ravikuuri kätte saanud, kipub ta pärast seda ära kaduma. Nii et see on see koht, kus meil on vaja paralleelselt kahe asjaga tegelda. See ongi see integreeritud teenus, kui inimene saab korraga nii HIV-ravi kui ka narkosõltuvusravi. Seda, nagu ma ütlesin, on Lääne-Tallinna Keskhaiglas tehtud ambulatoorselt, inimesed on läinud sinna kohale ja saanud korraga ARV-ravi ja ka metadooni. Metadooni saamise eeldus on sisuliselt ARV-ravi saamine. Nii et me hoiame inimest ARV-ravil selle kaudu, et võimaldame tal saada sealsamas metadoonasendusravi. Või võtame pikema sotsiaalse rehabilitatsiooni, statsionaarse rehabilitatsiooni teenuse, mida pakub Viljandi Haigla opioidisõltlastele. Seal on paarkümmend kohta. Need inimesed on seal ravil mitu kuud, poolest aastast üheksa kuuni, ja väga suur hulk nendest saab paralleelselt narkorehabilitatsiooni ja ARV-ravi, sest nad on HIV-positiivsed. Hiljem neidsamu inimesi, kes pärast seda ravi n-ö taasühiskonnastatakse, sotsiaalnõustatakse veel pikema aja jooksul. See võimaldab neid samamoodi süsteemi sees hoida. Aga me räägime siin paarikümnest kohast. Eestis on süstivaid narkomaane ja HIV-positiivseid 10 000, natuke isegi rohkem. Nii et see, kuidas integreerida narkoravi ja ARV-ravi, kuidas integreerida sotsiaalteenus ja tervisetenus, kuidas kaasata kohalikud omavalitsused ja perearstid, on meeletult keeruline. Kui mul oleks täna võimalik lahendust pakkuda, siis ma kindlasti seda teeksin. Mul seda lahendust ei ole, aga me töötame selle leidmise nimel. Nüüd vastan ma ära ka kaks vastamata jäänud küsimust, kuna Riigikogu kodu- ja töökorra seadus seda selliselt ette näeb või ei näe, aga võimaldab. Viies küsimus: "Millised tegevused on Teie juhitud ministeeriumil plaanis, et panna piir HIV-epideemia levikule Eestis ning millised on Teie numbrilised eesmärgid lähimaks neljaks aastaks?" Nagu te ka oma varasemas küsimuses vihjasite, kuna tegemist on prioriteetse teemaga, siis praegu koostatakse täpsemat järgmiste aastate tegevuskava. On see arengukava, mingit värvi raamat või mis iganes, see huvitab mind vähem, aga olen andnud sellise ülesande ja Sotsiaalministeeriumil valmib HIV-vastase võitluse tegevuskava lähiaastateks koos numbriliste eesmärkide ja konkreetsete meetmetega. Praegu on see väljatöötamisel. Narkomaania- ja HIV-ravi, mida peab koos vaatama, ja asjakohased ennetustegevused on kindlasti üks ministeeriumi põhilisi prioriteete. Rahandusministeeriumile riigi eelarvestrateegia raames esitatud lisataotlused, mida eelmisel nädalal sai ka Rahandusministeeriumis läbi räägitud, taotleavad umbes 1,5 miljonit eurot aastas lisavahendeid, et seda teenustepaketti laiendada. Loomulikult lähtume epidemioloogilisest olukorrast, rahvusvahelistest soovistest ja, mis seal salata, ka eelarvelistest võimalustest. Aga positiivne on muidugi see, et nii narkomaaniat kui ka HIV-i ravides ja ennetades on kaunis palju võimalik ära teha vähese rahaga. Näiteks maksab metadoonasendusravi võimaluste laiendamine mõnikümmend tuhat eurot aastas. Tegelikult ei ole need summad kolossaalsed. Pikemaajalised ravivõimalused on muidugi kallimad, aga siin, nagu ma ütlesin, on eesmärk integreerida erinevaid teenuseid haigekassa või tervisevaldkonna üldisesse rahastusloogikasse ehk kõnealusel juhul tuleb haigekassa rahastamisele üle viia osa teenuseid, mis sisuliselt ongi tegelikult täiesti tavalised tervishoiuteenused. Kui me räägime sõltuvusravist, siis põhimõtteliselt on tegemist psühhiaatri vastuvõtuga, mis on täiesti selgelt haigekassa teenusena kirjeldatud ja mida peaksid saama ka sõltlased. Järgmistel aastatel on kindlasti kavas järgmised tegevused. Esiteks, ARV-ravimid tuleb tagada kõikidele HIV-patsientidele. Oleme olukorras,

nagu öeldud, kus ravil on neist 38%, mis tähendab, et see maht tuleb peaaegu kolmekordistada. Oleme riigieelarve mõttes sellel aastal kasutanud seda loogikat, et ARV-ravimid on arvestuslik kulu, mis tähendab, et neid hangitakse nii palju, kui neid on vaja. Nii et põhimõtteliselt on kitsaskoht tänase seisuga pigem see, kuidas me HIV-positiivsed süsteemsele ravile saame. Rahapöole pealt on küsimus lahendatud, kuna need kulud on arvestuslikud: need, kellel on vaja, need ka ravi saavad. Teiseks koostatakse haigekassa Eesti ravijuhendite koostamise käsiraamatu alusel HIV-i ravijuhendit. Selle aasta veebruaris, seega mõni kuu tagasi, algatas Sotsiaalministeerium haigekassaga suheldes selle teema. Ravijuhendite nõukoda on selle mõtte heaks kiitnud, nii et seda juhendit asutakse sel aastal välja töötama. Ravijuhendi eesmärk on aidata kaasa HIV-nakkuse võimalikult varajasele diagnoosimisele, raviga alustamisele ja ravi järjepidevusele. See on just nimelt patsiendiga käitumise juhend, kus on kirjas, mida peaks tegema perearst või eriarst, kes mingisuguses faasis HIV-i diagnoosib, kuidas patsient hakkab eri tervishoiutasemetel vahel liikuma, kuidas integreerida siia sotsiaalteenuse pakkujaid jne. Kolmandaks tuleb laiendada HIV-i testimist, eelkõige kaasates esmatasandi tervishoidu. Lõviosa HIV-testidest tehakse anonüümsetes HIV-kabinettides või kiirtestimisüritustel. 2014. aastal tehti kokku 187 500 HIV-testi, kuid neist vaid 4,8% tegid perearstid. 2016. aastal on kavas nn masstestimise projekt teatud perearstikeskustes Narvas ja mujal Ida-Virumaal. Me püüame olukorda paremini selgeks teha n-ö populatsioonipõhiselt. Neljandaks on kahtlemata prioriteet sõltuvusravi, nii statsionaarse võõrutusravi kui ka metadoonasendusravi kättesaadavuse parandamine. Kuna HIV-positiivsete seas on endiselt palju sõltuvusprobleemidega isikuid, siis on kavas integreeritud ARV-ravi ja metadoonasendusravi teenuseid laiendada Ida-Virumaale, nagu juba öeldud, ja on vaja opioidisõltuvuse asendusravi mahtu suurendada ja piirkondlikku kättesaadavust parandada. On vaja välja töötada lahendus, et ka väikeses kohtades oleks opioidisõltuvuse asendusraviteenus kas perearstide või apteekrite kaasabil kättesaadav, sest igal pool seda teenust muud moodi pakkuda ei saa, aga ka väiksemates kohtades peaks see kättesaadav olema. Lisaks on vaja arendada statsionaarse sõltuvusravi teenust Ida-Virumaal, kuna praegu on see teenus kättesaadav ainult Tallinnas. Viiendaks on vaja parandada kahjude vähendamise teenuse, süstlavahetus- ja nõustamisteenuse kättesaadavust. Vaja on suurendada kahjude vähendamise teenuse mahtu ja parandada selle piirkondlikku kättesaadavust. Suurim vajadus on Tartus, Pärnus ja Rakveres. Väiksemates kohtades tuleb kaaluda apteekide kaasamist puhaste süstalde jagamise, millest viimased ise paraku ülemäära huvitatud ei ole. Kuuendaks, seire ja hindamise tõhustamine. Praegu on andmed HIV-i nakatunute tegeliku arvu kohta hinnangulised, kuna ei ole teada, kui paljud inimesed, kes seni on diagnoosi saanud, on endiselt elus ja elavad Eestis. Kuna HIV-i testimine oli varem anonüümne, siis võib olemasolevates andmetes kajastuda ka topeltdiagnoose. Seega on vaja modelleerida elusolevate HIV-i nakatunute tegelik arv. Lisaks tuleb teha ravi katkestamise põhjuste täpsem analüüs. Nagu Andres Herkel viitas, on olukord nukker, ega me süsteemselt kõiki põhjusi ei tea.

Viimane küsimus: "Kuidas Te hindate koostööd Tervise Arengu Instituudi ning teiste organisatsioonide ja asutustega, kes tegelevad HIV-i probleemiga? Kas ennetusprojektid selles valdkonnas on olnud edukad?" Koostöö Tervise Arengu Instituudi ja teiste valdkonna oluliste organisatsioonide ja asutustega on olnud väga tihe. Kuid kindlasti tuleb tervishoiusüsteemi rolli teenuste pakkuja suhtes veel suurendada. Aastate jooksul on eri sihtrühmade jaoks olnud erinevaid ennetustegevusi, mida võib pidada võrdlemisi tulemuslikuks. Näiteks, 2015. aastal tehtud Eesti 14–29-aastaste noorte uuringu andmetel on noorte teadlikkus HIV-testi tegemise võimalustest oluliselt paranenud ning märkimisväärselt on suurenenud HIV-i suhtes testitud noorte hulk, eriti 19–29-aastaste grupis. Nii näitavad 2015. aasta andmed ligi kahekordset HIV-i testimise taseme tõusu noorte hulgas, võrreldes 2010. aastaga. Nagu öeldud, mõnes sihtrühmas on see töö olnud tulemuslikum. Nii näiteks oli Narvas 87% narkootikumide süstivatest inimestest elu jooksul HIV-testitud ning uuringus HIV-positiivseks osutunutest 93% olid oma nakkusest juba varem teadlikud. Tallinnas on tehtud mõned uuringud, mille tulemused on olnud natuke kehvemad, aga kõike ei hakka ma siin teile ette lugema. Koostöö on olnud hea, teadlikkuse suurenemise mõttes on olukord kindlasti märkimisväärselt paranenud, aga minna on veel küll ja küll, nagu juba öeldud. Aitäh!

19:13 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Külliki Kübarsepp, palun!

19:13 Külliki Kübarsepp

Aitäh, hea juhataja! Hea minister! Tegemist on valdkonnaga, kus üht- või teistpidi liigub miljoneid eurosid. Eelmise aasta suvel mõistis kohus süüdi ühe naisterahva, kes aidsiennetuse tähe all kasseeris isiklikult sisse 58 000 eurot. Millised on teie järeldused, kuidas ja kellele te nüüd neid vahendeid jaotate? Kui natuke ringi käia, siis selgub, et n-ö kuulujutu tasandil kahtlusi on veel ühe või teise inimese suhtes, kelle peaülesanne on aidata abivajajaid, aga raha abivajajate kätte ei jõua. Millised on teie meetmed ja kui tähelepanelikud te peale seda kaasust olete?

19:13 Tervise- ja tööminister Jevgeni Ossinovski

Aitäh! Üks osa sellest samast HIV-i ravijuhendist ja sellest tegevusplaanist, mida nimetatakse seire ja hindamise tõhustamise punktis, on ka teenuse kvaliteedistandardi loomine ehk teenuse kvaliteedi ühtlustamine. Nagu öeldud, on selles valdkonnas väga suur hulk ülesandeid delegeeritud mitteriiklikule või valitsusvälisele sektorile. Mitmed MTÜ-d toimetavad selles valdkonnas. Nagu öeldud, tänu neile ja suuresti nende entusiasmile suutsimegi me 2000. aastate alguses veelgi hullema ära hoida. Nüüd, 15 aastat hiljem, oleme kahtlemata jõudnud niikaugemale, et teame väga selgelt, missugused asjad töötavad hästi ja missugused veel paremini, ka riigisisesed ootused on muutunud.

On tõsi, et teenuseosutajate tase on olnud ebaühtlane ja Tervise Arengu Instituut on olnud hädas nii mõnegi teenuseosutaja teenuste kvaliteediga, mistõttu on selle aasta jooksul kavas teenuste sisu rangemalt üle vaadata ja seda ühtlustada. Mis puudutab ravimeid, siis eksisteerib loomulikult nende ravimite, mida riik kinni maksab – see ei puuduta ainult ARV-ravimeid, vaid ka kõiki teisi ravimeid, mida haigekassa kompenseerib –, väärkasutuse oht, sest üks riskidest on, et arst sisuliselt kuritegelikult kasutab neid ravimeid oma rahalistes huvides. Selle riskiga oleme tegelnud terve tervishoiusüsteemi vaates ja see on olnud üks põhjusi, miks me oleme väga rangelt jälginud, kellel on õigus ravimeid väljastada. Ka ARV-ravimeid tohib välja kirjutada ainult väga väike rühm tervishoiuteenuse osutajaid. Oleme pigem vältinud seda, et see võimalus oleks kõigil teenuseosutajatel, just nimelt väärkasutuste ärahoidmiseks. Sellel on kindlasti oma hind ravimite kättesaadavuse mõttes, nii et eks balanssi võimaliku väärkasutuse ja teenuse kättesaadavuse vahel tuleb otsida.

Üks asi, mida me konkreetselt ARV-ravimite puhul praegu teeme, on see, et me püüame integreerida ARV-ravimite hankimise ja jaotamise süsteemi riigi üldisesse ravimite hankimise ja jaotamise loogikasse. Kui meil üldiselt jõuavad ravimid Sotsiaalministeeriumi juures töötava ravimikomisjoni kaudu kas haigekassa või ministeeriumi dokumentidesse ja saavad nii teatud soodustuse, siis ARV-ravimitele on loodud eraldi kehand, kust neid hangitakse. See süsteem vajaks minu meelest ühtlustamist, sh vajaks ühtlustamist küsimus, kuidas tehakse järelevalvet väärkasutuste vältimiseks.

Lõpuks, loomulikult, kui jaotatakse kallist vara, siis on ikka risk, et kellegi arvates võiks selle ära varastada. Selleks et seda vältida, saab ministeerium luua ennetavad takistumehhanismid, aga lõpuks on meil olemas õiguskaitseorganid ja kohus, kes peavad nende juhtumitega tegelema, kui selliseid asju kõigele vaatamata on ette tulnud.

19:13 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Arno Sild, palun!

19:13 Arno Sild

Aitäh, lugupeetud juhataja! Lugupeetud minister! Te väitsite siin mitmel korral, et ennetusprogramm lõppes 2015. aastal ära ja uut programmi alles tehakse. Tahan täpsustavalt küsida, kuidas selline ebajärjekindlus on tekkinud. Kas see on tekkinud töötajate lohakuse tõttu – keegi lihtsalt ei viitsinud seda teha – või kaadri vähesuse tõttu? Millest selline asi tekkis? Kui meil on nii tähtis probleem lahendada, nagu me praegu räägime, et kaheksa korda on meie ennetustegevus kehvem kui Soomes, kuidas siis selgitada seda, miks on nii ebajärjekindlalt selle asjaga tegeldud?

19:13 Tervise- ja tööminister Jevgeni Ossinovski

Aitäh! Esiteks kinnitan, et vaatamata sellele, et HIV-strateegia on lõppenud, tegeldakse kõigi tegevustega, millega tegeldi eelmisel aastal, kui HIV-strateegia kehtis, ka sellel aastal. Nii et strateegia puudumine ei ole kindlasti neid tegevusi takistanud. Siiski, vastuseks küsimusele, miks seda tehtud ei ole, ütlen, et varasemate ministrite arvamus on olnud, et HIV-strateegia võiks integreerida rahvatervise arengukava osaks ehk needsamad ülesanded ja tegevused võiks sõnastada laiemas tervisevaldkonna arengukavas, milleks on see rahvatervise arengukava. Eks sellel ole omad plussid, sest arengukavade

killustumine riigi tasandil on probleem, neid on igas ministeeriumis kümme tükki ja kellelgi nendest lõplikku ülevaadet ei ole. Nii et üldine suund on olnud see, et meil oleksid terviklikumad plokid. Minu otsus on olnud, et HIV-teema on eriti probleemne ja seetõttu ka Sotsiaalministeeriumile prioriteetne. Suuremas arengukavas kipub see natuke ära lahustuma, mistõttu olen andnud ülesande Sotsiaalministeeriumile selles valdkonnas ka eraldi tegevuskava välja töötada. Sellel, kas see on arengukava, strateegia või roheline, valge või mis tahes raamat, nagu öeldud, ei ole minu arvates absoluutselt mingit tähtsust. Eesmärgid ja tegevused peavad olema selgelt analüüsitud, kindlaks määratud ja kinnitatud. See protsess käib, aga nagu öeldud, see, et sel aastal meil eraldi tegevuskava ei ole, ei tähenda, et meil tegevusi ei ole. Tegevused jätkuvad ikka.

19:13 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Krista Aru, palun!

19:13 Krista Aru

Aitäh, härra juhataja! Austatud minister! Aastal 2009 tegi Eesti Infektsioonhaiguste Selts otsuse luua HIV-positiivsete patsientide andmekogu, et seda pidevalt täiendades saavutada patsientide haiguse kulu pidev jälgimine. Kui edukaks te selle andmekogu pidamist ja täiendamist hindate ning kui vajalik see teie arvates on?

19:13 Tervise- ja tööminister Jevgeni Ossinovski

Aitäh! Üks osa sellest HIV-i ravijuhendist või laiemalt sellest tegevuskavast käib kindlasti otseselt selle andmekogu kohta. Selleks et me suudaksime planeerida tegevusi ja jälgida inimeste ravil olemist, peab meil olema selge pilt sellest, mis toimub ja kes need inimesed on. Tegelikult, loomulikult, eesmärk võiks meie vaates olla selle andmekogu ühendamine tervise infosüsteemiga, nii et HIV-teema oleks ühendatud muude terviseandmetega ja arstid saaksid tõhusamat ravi pakkuda. Loomulikult, sellel andmekogul on arusaadavalt oma spetsiifika, see on natuke teistsugune. Ütleme niimoodi, et nii selle kui ka mitme teise andmekogu pidamise standardit tahame me lähiaastatel ühtlustada, et need andmed oleksid ka laiemalt kasutatavad, selles mõttes, et need oleksid riskasutatavad teiste tervishoiuspetsialistide jaoks ja neid oleks võimalik kasutada patsientide tõhusamaks raviks. Näiteks on narkomaanide registreerimise register teine selline register, kust andmete kättesaadavusega on, ütleme, üsna probleemsed lood, sest mõned teenuseosutajad on andmed sinna sisse kandnud, teised jälle ei ole ning seal ei teki korralikku statistikat. Ma juba mainisin probleemi, et me ei ole päris kindlad, kas kõik, keda me peame HIV-positiivseteks, on üldse enam elus või mitte. Riskasutades seda registrit mõne teise registriga, oleks see probleem kaunis lihtsasti lahendatav, aga hetkel need registrid ei ühildu. Me töötame selle probleemiga kindlasti edasi.

19:13 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Andres Ammas, palun!

19:13 Andres Ammas

Lugupeetav eesistuja! Lugupeetav minister! Kui ma teid õigesti mõistsin, siis te olete täna paar korda öelnud, et HIV-epideemiaga võitlemise edukus ei sõltu ainult rahast. Aga siiski, kui palju vajaks Sotsiaalministeerium teie hinnangul lisaraha, et olla oluliselt tõhusam ja edukam, kui see võimalik oleks, ja kui juhtuks ime ja te selle lisaraha saaksite, millest te alustaksite siis selle kulutamist, kuhu te seda eeskätt panustaksite?

19:13 Tervise- ja tööminister Jevgeni Ossinovski

Aitäh! Nagu öeldud, taotleme me riigi eelarvestrateegialt aastateks 2017–2020 ligi 1,5 miljonit eurot lisavahendeid, nendest pool on mõeldud pikaajalise rehabilitatsiooniteenuse pakkumiseks, s.o seesama Viljandis pakutava ravi tüüpi ravi, see on kõige kallim teenus, ja ülejäänud rahaga, mida on suurusjärgus 600 000 eurot, on võimalik teha ära väga suur hulk nendest tegevustest, mida täna sai mainitud. Ministeeriumil on olemas detailne finantsanalüüs, kui palju iga uue metadoonravipunkti või -koha avamine maksab. Nagu öeldud, väga suur hulk nendest teenustest ei ole väga kallid, need on tegelikult kaunis odavad. Ka 100 000 euroga on selles valdkonnas võimalik teenuse kättesaadavuse mõttes väga

palju ära teha. Nende indikatsioonide mõttes, mis puudutavad selliste teenuste laiendamist nagu süstlavahetus, medatoonasendusravi ja erinevad sõltuvusravivõimalused, olen ma mõõdukalt optimistlik, et meil õnnestub ka riigi eelarvestrateegia kontekstis lisavahendeid saada. See on asja üks pool. Teine pool, mida me ei ole siiani piisavalt, ütleme, survestanud, on see, et osa nendest teenustest kuulub oma olemuselt haigekassa rahastuse alla. Siiani on neid rahastatud riikliku ülesandena Tervise Arengu Instituudist riigieelarvelise eraldise kaudu, aga tegelikult, kui me võtame näiteks sõltuvusravi, siis see tähendab põhimõtteliselt psühhiaatri vastuvõttu. Psühhiaatri vastuvõtt on täiesti tavaline tervishoiuteenus, mida peaks rahastama üldise printsiibi alusel, nagu tervishoiuteenuseid ongi rahastatud. Nii et kui me räägime sellest poolteisest miljonist eurost, siis ma väidan, et poolteise miljoniga aastas on võimalik teha kvalitatiivne hüpe HIV-i ja narkomaania ennetuses ja ravis ning sellest on mingi osa kindlasti võimalik viia ka haigekassa rahastuse alla. Tegevusplaani loomisel oleme lähtunud nendest meetmetest, mida on põhimõtteliselt võimalik käivitada järgmisel aastal. Need on asjad, mille kohta teadus ütleb, et neid tuleb teha, kus ei ole mingeid sisulisi takistusi, miks neid ei võiks teha, näiteks võiks laiendada metadoonasendusravi teistesse linnadesse. Need asjad võiks kohe järgmisest aastast ära teha ja me saavutaksime juba kvalitatiivse hüppe. Siis edasi tulevad mõned kallimad teenused, mis iseenesest on ka kindlasti arutamist väärt protsessi järgmistes etappides, nagu turvalise süstimise toad ja muud sellised asjad, mida eri osapooled on välja toonud. Aga see on selline lihtne, väga kiiresti rakendatav pakett, mille hinnalipik on täna umbes poolteist miljonit eurot, aga nagu ma ütlesin, natuke vajab läbitöötamist veel see, kui suur hulk nendest kuludest on oma olemuselt haigekassa kulud. Haigekassa peaks pikemas vaates pöörama rohkem tähelepanu ennetusele, sest kui seesama ravikindlustuseta HIV-positiivne inimene tuleb lõpuks tuberkuloosiga EMO-sse, siis seal me ravime teda niikuinii ja maksame selle eest väga suurt raha. Palju mõistlikum nii sotsiaalselt kui ka kulude mõttes oleks hoida inimest ARV-ravil, et tal neid probleeme ei tekiks. See vajab väga paljude osapoolte mõtteviisi muutust. Peab ütleva, et kui välja arvata mõned üksikud entusiastid, siis ega ükski psühhiaater ei taha sõltuvushaigetega eriti tööd teha. Nagu öeldud, narkosõltuvus ja HIV on veel praegu väga tihedalt seotud.

19:13 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Monika Haukanõmm, palun!

19:13 Monika Haukanõmm

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud minister! Minu küsimus puudutab juhtumikorraldusteenust ja psühhosotsiaalset nõustamist, mida osutatakse HIV-positiivsetele, eelkõige ARV-ravil olevatele HIV-positiivsetele, aga ka HIV-positiivsetele rasedatele. See on hästi oluline teenus, mille puhul peaksid sotsiaal- ja tervishoiusüsteem käsikäes tegutsema. Miks on see hästi oluline? See on üks koht, kus tegeldakse ka nn ravi katkestanute tagaajamisega ja minnakse neile isegi koju järele, kui vaja on. Kui mitmes piirkonnas on selline konkreetne juhtumikorraldusteenus praegu kättesaadav ja millised sammud on ette nähtud selle teenuse pakkumise laiendamiseks?

19:13 Tervise- ja tööminister Jevgeni Ossinovski

Ma jään vastuse võlgu, sest kui ma midagi ütlesin, siis teeksin kellelegi võib-olla liiga. Aga üldiselt tuleb silmas pidada kahte asja. Esiteks on see juhtumikorraldus kindlasti üks osa laiemast sotsiaal- ja tervisesüsteemi integratsioonist, riikliku sotsiaal- ja tervisesüsteemi ning riigi ja kohaliku omavalitsuse süsteemi ning riigi ja kohaliku omavalitsuse ja ka MTÜ tasandil süsteemide ühtlustamisest. No ei ole meil asjad sellega hästi. Ühed ütlevad, et see ei ole meie ülesanne, las sellega tegeleb keegi teine. Perearstid ütlevad tihti, et nad ei ole sotsiaaltöötajad ja miks nad peaksid tegelema sellega, et keegi üldse nende juurde jõuaks, et kui ei jõua, siis ei jõua. Mina olen küll rohkem seda meelt, et nagu põhikooliõpetaja ei saa öelda, et tema õpetab ainult koolitunnis ja see, kas laps kooli jõuab või mitte ning kas tal sotsiaalselt on kõik hästi või ei ole, ei ole tema asi, nii peab ka perearst kindlasti tegelema sellega, et inimene saaks talle vajalikke teenuseid, kui nende osutamine jääb väljapoole perearsti pädevust.

Ei ole vist vaja väga pikalt rääkida sellest, kuidas seda palli pörgatatakse, ikka et kas asja eest vastutab kohalik omavalitsus või riik, kes peab kuhu raha andma ja kes mis ulatuses teenuseid osutama. Ausalt öeldes on see nukker. Sotsiaalministeerium püüab teatud küsimustes luua sellist uut mudelit, et me võiksime püüda siiski teatud teenuste puhul uusi variante katsetada ja otsida uut rahastusmudelit, mis

soodustaks eri tasandite korralikku koostööd, nii et kõik osapooled oleksid huvitatud sellest, et inimese probleem saaks lahendatud, mitte ei tegeleks pidevalt tõestamisega, kus läheb ühe või teise pädevuse piir. See on loomulik, et inimesed üritavad probleeme kellegi teise kaela veeretada, et las teised tegelevad nendega. Aga inimese vaates ei ole see kuidagi mõistlik ega loogiline.

Ma tean mõningaid positiivseid näiteid HIV- ja narkopatsientide kohta. Näiteks, seesama Viljandi pikaajaline rehabilitatsiooniteenus, mille järel haigla ise rahastab sotsiaalnõustamist. Tegelikult tegelevad nad sisuliselt juhtumikorraldusega ehk aitavad inimest võlanõustamisega, suunavad teda kohalikku omavalitsusse ja töötukassasse, et inimene leiaks töö jne. Nad teevad seda sellepärast, kuna nad teavad, et mitte keegi teine seda ei teeks. Aga tegelikult vajab see probleem muidugi süsteemset lahendust.

19:13 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Ain Lutsepp, palun!

19:13 Ain Lutsepp

Aitäh, härra eesistuja! Austatud minister! On selge, et HIV-i levik vajab nii Sotsiaalministeeriumi, Haridus- ja Teadusministeeriumi ja Siseministeeriumi koostööd kui ka omavalitsuste ja riigi üldist koostööd. Kuidas te hindate selles küsimuses ühtse uurimis-, ravi- ja ennetuskeskuse loomise ning miks mitte ka teaduskeskuse loomise ideed, arvestades seda, et HIV nõuab kompleksset meditsiinilist lähenemist? Kas mu küsimus oli mõistetav?

19:13 Tervise- ja tööminister Jevgeni Ossinovski

Aitäh! Riigi vaates on esimene asi, nagu ma ütlesin, et meil on, peast ütlen, 15–20 konkreetset tegevust, kus meil ei ole mingit analüüsi, teadus- ega muud keskust vaja, sest me teame, mida tuleks teha. Siiani on teatud juhtudel olnud küsimus võimekuses leida need inimesed, kes seda teenust osutaksid, ja teiselt poolt on küsimus, et seda tuleb täiendavalt finantseerida. Ma arvan, et me liigume lahendustele lähemale ja järgmisest aastast suudame enamikku uutest teenustest katsetada või nendega alustada. Nagu öeldud, tõstab see nende teenuste kvaliteedi täiesti uuele tasemele.

See läheb nüüd natuke põhiteemast kõrvale, aga on siiski oluline ja huvitav teema, millele on juhtinud tähelepanu ka Maailma Terviseorganisatsiooni mitmed eksperdid, et Eesti, ma ütleksin, tragöödia ehk HIV-epideemia pakub teisest küljest kindlasti väga suurt huvi rahvusvahelisele teadusele, kuna meie HIV-populatsioon on oma olemuselt väga kompaktne ja üsna homogeenne. Vähemalt üks Eesti teadlane, keda ma tunnen, on avastanud, et näiteks Ida-Virumaal on HI-viirusel täiesti unikaalne modifikatsioon, mida mujal maailmas ei ole, ja mitmed WHO spetsialistid on arvanud, et Eestil tasuks mõelda sellele, et Eesti ja rahvusvahelise teadus- ja ettevõtluskoostöö raames võiks Ida-Virumaale tekkida lausa teadusbaas. Kui me saaksime oma populatsiooni põhjalikult ära analüüsitud, andmekogudesse korralikud andmed, lisaks natukese muud geneetilist teadmist ja seotust tervise infosüsteemi muude andmetega, siis oleks see väga hinnaline varaa, millest väga paljud rahvusvahelised teadlased ja ka farmaatsiafirmad oleksid tõenäoliselt huvitatud ning võib-olla oleksid tänutäheks nende andmete eest valmis aitama meid selles keerulises võitluses. Nii et olen Haridus- ja Teadusministeeriumile avaldanud arvamust, et nad võiksid sellele küsimusele mõelda rahvusvahelise koostöö projekti kontekstis. Kui kellelgi Riigikogus on veel mõtteid selle teema kohta, siis ma hea meelega mõtlen kaasa.

19:13 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh, austatud minister! Teile rohkem küsimusi ei ole. Kas kolleegidel on soovi läbirääkimisi pidada? Kõnesoove ei ole. Oleme kuuendale arupärimisele vastamise lõpetanud.

7. 18:51 Arupärimine isapuhkuse kohta (nr 194)

19:13 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Seitsmes arupärimine on Riigikogu liikmete Anneli Oti, Toomas Vitsuti, Mihhail Korbi, Aadu Musta, Jaanus Karilaidi, Martin Repinski, Olga Ivanova, Tarmo Tamme, Enn Eesmaa, Andrei Novikovi, Oudekki Loone, Vladimir Velmani, Valeri Korbi, Mihhail Stalnuhhini, Kersti Sarapuu ja Märt Sultsi esitatud

arupärimine isapuhkuse kohta. See on samuti esitatud tervise- ja tööminister Jevgeni Ossinovskile. Ma palun arupärijate nimel kõnepulti Anneli Otti!

19:13 Anneli Ott

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Lugupeetud minister! Meie arupärimine puudutab probleeme seoses isapuhkusega. Alates 2013. aastast taastati Eestis isapuhkus, mille eest tasu makstakse riigieelarvest. Isapuhkuse tasu arvestatakse isa keskmise töötasu alusel, kuid seda ei maksta rohkem, kui oli kolmekordne Eesti keskmine brutopalk üle-eelmises kvartalis. Isapuhkust saavad isad võtta perioodil, mis vahetult eelneb ja järgneb lapse sünnile. Kokku on võimalik võtta kümme tööpäeva puhkust. Kümne tööpäeva pikkust isapuhkust on isadel olnud võimalik kasutada alates 2002. aastast. Isapuhkust reguleerib töölepingu seadus. See seadus näeb ette, et isapuhkust saavad võtta ainult töölepingu alusel töötavad isad. Siit tekibki probleem, et see säte jätab välja näiteks FIE-d. Statistikaameti andmetel oli 2014. aastal Eestis 27 000 FIE-t. Ma arvan, et Eestis on FIE-de hulk piisavalt suur, et sellest probleemist siin laiemalt rääkida, kuigi arusaadavatel põhjustel ei ole kõik need 27 000 probleemi sihtgrupp.

FIE-de isapuhkus on probleemiks seetõttu, et on olemas ameteid, mida ei saagi teisiti pidada kui FIE-na tegutsedes, näiteks kohtutäiturid ja notarid. Alates 2001. aastast on notarite eeskujul ka kohtutäituri amet vabakutseline. Kohtutäitur nagu ka notar peab avalik-õiguslikku ametit enda nimel ja vastutusel vaba elukutsena, teisisõnu, on avalik-õiguslikku ametit pidav sõltumatu isik. Kohtutäituri tegevus on reguleeritud avalik-õiguslike normidega ning ta tegutseb avalik-õiguslikes suhetes, kasutades riigi poolt talle antud võimuvolitusi. Raamatupidamise ja maksustamise poolest koheldakse aga teda ja ka notarit kui FIE-t. See kitsendus näitab, et FIE-d on töölepingu alusel töötavate inimestega võrreldes siin ebavõrdses seisus. FIE ei saa kasutada riigi poolt isadele ettenähtud vaba aega, mis on pärast lapse sündi ülioluline. Kui FIE peaks pärast lapse sündi ikkagi koju jääma, siis tähendaks see talle otsest majanduslikku kahju, sest tal ei ole võimalik samal ajal tasu teenida.

Seoses kõige sellega oleme esitanud tervise- ja tööministrile kolm küsimust. Miks selline olukord on tekkinud ja kuidas põhjendatakse seda, et FIE-d on isapuhkuse saajate hulgast välja jäänud? Aitäh!

19:13 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Palun arupärimisele vastama tervise- ja tööminister Jevgeni Ossinovski!

19:13 Tervise- ja tööminister Jevgeni Ossinovski

Lugupeetud arupärijad, vastan teie kolmele küsimusele.

Esimene küsimus: "Mis põhjusel on isapuhkuse võimalus tagatud ainult töölepingu alusel töötavatele isadele?" Puhkuseõigus üldeldse on tööandja ja töötaja alluvussuhtes töölepingu alusel töötaval isikul. Puhkus on üks õiguslikke aluseid, mis töölepingu seaduse § 19 kohaselt annab töötajale õiguse keelduda töö tegemisest. Puhkuseõigust ei ole üldeldse FIE-l ega käsundus- või töövõtulepingu alusel töötaval isikul, kellel on nende töövormide loogika mõttes suurem iseseisvus otsustada oma töö tegemise aja ja ulatuse üle. Seega, selle asemel, et küsida, miks ei ole FIE-l isapuhkust, tuleks pigem küsida, miks FIE kohta ei kehti töölepingu puhkuseregulatsioon. Nagu öeldud, on siin tegemist töölepinguliste töötajate ja muudel alustel, st FIE-de ja võlaõigusseaduse alusel sõlmitud lepingute ehk käsundus- või töövõtulepingu alusel töötavate isikute erisustega. Eelduslikult sõlmivad inimesed töölepingu, kus on kirjas konkreetne tööaeg, mis on selgelt reguleeritud, meil on seaduses kirjas ka ülempiir, tavaliselt 40 tundi nädalas, ja töötaja ei saa omaalgatuslikult valida seda, millal ta tööle käib. Seda otsustatakse koostöös tööandjaga ning selleks on teatud üldelised normid ja reeglid. Eeldatakse, et nende inimeste tööaeg, kes töötavad kas FIE-na või käsundus- või töövõtulepingu alusel, on paindlikum ja see on ilmselt ka üks põhjusi, miks nad sellise töövormi on valinud.

Nüüd ühine vastus teisele ja kolmandale küsimusele. Teine küsimus: "Kas Teie hinnangul on õiglane see, et FIE-dele pole isapuhkuse võimalust tagatud?" Kolmas küsimus: "Notarid ja kohtutäiturid on kohustatud ennast FIE-dena registreerima. Samas pole neil võimalik tänu sellele ettevõtlusvormile saada isapuhkust. Kuidas Te sellist olukorda kommenteerite?" Mis puudutab seda üldist küsimust, siis minu hinnangul on täna regulatsioonil olemas oma selge loogika ja selles osas see muutmist ei vaja. Kogu FIE toimemehhanismi loogika, tema maksustamine ja muud asjad on põhimõtteliselt teistsugused kui töölepingulisel töötajal ja selle tõttu on põhjendatud ka tema hoopis teistsugune puhkuseregulatsioon. Isapuhkus, nagu öeldud, on üks osa laiemast puhkuseregulatsioonist. Nagu ma

mõistsin, on küsimuse tuum selles, et teatud isikud peavad seaduse järgi kohustuslikult olema FIE-d. Siin mainiti notareid ja kohtutäitureid, kes on teatud vaba kutse valinud ja kellel ei ole võimalust otsustada, missuguses õiguslikus töövormis nad tegutsevad, nende kohta ei kehti ka vastav puhkuseregulatsioon. Probleem on iseenesest mõistetav, aga notariaadiseaduse ja kohtutäituri seaduse rakendusasutus on Justiitsministeerium, kes tunneb nimetatud kutsete toimimise siseelu paremini kui Sotsiaalministeerium. Ma ei julge võtta ühtegi seisukohta notarite ja kohtutäiturite töökorralduse kohta, kui palju on neil paindlikkust, et ise reguleerida, millal nad kasutavad ühte või teist puhkust, sh isapuhkust. Meie hinnangul ei ole ka mingisugust sisulist kohustuslikku põhjust, miks kohtutäiturid ja notarid peaksid tegutsema just nimelt ja ainuüksi sellises õiguslikus vormis nagu FIE. Aga nendel teemadel oskab justiitsminister teile kahtlemata palju sisukamalt vastata, kui mina siin tervise- ja tööministrina vastata suudan. Aitäh!

19:13 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Küsimusi ei ole. Kas on soovi läbirääkimisi pidada? Kõnesoove ei ole. Oleme seitsmendale arupärimisele vastamise lõpetanud.

8. 19:01 Arupärimine Kagu-Eesti piirimaade väljaostmise kohta (nr 171)

19:13 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Läheme edasi. Täna kaheksanda arupärimise on esitanud Riigikogu liikmed Andres Herkel, Külliki Kübarsepp, Krista Aru, Andres Ammas, Artur Talvik, Monika Haukanõmm, Ain Lutsepp ja Jüri Adams. Arupärimine on Kagu-Eesti piirimaade väljaostmise kohta ja see on esitatud siseminister Hanno Pevkurile. Arupärijate nimel palun kõnepulti Külliki Kübarsepa!

19:13 Külliki Kübarsepp

Hea juhataja! Head kolleegid! Loodan, et ka minister millalgi saabub. (Vahemärkus saalist.) Aa, väga meeldib. Vabaerakonna fraktsiooni liikmed on tõesti esitanud arupärimise Kagu-Eesti piirimaade väljaostmise kohta. See probleem teadvustus taas väga selgelt ka rohkem kui kuu aega tagasi toimunud meie visiidi ajal Põlvamaal. Nimelt, Siseministeerium ning Politsei- ja Piirivalveamet avastasid 2015. aastal, et peaks hakkama piiri välja ehitama. Selleks alustati maade hindamist ja seejärel asuti eraomanikelt välja ostma Kagu-Eesti piirimaad, mis on riigipiiri väljaehitamiseks vajalikud. Selle aasta veebruari seisuga oli alustatud läbirääkimisi 108 maaomanikuga, kelle maad soovib riik endale saada. Meie andmetel oli 82 neist nõus oma maad müüma ja 26 omanikku riigiga kiirelt kokkuleppele ei jõudnud. Väidetavalt paneb riigi piirivaldade elanikke nõrdima see, et valitsus ei arvesta hinna määramisel maa tegelikku väärtust ega selle omadusi, näiteks seda, kui maal kasvab heas korras mets, ning määrab liiga madala hinna. Mõne omaniku meelest ei ole see õiglane ning riivab oluliselt nende omandiõigust. Nimelt, maa keskmine hind ruutmeetri kohta on 5,8 senti. Kindlasti on riigipiiri väljaehitamine oluline riiklik vajadus, mida maaomanikud enamasti mõistavad. Samas tuleb ka inimeste muresid mõista. Riigile on oluline, et piirialade inimestel ei tekiks pettumustunnet, nagu neid oleks ebaõiglaselt koheldud. Tuleb arvestada ka esivanemate maa emotsionaalset väärtust. Samuti jääb meile arusaamatuks, miks peetakse selle maa riigi omandisse võtmist ainsaks võimalikuks lahenduseks. Meil on viis küsimust. Aga ma toon veel esile, mida me ootame. Me ootame, et valitsus näeks peale selle arupärimise tervikpilti. Nimelt, seesama maade omandamise teema ei ole seotud ainult piiriga, vaid ka looduskaitseliste maadega ning varsti väga tõsiselt Rail Balticu ehitusega. Me peame arvestama, et inimesed saavad aru, kui on vaja riigi heaks oma maast loobuda, aga proportsioonid peavad olema paigas. Siin tekib küsimus, mida on siin saalis korduvalt üles tõstetud, kas see proportsionaalsus saavutatakse konkreetse summa maksmisega või mingite muude võimalike tehingutega, näiteks maadevahetusega. Ootame ministri seisukohti ja valitsuse selget tervikpilti. Aitäh!

19:13 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Palun arupärimisele vastama siseminister Hanno Pevkuri!

19:13 Siseminister Hanno Pevkur

Austatud Riigikogu aseesimees! Head arupärijad! Hea meelega arutlen sellel põletaval teemal, mis on paljudele piiri ääres elavatele inimestele kindlasti hästi oluline.

Aga nüüd küsimused. Esimene küsimus: "Milliste otsuste, lähtekohtade ja metoodika alusel on Domus Kinnisvara maade hindamise läbi viinud ja kuidas on hinna kujundamisel arvestatud hinnatava maa eripäraga?" Alustame sellest, kuidas me üldse Domus Kinnisvara juurde jõudsim. Nimelt, me kuulutasime välja riigihanke ja eelmise aasta 25. mail tunnistas Politsei- ja Piirivalveameti riigihanke korraldamiseks moodustatud komisjon riigihanke võitjaks Domus Kinnisvara. Maid hinnati hindamisstandardi EVS 875-12:2010 "Hindamine hüvitamise eesmärgil" alusel ja metsa hindamine toimus Vabariigi Valitsuse 2011. aasta määruse "Maa korralisel hindamisel kasutatud metoodika" alusel ehk Domus Kinnisvara võttis aluseks hindamisstandardid.

Kui tulla äralõike suuruste juurde, et ka sellest oleks ülevaade olemas, siis 54 kinnistu puhul on äralõike suurus jäänud alla 0,1 hektari, 46 kinnistu puhul alla 0,9 hektari ja 21 kinnistut on sellised, kus äralõige on olnud suurem kui 1 hektar. Tasub rõhutada, et äralõiked on piklikud kitsad ribad, mis paiknevad vahetult riigipiiri ääres. Loomulikult, Domus Kinnisvara lähtus maa eripärast ja seetõttu need hinnad sellised ongi. Väga paljudel juhtudel ei ole nendel maatükkidel, mis ära lõigati, võimalik midagi teha. Aga see, mida kinnisvaraekspert ei saanud hinnata, on emotsionaalne pool. Seda ei ole kinnisvaraekspertil võimalik hinnata ja selle juurde tuleme võib-olla küsimuste-vastuste käigus tagasi.

Teine küsimus: "Kuidas täpselt on peetud maaomanikega läbirääkimisi, kes selle eest Siseministeeriumis ja PPA-s vastutab ning milline on piirimaa väljaostmiseks mõeldud kogusumma riigieelarves?" Me võtsime põhimõtteliseks eelduseks, et maid võõrandades peame iga inimesega eraldi rääkima. Neid ei ole väga palju, nagu te ka oma arupärimises ütlesite, nii et me saame kõigiga räägitud. Tõsi, n-ö alguspunkt oli minu allkirjaga kiri, sealt edasi suhtlesid juba Politsei- ja Piirivalveameti inimesed. Otsekontaktid on kõigi maaomanikega loodud ja valdava osaga neist on ka vahetult kohtunud, lähtuvalt nende võimalustest aega ja kohta valides, need kohtumised on toimunud töö ja ka töövälisel ajal kodus. Valdava osa maaomanikega on kohtunud muu hulgas rohkem kui üks kord. Inimestele on antud aega teemat arutada. Kogusumma, mille me oleme nende maade soetamiseks planeerinud, on kuni 700 000 eurot. Aga selle sees peavad olema ka kulutused märgistamisele, mõõdistamisele, servituutide seadmisele, äralõigete vormistamisele notari juures jne. See on see summa, mis meil kasutada on.

Kolmas küsimus: "Miks on ruutmeetri eest pakutav hind enamasti väga madal ja tundub maaomanikele ebaõiglane?" Nagu ma esimesele küsimusele vastates ütlesin, ruutmeetrihind tuleneb eelkõige vara iseloomust. Domus Kinnisvara eksperdihinnangu aluseks on maa sihtotstarve ja loomulikult peavad nad maad hindama juba mainitud hindamismetoodika ja standardi järgi. Sellest hoolimata anti hindajale hindamise tellimuses suunis, et võis lähtuda eeldusest, et riigipiiri seadusest tulenev kasutuspiirang puudub. See tähendab, et maa hindamisel oli eeldus, nagu maaomanik saaks hüpoteetiliselt piiriäärset maad kasutada, ehk ei võetud aluseks seda, et on olemas riigipiiri seadus, mis niikuinii ei võimalda inimesel seda maad kasutada. Nii et selle piirangu võtsime me maa hindamisel isegi ära. Samuti paluti hindamise puhul võtta aluseks kõrgema hinnaga väheväärtuslike maade tehingud lähikonnas ja metsa hindamisel lähtuda Riigimetsa Majandamise Keskuse vahelaohindadest, mis on tavaliselt kõrgemad kui tavakokkuostu hinnad. Samas ei saa suuremat osa äralõigetest, nagu ma ütlesin, kahjuks vaadelda varana, millega võiks omanik turul vabalt kaubelda. Need maa-alad on piklikud kitsad ribad, liigniisked kraavinõlvad ja jõeperved, mis kindlasti ei ole n-ö klassikalises mõistes turukõlblik vara. "Kuidas on ära kuulatud ja hinnatud maaomanike vastuargumente ja kuidas neid arvesse võetud?" Tuleb muidugi öelda, et otseseid vastuargumente ei olegi ju olnud, pigem on võrdlevate pakkumiste puhul selgunud, et hind, mida pakutakse, on realistlik ja maaomanik, nagu te ka ise mainisite, on enamikul juhtudel hüvitisväärtusega nõustunud. Me oleme püüdnud olla väga paindlikud, andes maaomanikele võimaluse valida, kas nad võõrandavad maa, kus peal kasvab mets, riigile koos metsaga või jätavad metsa endale. Viimasel juhul on mets viidud kokkuleppeliselt neile sobivasse mõistlikusse kohta, mis asub mõistlikul kaugusel. Näiteks oleme viinud mahalõigatud metsa ka inimese koduõuele. Läbirääkimiste eesmärk ei ole saada n-ö kiiret allkirja, vaid eesmärk on jõuda inimestega kokkuleppele, arvestades nende soove ja loomulikult ka seda, milline on eksperdihinnang.

Neljas küsimus: "Miks ei ole maade riigile ostmise ja sundvõõrandamise kõrval arutatud muid võimalikke lahenduskokkuleppeid (hoonestusõigus, servituut)?" Paralleelselt võõrandamisprotsessiga on planeeritud servituudi seadmist rakendada piiriribale juurdepääsuteede puhul. Samuti kaalutakse

maaomanikega kokkulepete saavutamiseks pakkuda maa eest hinda, mis vastaks poolte ootustele ja kataks võõrandamisega seotud kulud. Me kaalume praegu, kas maksta n-ö ühepoolse pakkumisena kokkuleppeliselt juurde kõigile võrdne summa. Praegu ootame Rahandusministeeriumist vastust, kas ka nemad arvavad, et see on riigivaraseaduse kohaselt korrektne. Kui saame Rahandusministeeriumist lõpliku hinnangu, et see on korrektne, siis oleme valmis kõikidele maaomanikele – ka nendele, kelle hüvitusväärtus oli näiteks mõnikümme eurot – maksuma võrdselt ja päris tuntavalt juurde. Palun nüüd muidugi seda mitte lukku panna ja mitte eeldada, et kõik inimesed selle raha kindlasti saavad, sest eeldus on Rahandusministeeriumi hinnang ja kiire õiguslik analüüs. Mis see täpne summa on, see selgub võib-olla lähipäevade jooksul, aga me oleme praegu arvestanud, et pakume igaühele võrdselt 1000 eurot lisaks, isegi siis, kui see maatükk maksis eksperdihinnangu järgi 20 eurot. Nii et mõnel puhul maksame nüüd vaat et 100 korda rohkem.

Viies küsimus: "Kui tõenäoliselt Te peate sundvõõrandamise kasutamist ning kuidas see mõjutab piiri väljaehitamise ajakava? Kas kellegi suhtes on sundvõõrandamise menetlus alustatud või alustamisel?" Ei, praegu ei ole alustatud ühtegi sundvõõrandamise protsessi. Nagu ma ütlesin, meie huvi on jõuda kõigiga kokkuleppele. Kui me peaksime sundvõõrandamise protsessi alustama, siis see kindlasti mõjutaks ka riigipiiri väljaehitamist. Aitäh!

20:14 Aseesimees Jüri Ratas

Austatud minister, aitäh! Teile on küsimusi. Külliki Kübarsepp, palun!

20:14 Külliki Kübarsepp

Aitäh, juhataja! Hea minister, aitäh vastuste eest! Küll aga palun ma teil ikkagi oma vastus üle kontrollida! Me olime täna hommikul maaomanikega ühenduses ja tuli välja, et kirjadele, mis saadeti eelmise aasta lõpus, ei ole vastust saadud, ja kui omanikud on ise vastuseid saatnud, siis nendele ei ole nad omakorda vastust saanud ja kahjuks mõni tunnistas, et endiselt käib suhtlus meedia kaudu. Peaksite selle asja kindlasti üle vaatama.

20:14 Siseminister Hanno Pevkur

Hea meelega. Öelge palun konkreetne aadress ...

20:14 Aseesimees Jüri Ratas

Palun, läheme küsimusega edasi!

20:14 Külliki Kübarsepp

Palve on see emotsionaalne väärtus sinna juurde arvutada, sest ääremaade inimesed on mentaliteedilt natuke õrnemad ja vajavad rohkem hoolitsust, sest meie riik on neist natuke kaugenenud. Kas te olete sellega nõus?

20:14 Siseminister Hanno Pevkur

Aitäh! Nagu ma ütlesin, me oleme praegu sellega lõpusirgel ja saame Rahandusministeeriumilt loodetavasti veel sel nädalal vastuse. Siis me saame kõikidele võrdset lisahüvitist pakkuda. See summa oleks igal juhul n-ö väljaspool turuhinda. Kui te teate mõnda konkreetset kinnistuomanikku, kes ei ole saanud oma kirjale vastust, siis palun andke mulle teada, kes see inimene on. Mul on siin kaasas tabel kõikide kinnistuomanike nimedega ja maatükkide hüvitusväärtustega, nii et me saame vaadata, kes see konkreetset oli ja mis mure tal on, ning kui talle on jäetud vastamata, siis ma palun esimesel võimalusel selle inimesega ühendust võtta.

20:14 Aseesimees Jüri Ratas

Martin Helme, palun!

20:14 Martin Helme

Aitäh, härra asespiiker! Lugupeetud minister! Ma tulen tagasi servituudi juurde. Ma küll ei olnud ruumis, kui seda mainiti, aga ma kuulasin teid kõlarite kaudu. Mulle jäi arusaamatuks, mis ikkagi takistab meil vastu võtmast seadust, mis looks võimaluse teha kontrolljoone äärde servituut. Siis kaoksid ära kõik need vajadused, nii vajadus läbi rääkida kui ka vajadus raha kulutada.

20:14 Siseminister Hanno Pevkur

Aitäh! Riigipiiri väljaehitamisel on selleks, et vältida igasuguseid vaidlusi, igati mõistlik, kui kogu riigipiirialune maa on riigi oma. Seetõttu oleme eelistanud loomulikult selget omandisuhet, mis tähendab ka seda, et riik on riigipiirialuse maa omanik. Arvestades seda, et suures osas on kinnistuomanikud juba praeguseks oma nõusoleku andnud, olen ma üsna optimistlikult meelestatud, et me saame ka viimased kokkulepped sõlmitud ja inimesed mõistavad, et ega servituut midagi sisuliselt nende elus ei muuda. Servituudiõigused on ka vaja läbi rääkida, nimelt see, kas servituudil on mingi tasu või mitte ja millised on muud tingimused. Igal juhul on mõistlikum ja selgem, kui riik on nende maade omanik.

20:14 Aseesimees Jüri Ratas

Andres Herkel, palun!

20:14 Andres Herkel

Aitäh, härra juhataja! Austatud minister! Kõigepealt, teie avalikke vastuseid on ilmselt paljud maaomanikud oodanud, aga küsimusi jääb ikkagi alles. Seda emotsionaalset poolt, mida kinnisvaraeksperdid hinnata ei saa, alahinnata ilmselt ei tohi. See oli ka meie selle küsimuse mõte, miks ei ole kaalutud muid lahenduskokkuleppeid, millele siin eespool osutati. See tuleks võib-olla ka odavam, kas see on siis servituut või hoonestusõigus, mis iganes, ning see lahendaks ju selle emotsionaalse probleemi. Te ütlesite, et parem on need maad välja osta. Me võime sellega nõus olla, aga, vabandage väga, see piirijooneala oli meil unaruses kuni Eston Kohveri juhtumini, pikka aega. Siiski-siiski, ehk oleks parem saavutada kokkulepped, mis piiri ääres elavad inimesed selgelt n-ö riigi poolel hoiaksid.

20:14 Siseminister Hanno Pevkur

Aitäh! Me saavutame kindlasti need kokkulepped, mis inimesed riigi poolel hoiavad. Ma usun, et need inimesed on ka täna riigi poolel. Meile on oluline, et kõik suhted, mis meil omanikega on, mitte ainult riigipiiril, vaid ka piiri vahetus läheduses ja natuke kaugemal, oleksid väga sõbralikud. Piiri ääres elavad inimesed on Eestile kindlasti väga olulised. Meie huvi ei ole ju kedagi seal represseerida, meie huvi on see, et me saaksime kokkulepped sõlmitud. Kui kellelgi on soov arutada hoonestusõigust, eks me siis arutame seda. Aga esimeses järjekorras, nagu ma ütlesin, oleme teinud inimestele ettepaneku, selleks et suhted oleksid klaarid nii nende kui ka meie arvates, minna edasi ostuprotsessi kaudu. Nüüd tahame me pakkuda kõigile, nagu ma ütlesin, lisahüvitist, mis arvestab just nimelt emotsionaalset poolt, mida kinnisvarahindaja arvestada ei saa.

20:14 Aseesimees Jüri Ratas

Tarmo Tamm, palun!

20:14 Tarmo Tamm

Aitäh, juhataja! Lugupeetud minister! Paljudel maaomanikel on oma maaga emotsionaalne suhe, see on nende esivanemate maa ja nad ei taha seda loovutada. Miks ei ole kaalutud sellist varianti, et neile asendusmaad anda? Riigil pole ju maapuudust ega metsapuudust. Minu meelest oleks see olnud kõige lihtsam variant ja ma arvan, et neid pingeid ei olekski siis tekkinud. Miks pole seda kaalutud?

20:14 Siseminister Hanno Pevkur

Aitäh! Taas kord ütlen, et me oleme püüdnud otsida selget lahendust. Asendusmaa emotsionaalset väärtust ei saa me jällegi kuidagi mõõtmesse panna. Kui mõne maatüki väärtus on eksperdihinnangu kohaselt parkümmend eurot, siis on väga raske siin võrdseid tingimusi saada. Hektari kaupa võrdlust saab teha, aga siis tuleb hakata otsima samasuguse hektarite arvuga maad ja pole teada, kas see

inimesele sobib või mitte. Kindlasti ei saa eeldada, et me võtame hektari maatulundusotstarbega maad piiri äärest, kus ehitusõigus puudub, ja asendame selle mingisuguse samas suuruses maaga näiteks Värskas vallas või mõnes keskses. Piirkond võib muidugi olla sama, Värskas vald. Eks me püüame viia need läbirääkimised kenasti kõigiga lõpule ja oleme igal juhul huvitatud sellest, et me need kokkulepped saavutaksime.

20:14 Aseesimees Jüri Ratas

Peeter Ernits, palun!

20:14 Peeter Ernits

Hea juhataja! Hea minister! Kas Saatse saapa ja selle ümbruse maaomanikud kuuluvad ka nende 108 maaomaniku hulka, kellega läbirääkimised on käinud või käivad ja kes võivad loota selle 1000-eurose valuraha peale?

20:15 Siseminister Hanno Pevkur

Aitäh! Me oleme võtnud aluseks tänase kontrolljoone ja loomulikult vaadanud ka ratifitseeritavat piirilepingut. Kui riigil on olnud vaja teha kuskil piiri peal lõige ja see lõige, mille me oleme välja pakkunud, on kellegi kinnistul, siis läheb see kinnistu sellesse arvestusse. Me räägime ju sellest, et Saatse saapas on praegu Venemaa Föderatsiooni omandis ja Venemaa Föderatsioonile me kindlasti mingit kompensatsiooni ei maksa. Nii et need asjad vaadatakse ikkagi üksipulgi läbi. Hüvitist saame pakkuda ja ostupakkumise teha ainult neile, kelle maa on Eesti riigi piiri ääres.

20:15 Aseesimees Jüri Ratas

Austatud minister, ma tänan teid! Rohkem küsimusi ei ole. Kas soovitakse läbirääkimisi pidada? Avan läbirääkimised. Sõnavõtt kohalt. Külliki Kübarsepp, palun!

20:15 Külliki Kübarsepp

Aitäh, juhataja! Ma tahan teha ühe remargi. Ma väidan, et maadevahetuse korral säiliks mingil määral emotsionaalne side, sest inimene saaks maad pärast edasi majandada. See on talle kõige olulisem. Kuna riigil on maad päris ohtralt, siis seda probleemi ei ole, et uued valdused võiksid omanikust väga kaugele jääda. Ma ikkagi soovitan kaaluda maadevahetuse varianti. Ma tean, et selle kõige suurem vastane on Rahandusministeerium, aga loodetavasti leitakse sealgi lahendus.

20:15 Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Rohkem kõnesoove ei ole, sulgen läbirääkimised. Arupärimisele on vastatud.

9. 19:23 Arupärimine politseiametniku ennetähtaegse teenistusastme ülendamise kohta (nr 172)

20:14 Aseesimees Jüri Ratas

Liigume üheksanda arupärimise juurde, mille on esitanud Riigikogu liikmed Uno Kaskpeit, Martin Helme, Henn Põlluaas, Mart Helme, Raivo Põldaru ja Arno Sild märtsikuu 8. päeval 2016. aastal. Arupärimine on politseiametniku teenistusastme ennetähtaegse ülendamise kohta ja kannab numbrit 172. Arupärimisele vastab siseminister Hanno Pevkur. Palun Riigikogu kõnetooli arupärijate esindaja Uno Kaskpeiti, et ta arupärimist Eesti avalikkusele tutvustaks!

20:14 Uno Kaskpeit

Härra eesistuja! Härra minister! Meie arupärimise teema on, jah, politseiametniku teenistusastme ennetähtaegne ülendiramine. Politsei ja piirivalve seaduse kohaselt peab olema politseiametniku teenistusastme vanus nooremkonstaablist kuni politseikapteni teenistusastmeni kolm aastat ja politseimajori teenistusastmest kuni politseikindrali teenistusastmeni neli aastat. Politsei- ja Piirivalveameti (PPA) peadirektor on saanud politseiametniku teenistusastmed järgmiselt: siseministri 30. detsembri 2009. aasta käskkirjaga sai ta politseikolonelleitnandiks, siseministri 10. mai 2013. aasta käskkirjaga politseikoloneliks ja siseministri 22. veebruari 2016. aasta käskkirjaga

politseikindralinspektoriks. Palume teid Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 139 alusel vastata järgmistele küsimustele. Esiteks, millest lähtuvalt anti härra Vaherile politseikoloneli teenistusaste pool aastat enne tähtaega? Teiseks, millest tulenes härra Vaherile ennetähtaegne politseikindralinspektori teenistusastme andmine? See auaste anti rohkem kui aasta varem seaduses ettenähtust. Kolmandaks, kas härra minister oli unustanud jaanuaris 2016 toimunud skandaali PPA peadirektori saabaste ja kõrvaklappide ümber või oli see hoopis positiivne asjaolu, kui kaaluti politseikindralinspektori teenistusastme andmist? Aitäh!

20:14 Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Ma palun Riigikogu kõnetooli siseminister Hanno Pevkuri, et ta vastaks arupärimisele, mis kannab numbrit 172.

20:14 Siseminister Hanno Pevkur

Austatud Riigikogu aseesimees! Head arupärijad! Lähen kohe küsimuste juurde.

Esimene küsimus on härra Vaherile antud politseikoloneli teenistusastme kohta. Vabariigi Valitsuse 18. aprilli 2013. aasta korraldus, millega Elmar Vaher määrati peadirektori ametikohale 2. maist 2013 kuni 1. maini 2018, eeldas põhimõtteliselt seda, et peadirektor peab olema vähemalt politseikolonel. Selle sätestab politsei ja piirivalve seaduse § 50 lõige 5, mis ütleb, et PPA peadirektori ametikoha teenistusastmed on politseikolonel, politseikindralinspektor või politseikindral. Kuna sel hetkel, kui Elmar Vaher peadirektoriks nimetati, oli ta politseikolonelleitnant, ülendas siseminister 10. mail 2013 Elmar Vaheri tagasiulatuvalt, tema nimetamisest alates, politseikoloneliks. See õigus on siseministrile antud.

Teine küsimus: "Millest tulenes härra Vaherile järjekordselt ennetähtaegne politseikindrali teenistusastme omistamine?" Kõigepealt üks täpsustus. Elmar Vaher ei ole politseikindral, Elmar Vaher on politseikindralinspektor. Üks asi, mida tuleks silmas pidada, on loomulikult see, et traditsiooniliselt vaadatakse politseiteenistujate teenistusastmed üle enne vabariigi aastapäeva, aga selle ülendamise juures oli minu arvates kõige olulisem, et enne politseikindralinspektori teenistusastme andmist vaadatakse üle kogu inimese teenistus. Elmar Vaheri 20-aastane teenistus tervikuna on kindlasti olnud selline, et ta väärib politseikindralinspektori teenistusastet.

Kolmas küsimus puudutas mõni kuu varem toimunut. Kindlasti ei olnud siseminister unustanud seda, mis siis toimus. Aga nagu ma ütlesin, me vaatame teenistusastmed üle kord aastas, tavaliselt enne vabariigi aastapäeva. Loomulikult, kui vaadata neid kahte kuud, mis teenistusastme tõstmisele eelnesid, siis tekib üks tunne, aga kui vaadata kõiki neid 20 aastat, siis tekivad Elmar Vaheri teenistuskäiku vaadates kindlasti teised emotsioonid. Seetõttu pidasin ma õigeks sel aastal Elmar Vaheri teenistusastet ülendada. Aitäh!

20:14 Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh, austatud minister! Teile on küsimusi. Arno Sild, palun!

20:14 Arno Sild

Aitäh, lugupeetud eesistuja! Lugupeetud minister! Kui paljudel politseiametnikel teie ministriks oleku aja jooksul on teenistusastet enne tähtaega ülenдатud? Kes nad on olnud ja millistel ametikohtadel ning millistel põhjustel on seda tehtud?

20:14 Siseminister Hanno Pevkur

Aitäh! Sellist infot mul kaasas ei ole. Ma pean võtma oma käskkirja ette ja vaatama üle, kas neid inimesi oli. Ma saan öelda, et koos Elmar Vaheriga sai politseikindralinspektori teenistusastme praegu Afganistanis Eestit ja Euroopa Liitu esindav Tarmo Miilits.

20:14 Aseesimees Jüri Ratas

Artur Talvik, palun!

20:14 Artur Talvik

Hea eesistuja! Hea minister! Mäletan kuulsusrikast kollast kaarti, mille te Elmar Vaherile andsite. Ma tulen tagasi selle küsimuse juurde, mida ma võib-olla kunagi olen juba esitanud, et mida see kollane kaart tegelikult ikkagi endast kujutab. Kas see on mingi uus karistamise meetod rikkumiste puhul? Ütleme siis niimoodi, kas ei oleks olnud taktikaliselt targem tulla selle ülendamise juurde aasta hiljem?

20:14 Siseminister Hanno Pevkur

Aitäh! Kindlasti on võimalik erinevaid otsuseid teha ja nendega eri aegadel välja tulla. Aga kui juba selliste sportlike terminite arutamiseks läks, siis ütlen, et jalgpallis on kollane kaart teada-tuntud hoiatusmeede, mis siiski ei kõrvalda mängijat väljakult. See annab märku, et inimese käitumine on põhjustanud hoiatuse, aga ta saab edasi mängida, ja kui ta pärast seda lööb värava, siis on kõik jalgpallifännid eufoorias sellest, et löödi värav, vaatamata sellele, et minut varem sai see mängija kollase kaardi. Kui seda mängu reaalellu kantida, siis eks see olukord natuke sarnane oli. Vabariigi aastapäeva eel, kui me politseinike teenistusastmeid üle vaatame, pidin ma seda kõike hindama. Ma võtsin hindamise aluseks Elmar Vaheri 20-aastase teenistuse Eesti Vabariigi ja Eesti rahva heaks ning pidasin õigeks, et need kaks politseiteenistuses olevat meest, Tarmo Miilits ja Elmar Vaher, väärivad mõlemad politseikindralinspektori teenistusastet.

20:14 Aseesimees Jüri Ratas

Peeter Ernits, palun!

20:14 Peeter Ernits

Hea juhataja! Hea siseminister! Teatavasti oli esimene politseikindral meie hea kolleeg Raivo Aeg, kes sai kindraliks 12. novembril 2010. Mitmele politseikindralile on PPA süsteemis kohta ja millal võiksite te järgmise inimese kindraliks ülendada?

20:14 Siseminister Hanno Pevkur

Aitäh! Aeg näitab, kas seda teen mina või teeb keegi teine, aga ma olen veendunud, et kindlasti tuleb ühel päeval järgmine inimene, kes politseikindrali teenistusastme saab. Kõigepealt ei saada küll mitte politseikindrali, vaid politseikindralinspektori teenistusaste, see on see eelnev aste, nii et küll ka politseikindralinspektoreid tuleb juurde. Millal see täpselt juhtub, seda näitab aeg ja mitte Raivo Aeg. Seda elu näitab.

20:14 Aseesimees Jüri Ratas

Martin Helme, palun!

20:14 Martin Helme

Aitäh, härra asespiiker! Lugupeetud minister! Mulle meenub, et me oleme ühe korra varem teie juhitud ministeeriumi kontekstis juba rääkinud korruptsioonikultuuri mentaliteedist. Te räägite meile siin sellest, kuidas te pidasite seda vajalikuks, õigeks ja põhjendatuks, aga kõik need sõnad käivad selle kohta, et tegelikult rikkusite te Vaheri ülendamisega reegleid. Te pidasite vajalikuks reegleid rikkuda, aga mina ei saa aru, milleks see vajalik oli. Seda ei saanud ma teie jutust aru. Kas te selgitaksite uuesti?

20:14 Siseminister Hanno Pevkur

Aitäh! Ma küll ei saa aru, kust te võtate, et ma reegleid rikkusin. Seadus näeb siseministrile ette võimaluse otsustada, kas politsei peadirektoril on politseikindralinspektori teenistusaste või ei ole. See otsustuspädevus on antud siseministrile. Siinkohal ei ole kindlasti ühtegi reeglit rikutud. Politsei ja piirivalve seadusest tulenevalt on siseministril õigus teenistusastet ülendada ka enne tähtaja saabumist.

20:15 Aseesimees Jüri Ratas

Jaak Madison, palun!

20:15 Jaak Madison

Aitäh, hea Riigikogu aseesimees! Hea minister! Seadus ütleb ka seda, et sel inimesel peab olema laitmatu teenistus. Samas, te ise andsite kollase kaardi, mis välistab laitmatu teenistuse. See oli lihtsalt remark eelmise küsimuse ja selle vastuse kohta. Kuid ma küsin hoopis, kui palju suurenes härra Vaheri igakuine sissetulek selle kõrgema auastme tõttu, mille te enne tähtaega andsite.

20:15 Siseminister Hanno Pevkur

Aitäh! Seoses teenistusastme tõstmisega Elmar Vaheri palk, kogupalk, ei muutunud. Politseil on teatavasti olemas erinevad palgaosised. Selle teenistusastme muutmisega Elmar Vaheri kogupalk ei muutunud.

20:15 Aseesimees Jüri Ratas

Mart Helme, palun!

20:15 Mart Helme

Aitäh, härra eesistuja! Härra minister! Teil võib küll olla õigus tõsta teenistusastet oma äranägemise järgi, aga kui on kehtestatud eeskirjad, mis ütlevad, et peab olema täitunud teatud arv teenistusaastaid, siis peab teil seda õigust kasutades olema ikkagi natukene, kuidas ma ütlen, taktitunnet. Te oleksite võinud käituda nii, et määrata selle inimese kohusetäitjaks, lasknud tal olla pool aastat kohusetäitjana ning siis tõsta ta teenistusastet. Minu küsimus ongi selline: kas eeskirjad on ministritele täitmiseks või on meil volutaristlik riik, kus ministrid teevad, mis tahavad?

20:15 Siseminister Hanno Pevkur

Aitäh! Ministrid lähtuvad Eesti Vabariigis seadusest. Seaduses on toodud võimalused, kuidas tuleb ühte või teist otsust teha.

20:15 Aseesimees Jüri Ratas

Uno Kaskpeit, palun!

20:15 Uno Kaskpeit

Aitäh! See teenistusastme andmine oli väga huvitav situatsioon. See vaikiti tegelikult meedias täielikult maha. Sellest ei räägitud ka PPA-s ja kui see meedias lõpuks välja tuli, siis võttis minister siseveebis sõna ning hakkas õigustama ja selgitama. Milleks selline varjamine ja kuidagi väga imelik käitumine? Minu arust devalveerib see auastmete või, olgu peale, teenistusastmete väärtust. Vähemalt kaitseväeteenistuses omal ajal sellist nalja ei tehtud.

20:15 Siseminister Hanno Pevkur

Aitäh küsimuse eest! Tagantjärele tuleb öelda, et kindlasti oleks võinud sellele rohkem tähelepanu pöörata. Kui ma selle otsuse olin teinud, siis lugesin ma selle teenistusastme ülendamise otsuse politsei ja piirivalve pidulikult aktusel ette, seal tehti ka pilti ja ma tõesti ei arvanud, et see kuidagi vähe tähelepanu leiab. Tagantjärele tarkusena ütlen, et järgmisi otsuseid tehes, ükskõik, millised need teenistusastmete puhul saavad olema, aga kui need on seotud kõrgemate teenistusastmetega, siis püüame kindlasti saada rohkem tähelepanu ka meedias.

20:15 Aseesimees Jüri Ratas

Ain Lutsepp, palun!

20:15 Ain Lutsepp

Aitäh, härra eesistuja! Austatud minister! Ma täpsustan seda jalgpalli asja. Tähendab, kui mängija saab platsil kollase kaardi ja lööb peaaegu tahtlikult omavärava, siis treener võtab ta tavaliselt natukese aja pärast platsilt ära. Nii. Rohkem mul küsimusi ei ole.

20:15 Siseminister Hanno Pevkur

Ehk küsimust ei olnudki.

20:15 Aseesimees Jüri Ratas

Austatud minister, kuidas soovite, vastake või ärge vastake!

20:15 Siseminister Hanno Pevkur

Las see jääda.

20:15 Aseesimees Jüri Ratas

Nii, rohkem küsimusi ei ole. Ma tänan teid! Kas soovitakse läbirääkimisi pidada? Ei soovita. Läbirääkimisi ei avata. Arupärimisele on vastatud.

10. 19:40 Arupärimine ümberkorralduste kohta Päästeametis (nr 174)

20:14 Aseesimees Jüri Ratas

Liigume kümnenda arupärimise juurde, mille esitasid Riigikogu liikmed Toomas Vitsut, Peeter Ernits, Siret Kotka, Viktor Vassiljev, Aadu Must, Anneli Ott, Jaanus Karilaid, Erki Savisaar, Martin Repinski, Olga Ivanova, Tarmo Tamm, Enn Eesmaa, Dmitri Dmitrijev, Oudekki Loone, Vladimir Velman, Valeri Korb, Mihhail Stalnuhhin, Kersti Sarapuu ja Mailis Reps märtsikuu 10. päeval 2016. Arupärimine on ümberkorralduste kohta Päästeametis. Vastab siseminister Hanno Pevkur. Palun Riigikogu kõnetooli arupärijate esindaja Toomas Vitsuti, et ta arupärimist tutvustaks!

20:14 Toomas Vitsut

Härra eesistuja! Lugupeetud minister! Head kolleegid! Eesti inimeste usaldus Päästeameti töötajate ja nende töö vastu on päris suur, seda on näidanud avaliku arvamuse uuringud. Ega selline usaldus niisama ei teki, selleks tuleb ikkagi head tööd teha. Mina olen seda meelt, et Päästeamet on Eestis päris head tööd teinud. Samas on Päästeametit läbi aastate väga palju reformitud, näiteks vähenes aastatel 2010–2015 Päästeameti töötajate arv 115 inimese võrra. Eks need reformid sageli või enamasti tähendavadki seda, et tõmmatakse koomale: tõmmatakse koomale selles institutsioonis töötavate inimeste arvu, sageli võetakse ressursse vähemaks, Päästeametis jääb väiksemaks ka nende komandode arv, mis tal üle Eesti on. Ka siisamast kõnepuldist on kõlanud päris mitu korda ja ammu, et sellised reformid või see koomaletõmbamine on ennast ammendanud, rohkem ei tohiks politseid ja Päästeametit kokku tõmmata, sest see võib põhjustada muudatusi nende töö kvaliteedis. Sellest ajendatuna on arupärijad esitanud lugupeetud siseministrile terve hulga küsimusi, et saada selgust, kus kohas see piir on ja mida täpselt silmas peetakse, kui räägitakse järjekordsest reformist. On sisse toodud selline mõttekonstruktsioon nagu päästjate võimalik kodune valve. Mida selle all silmas peetakse? Tegelikult huvitab meid probleem regionaalselt. Tallinnas päästjate kohalejõudmine ka pärast seda koomaletõmbamist tõenäoliselt ei viibi, aga kui kuskil kaugemas Eesti nurgas päästekomando ära koondada, võivad tuletorjujad kohale jõuda alles selleks ajaks, kui nad saavad ainult tukke kustutada. Mõne sellise juhtumi puhul on tekkinud küsimus, et kui päästjad oleksid varem kohale jõudnud, kas siis oleks õnnestunud tulekahju efektiivsemalt kustutada. Kui me nüüd astume veel sammukese edasi või, õigemini, tagasi, siis tekib veel rohkem küsimusi, kas päästjad ikka jõuavad igal pool Eestis selleks ajaks kohale, kui neid oodatakse. Ma ei hakka küsimusi eraldi ette lugema. 18 Keskerakonna fraktsiooni liiget ja mina oleme need esitanud ja ootame ministrilt vastuseid. Aitäh!

20:14 Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Ma palun Riigikogu kõnetooli siseminister Hanno Pevkuri, kes arupärimisele vastab!

20:14 Siseminister Hanno Pevkur

Austatud Riigikogu aseesimees! Head arupärijad! Teema on väga põnev ja intrigeeriv, sellel teemal võiks teha lausa olulise tähtsusega riikliku küsimuse arutelu. Aga võtaks selle ette mõne aja pärast, siis on analüüse võib-olla natuke rohkem. Läheme nüüd küsimuste juurde.

Esimene küsimus: "Palun tutvustage ja selgitage edasisi tegevusplaane, mis on seoses päästjate ja Päästeameti tegevusega Siseministeeriumi ja Päästeameti laual!" Ainuüksi sellele vastusele võiks

kulutada mitu tundi. Aga käime mõne kõige olulisema asja üle. Juhin arupärijate tähelepanu sellele, et tähtsamad suunad on ära toodud siseturvalisuse arengukavas, mis on kehtestatud aastateks 2015–2020. Seal on kenasti ära toodud ka sellised üldised trendid, mis mõjutavad siseturvalisust, sh päästevaldkonda. Aga nüüd mõned märksõnad, millest me Päästeameti tegevust vaadates pikaajalisel planeerimisel lähtuma peame. Tuleb arvestada, et tuleõnnetuste ning nendes hukkunute ja vigastatute arv on viimased kümme aastat järjest õnneks vähenenud. Kui vaadata ainuüksi seda, milline on meie päästeteenistus praegu nii paiknemise kui ka reageerimiskiiruse poolest, siis julgen väita, et me oleme täiesti võrreldavad oma põhjanaabritega, kui mitte öelda, et mõnes valdkonnas isegi vaat et paremad. Kui vaadata veel rahakotti, siis ma olen varem öelnud, et siseturvalisuse valdkonnas tervikuna meil enam väga palju lihvimisruumi ei ole. Ütlesin seda siin turvalisuspoliitika põhisuundade arutelul ja olen ka praegu seda meelt. Küll aga olen ma ka seda meelt – teades, et riigi rahakott ei kasva lähiaastatel suure tõenäosusega sellise tempoga, nagu see kasvas võib-olla aastatel 2005, 2006 ja 2007 –, et me oleme reaalselt olusid vaadates kindlasti seisus, kus me peame analüüsima, kas ja millises mahu on päästeteenuse osutamine Eesti inimestele jätkusuutlik. Kui me selle analüüsiga valmis saame, siis me tutvustame seda hea meelega Riigikogu liikmetele. Me oleme palunud appi ka välishindajad, et saada objektiivset pilku Eesti päästeteenistusele, komandode paiknemisele ja sellele, kas me oleme jätkusuutlikud või mitte.

Teises küsimuses küsite te, kui paljusid päästeteenistujaid koondamine puudutab. Ma eeldan, et te räägite sellel aastal toimuvast 14 töökoha koondamisest, et jutt on sellest. Olgu sissejuhatuseks öeldud, et 2016. aastal ei ole meil plaanis päästjaid koondada, vähemalt ei ole Siseministeeriumi poole peal seda küll kuulda olnud. Sellist plaani ei ole. Küll, jah, on valitsus võtnud vastu otsuse teatud tööturutrendidega kaasas käia ja see puudutab ka Päästeametit. Päästeamet tegi otsuse, et see otsus käib eelkõige ümberkorralduste kohta Päästeametis ja päästekomandode staabiadministratsioonis. Ümberkorralduste tulemusel tekivad vahendid, mida on võimalik ka Päästeameti palgafondis kasutada. Te küsisite, kui paljusid see puudutab. Te olete ise arupärimises öelnud, et see puudutab 14 töökohta. Minule teadaolevalt räägib Päästeamet reaalselt 12 inimesest. Päästesüsteemi ümberkorraldamisel saab mõni inimene kindlasti ka pakkumise teisele ametikohale üleminemiseks. Aga reaalselt puudutab see minule teadaolevalt tänase seisuga 12 inimest.

Neljas küsimus on koduse valve kohta. Selle kohta olgu öeldud, et hetkel on meil seaduse mõttes teatavasti olemas valveaeg. See on päästeteenistuse seaduses kenasti kirjas ja me kasutame seda ka praegu. Me kasutame seda eelkõige abikauges päästekomandodes, näiteks Kihnus, Ruhnus ja Vormsil. Mis puudutab selle laiendamist, siis praegu ei ole meil küll kavas seda teha. Tulles esimese küsimuse juurde korra tagasi, siis, nagu ma ütlesin, me vaatame jätkusuutlikkust tervikuna ja seejärel saame hakata vaatama, kas me sellest tulenevalt peame mingisuguseid otsuseid tegema või mitte. Küsite, kui palju on päästekomandosid alles jäänud ja kui paljud neist on kavas sulgeda. Ma võtsin igaks juhuks statistika kaasa. Komandode arv, 72, on püsinud sellisena viimased neli aastat, 2013. aastast on meil 72 komandot. Tahan siiski märkida, et meil on olemas ka lepingud vabatahtlike komandodega, neid on Päästeametil tänaseks päevaks 116, peale selle on neli reservpäästerühma, kes kindlasti on abiks Eesti päästevõimekuse tagamisel. Päästeametist mulle kaasa antud n-ö faktikild on see, et alates taasiseseisvumisest ei ole olnud ühelgi aastal nii palju päästjaid, kui sel aastal Eesti päästesüsteemis tervikuna on, kui me võtame kutselised ja vabatahtlikud päästjad kokku.

Küsite, millal on plaanis tagada päästjate piisav töövahenditega varustatus ja teha korda kõik komandohooned. Kõikide komandohoonete saamine sellisesse seisu, et me ise rahul oleksime, võtab kindlasti veel hulk aega. Aga vaadates viimaseid aastaid, võib öelda, et areng on olnud ju tegelikult päris kiire. Oleme saanud Lasnamäele täiesti uue komando, Võrru uue maja, Vormsile uue maja, Häädemeestele uue maja, Tartusse uue maja, samuti Narva, Kuressaarde, Jõhvi. Praegu on üheksa objekti eri faasis, ka arendusstaadiumis. Oleme võtnud eesmärgiks teha järgmistel aastatel korda veel 14 komandohoonet, aga täpsemad ja kõige realsemad plaanid, millised hooned võiksid lähiaastatel töösse minna, on sellised, et need võiksid olla Vastseliina ja Vändra komandohooned, kus on ettevalmistustega üsna lõpufaasi jõutud. Edasi sõltub väga palju juba sellest, milline on riigi tsentraalne kinnisvaravõimekus. Me teeme neid otsuseid valitsuses kindlasti kogu riiki silmas pidades. Kui veel varustusest rääkida, siis ka sel aastal tegime me täiendava investeeringusüsti Päästeametile, et saaks soetada isikukaitsevarustust. Märgin ära ka Euroopa Liidust tuleva investeeringu tehnikasse. Meil on plaanis soetada üle 80 uue põhi-, paak- ja konteinerauto. Eelmise aasta lõpus said päästjad üle Eesti kuus uut redelautot. Nii et me tegeleme ka sellega, et varustust täiendada, ega lisaraha

päästeteenistuses valesse kohta ei lähe, kõik läheb seal õigesse kohta. Kui Riigikogus leitakse, et on vaja päästjatele lisaraha anda, siis võtame selle vastu ning kulutame efektiivselt ja õiges kohas. Aitäh!

20:14 Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Teile on küsimusi. Toomas Vitsut, palun!

20:14 Toomas Vitsut

Aitäh, härra eesistuja! Lugupeetud minister! Te ütlesite, et Päästeamet ei plaani päästjaid koondada. Aga ega see äkki ei tähenda, et nende töö korraldatakse lihtsalt ümber ja päästjad hakkavad tegema tööd kodustes valvetes? Te tõite välja ka päästjate arvu, kutseliste ja vabatahtlike päästjate arvu. Võib-olla võetakse juurde vabatahtlikke päästjaid ja kutselisi päästjaid jääb vähemaks? Tavaliselt peitub saatan detailides. Kas te võite kinnitada, et kutseliste päästjate arv ja nende töö iseloom oluliselt ei muutu?

20:14 Siseminister Hanno Pevkur

Ma saan kinnitada, et sel aastal ei ole ei Päästeameti juht ega keegi teine käinud minu juures jutuga, et võiks vähendada komandodes töötavate kutseliste päästjate arvu. See on teadmine, mis minul täna on. Kui keegi tuleb minu juurde teistsuguse jutuga, siis saan ma seda kaaluda. Ma ei näe seda vajadust, kuni me ei ole saanud endale ette selget pilti, milline on päästesüsteemi jätkusuutlikkus.

Korra räägin veel vabatahtlikest. Meil on kokkulepe härra Talvikuga, et me räägime homme vabatahtlike tegevuse arengust natuke pikemalt. Kui on huvi, tulge kohale, härra Talvik kindlasti ütleb aja ja koha. Vist homme kell 12, jah, arutame siseturvalisuse vabatahtlike toetusrühmaga vabatahtlike päästjate tegevuse arengut. Aga ma julgen väita, et Eesti vabatahtlikud on väga tõhus abi Eesti päästesüsteemile. Kesk-Euroopas tegelikult ongi päästesüsteem valdavas osas üles ehitatud vabatahtlikele. Kuid ärge lugege siit nüüd välja, et me Eestis samas suunas liigume. Meie elupäästevõimekus on pärast 2013. aastal tehtud muudatusi parem ja elupäästevõimekusega komandosid on täna rohkem kui näiteks 2012. aastal. Nii et me liigume edasi samm-sammult. Täna ei näe ma põhjust, et me peaksime kutseliste päästjate arvu vähendama, ilma et näiteks valitsuses Riigikogu teadmisel ei öeldaks, et arvestades tööealise elanikkonna arvu muutust, tuleb päästjate arvu veel vähendada. Aga mina ei näe selleks võimalust. Ma olen ka öelnud, et mina ei pea võimalikuks siseturvalisuses tervikuna inimeste arvu vähendada.

20:14 Aseesimees Jüri Ratas

Tarmo Tamm, palun!

20:14 Tarmo Tamm

Aitäh, juhataja! Lugupeetud minister! Ma mäletan, et kui selle aasta riigieelarvet koostati, siis oli selline põhimõte, et on neli valdkonda, kus ei kärbita, ja üks neist on siseturvalisus. Mis nüüd vahepeal juhtunud on?

20:14 Siseminister Hanno Pevkur

Aitäh! Vabandust, te mäletate natukene valesti! Ma ütlesin ka siin puldis, et kärpekäärid ei puuduta PPA-d. Mis puudutab siseturvalisust ja Siseministeeriumi valitsemisala tervikuna, siis meie ülesanne on koondada 55 inimest.

20:14 Aseesimees Jüri Ratas

Andres Herkel, palun!

20:14 Andres Herkel

Aitäh, härra juhataja! Austatud minister! Kuno Tammearu käis meil fraktsioonis. Tema auks peab ütlema, et vaatamata väga keerulisele rahalisele olukorrale ta mitte ei kurtnud, vaid vaatas tulevikku. Aga ma tahan tõstatada hoopis teise küsimuse, mis on Päästeametiga otseselt seotud. Meil oli eelmisel nädalal kohtumine maaturismiettevõtjatega, majutusasutuste omanikega. Konkurentsitingimused hakkavad meil käibemaksumuudatuse tõttu minema naaberriikidest halvemaks, aga nad ütlesid ka, et

tuleohutusnõuded ja -kontrollid on meil kindlasti rangemad kui naaberriikides ja kohati jääb mulje, et ametiisikud toodavad endale tööd, et mitte töötä jääda. Need on päris karmid investeeringud, mida väikeettevõtja turvauste ja kõigi selliste asjade paigaldamise jaoks peab tegema. Kas teie hinnangul võib siin olla probleem, et on pisut üle pingutatud?

20:14 Siseminister Hanno Pevkur

Aitäh! Ma usun, et turvalisuses ei ole ükski nõue ülepingutatud. Kellegi arvates on jube tüütu ja tülikas ka suitsuandur, see kõige lihtsam investeering turvalisusse. Mis puudutab majutustevõtjaid, siis nad vastutavad inimeste elu ja tervise eest. Vaatamata rangetele nõuetele nägime, et Otepääl põles üks hotell maha. Kas selle põhjustas süütamine või mitte, seda näitab uurimine. Majutusasutused on kindlasti meie suure huvi ja tähelepanu all. Me kõik kasutame majutusasutuste teenuseid, kui me puhkusel oleme. Kindlasti ei tohi seal turvalisusnõuete koha pealt allahindlusi teha. Millised need nõuded täpselt on, see on eelkõige ekspertide õelda. Kas üks peab olema ühes või teises kohas, kas see peab olema tulekindel või mitte, millised on muud nõuded, milliseid värve või seinamaterjale tohib kasutada, millised peavad olema kardinad jne – see on juba ekspertide õelda. Ma väga loodan, et eksperdid ei hinda mitte ainult seda, mis on äärmiselt oluline tuleohutuse seisukohalt, vaid ka seda, mis on mõistlik ja mis mitte.

20:14 Aseesimees Jüri Ratas

Külliki Kübarsepp, palun!

20:14 Külliki Kübarsepp

Aitäh, hea juhataja! Hea minister! Te oma vastuse lõpus tõite välja väga huvitava nüansi, et kui Riigikogu leiaks mõned summad, siis teie hea meelega võtaksite need vastu. Aga tõsiasi on see, et riigi eelarvestrateegia arutelul ja riigieelarve kokkupanemisel osaleb ainult koalitsioon, opositsiooni ei kaasata. Kas teie ettepaneku kohaselt võiks Päästeametile appi tulemiseks näiteks needsamad arupärijad osaleda riigi eelarvestrateegia aruteludel ja eelarve kokkupanemisel, et saaksime nagu nullist alustada? Lõppfaasis ridade tagant summade väljaotsimine ei ole kahjuks enam võimalik, sest see on kuidagi salastatud informatsioon.

20:14 Siseminister Hanno Pevkur

Aitäh! Riigieelarve menetlus ei ole kuidagi salajane, selles mõttes, et kui riigieelarve kolmandal lugemisel Riigikogus heaks kiidetakse, siis ikkagi koos kõigi muudatusettepanekutega, mis siit saalist on tulnud, ja kõikidel Riigikogu liikmetel on võimalus muudatusettepanekuid teha. Kui teil on soov täpsemalt teada saada, milline on siseturvalisuse valitsemisala eelarve, siis ma olen alati valmis teie fraktsiooni tulema ja näitama üksipulgi rida-realt, mille jaoks meie eelarvelised vahendid on planeeritud, mida me nende eest inimestele pakkuda saame ja milline on meie teoreetiline visioon sellest, et kui ei oleks eelarvelisi piiranguid, mida me siis saaksime paremini teha.

20:15 Aseesimees Jüri Ratas

Peeter Ernits, palun!

20:15 Peeter Ernits

Hea juhataja! Hea minister! Nagu ma aru saan, ootab päästjaid ees selline reaalsus, et nad peavad olema koduvalves 10 euro eest ööpäevas ja kuuga tuleb 300 eurot kokku. Kui tuleb teade, et on väljasõit, siis hakkab kehtima erakorraline ületunnitasu. Kui suur see on? Nagu ma aru saan, hakkavad päästjad lootma selle peale, et tulekahju kestaks kauem, sest neile on nii parem, ja mida tihedamalt punane kukk tiibu lehvitab, seda parem, sest seda suurem palk. On see nii?

20:15 Siseminister Hanno Pevkur

Aitäh! Ma arvan küll, et teil on midagi sassi läinud. Mis puudutab valveaega, siis see on meil juba praegu kasutusel nendes komandodes, mida ma nimetasin, eelkõige väikesaartel. Aga te võib-olla lugesite ühte uudisnappu. See puudutas eelkõige tulekahjusündmuste menetlemist ja valmisolekut selleks. Igapäevane sündmustele reageerimine on tagatud tööajal, aga väljaspool menetlejate töö- ja valveaega

koguvad esmaseid andmeid päästemeeskonnad ja kui vaja, siis sealt edasi tegelevad sellega valvemenetlejad. Võib-olla on siin natukene segadust olnud. Ma loodan, et ma sain teie küsimuse mõttest õigesti aru. Nagu ma ütlesin, minu juures ei ole keegi käinud sellise jutuga, et hakkame hommepäev rakendama komandodes olevate päästjate suhtes püsivat valveaega. Ei, sellist plaani ei ole.

20:15 Aseesimees Jüri Ratas

Krista Aru, palun!

20:15 Krista Aru

Aitäh, härra juhataja! Austatud minister! Te nimetasite, et sellel aastal kaotab koondamine Päästeametis 12 ametikohta. Millised ametikohad need on ja mida tähendab see töö ümberkorraldamise mõttes? Riigisektoris koondamiste laine teatavasti ju jätkub. Kas te näete üldse võimalust, et Päästeameti seltskonnas oleks edaspidi võimalik koondada inimesi nii keskasutusest kui võib-olla ka komandodest? Riigisektoris koondamine teatavasti jätkub.

20:15 Siseminister Hanno Pevkur

Aitäh! Mismoodi see jätkub, seda me arutame Vabariigi Valitsuses riigi eelarvestrateegiat läbi rääkides, ja personaliküsimusi arutame täpsemalt sügisel eelarve kokkupanemisel. Millise tee me valime, seda ei oska veel täna öelda. Rahandusministeerium tuleb ettepanekutega valitsusse ja siis me oskame võib-olla täpsemalt vaadata. Nagu ma ütlesin, minul on väga keeruline toetada või isegi arutada positsiooni, et PPA või Päästeameti koosseisu peaks veel vähendama. See tähendaks igal juhul põhifunktsiooni kallale minemist ehk kindlasti ei ole enam ruumi Päästeametis kärpida juhtimise ega ka keskastme juhtimise tasandit. See muudatus, mis hetkel Päästeametis käsil on, puudutabki keskastme juhtimise tasandi muutmist, selleks et saaks anda allpool olevatele juhtidele ehk päästekeskuse juhtidele natukene suuremaid võimalusi. Täna on struktuur selline, et päästekeskuse juhile alluvad kriisireguleerimisbüroo, ennetustöö büroo ja kaks asetäitjat, kellele alluvad omakorda menetlejad, insenertehniline büroo, tuleohutusbüroo ja päästepiirkonnad. Tulevikus kaob n-ö üks vahekiht ära ehk see skeem hakkab olema natukene sarnane PPA süsteemiga ehk Päästeameti peadirektorst kuni komandoni on kolm juhtimistasandit ehk me võtame ühe juhtimistasandi sealt vahelt ära. See on see, mis praegu toimub, aga edasi on tõesti väga-väga keeruline kokkutõmbamisest rääkida, sest siis peab minema juba põhifunktsiooni kallale, peab hakkama vähendama komandodes töötavate päästjate arvu. Päästeameti juhtkonnas, kui ma õigesti mäletan – mul ei ole hetkel seda arvu käepärast –, on viimase nelja-viie aastaga jäänud vähemaks üle 100 kesk- või tippastme juhi. Kuskil on ka juhtide tasandil ikkagi piir, millest edasi ei saa minna.

20:15 Aseesimees Jüri Ratas

Mihhail Korb, palun!

20:15 Mihhail Korb

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud minister! Mina tahan küsida seda, mis mind tegelikult huvitab. Mind huvitab teie arvamus. Küsimus puudutab küll päästjate teemat, aga mitte selles kontekstis, nagu me praegu arutame. Ma tahan küsida teie arvamust ühe juhtumi kohta, mis ei leidnud aset väga ammu. Nimelt filmis mõni kuu tagasi üks kogenud Päästeameti töötaja paraadi ja lisas sellele filmile kommentaarid. Need olid iroonilised ja kohati ilmselt mitte väga meeldivad, aga see oli ikkagi tema arvamus. Hiljem lasti ta lahti, kuigi tema tööstaaž selles asutuses oli väga pikk, ta oli väga teenekas päästja. Ma tahan teada teie arvamust, kas see karistus oli õiglane või pingutati sellega natuke üle.

20:15 Siseminister Hanno Pevkur

Aitäh küsimuse eest! Kui Eesti riiki ja rahvast teeniv inimene on tööülesannete täitmisel, siis peab ta loomulikult lähtuma kõikidest eetikanormidest, mis meil kehtivad. Need kommentaarid ei olnud ainult iroonilised. Ausalt öeldes oli mul üsna kurb neid kuulata. Päästja, kes on tööl, peab hoidma silmad ja kõrvad lahti, ega ei teki mingit päästesündmust, ta peab olema vajaduse korral inimestele abiks ja toeks, aga ta võtab kätte mobiiltelefoni ja hakkab filmima. Minu hinnangul olid need kommentaarid kohatud. Vaatamata sellele, et see inimene on olnud väga pikki aastaid päästja, vaatamata sellele, et ta on saanud

ka elupäästja medaleid, oli tema käitumine ebakohane ning tema kommentaarid Eesti riigi ja meie liitlaste kohta ei olnud sellised, mida me tahaksime kuulda ühelt Eesti riigi teenistuses olevalt komandovanemalt.

20:15 Aseesimees Jüri Ratas

Monika Haukanõmm, palun!

20:15 Monika Haukanõmm

Täna, härra juhataja! Lugupeetud minister! Eestis on 72 riiklikku päästekomandot ja 115 vabatahtlikku komandot umbes 1700 päästjaga. Nagu te ise ütlesite – ja sellega tuleb nõus olla –, vabatahtlikud päästjad on väga olulised ja teevad väga head tööd. Aga me kogu aeg reformime Päästeametit, ühendame struktuure ja järjest rohkem paneme ülesandeid vabatahtlikele. Kus on siin teie arvates selline mõistlik või ratsionaalne piir või milline on mõistlik vabatahtlike ja mittevabatahtlike päästjate vahetamine? Kõiki asju ei saa vabatahtlikud teha samal moel kui riiklikult tasustatud päästjad. Kui kaugel me võime minna ja kus see piir võiks olla?

20:15 Siseminister Hanno Pevkur

Aitäh küsimuse eest! Teate, see on väga hea küsimus, selle üle võib pikalt arutleda. Artur, ma näen, tuleb kohe siia pulti, tema võib anda ka oma hinnangu. Mina tean vabatahtlikke, kes soovivad õigusi juurde, sest nad suudavad rohkem teha. Kindlasti, kui me suudaksime vabatahtlikke päästjaid riiklikult paremini varustada ja kuna meil on olemas juba esimesed vabatahtlikud, kellel on ka elupäästevõimekus, siis miks mitte. Nema annavad kohapeal esimest abi, nad jõuavad esimesena kohale. Kui neil on olemas oskused, teadmised ja piisav meeskond, et minna näiteks ka tulle sisse, siis miks mitte. Küsimus on eelkõige selles, et iga päästja – sõltumata sellest, kas ta on kutseline või vabatahtlik päästja – peab arvestama kahe asjaga: tema enda ohutus ja päästetava ohutus. Mina olen alati valmis seda debatti pidama. Eelmisel nädalal olid meil koos vabatahtlike päästjatega ühed mõttetalgud, kuidas me rahastamisega võiksime edasi minna. Vabatahtlik merepääste on näiteks väga selgelt palju kehvas seisus, kui on Päästeametiga lepingulises suhtes olevad päästekomandod. Kui meil on võimekus ja võimalus vabatahtlikke rohkem toetada, siis me võiksime seda teha, sest ma arvan, et nad tegelikult oma sisimas ütlevad, et nad suudaksid rohkem pakkuda. Küsimus ei ole selles, kas me anname neile mingid kohustused üle või mitte. Nad teevad seda kõike oma vabast tahtest ja kogukonna hüvanguks. Kui riik või omavalitsus saab neid toetada, kas või ruumidega – väga paljudel vabatahtlikel on suur probleem, et auto on küll olemas, aga seda ei ole võimalik aasta ringi kasutada, sest sooja ruumi, kus vesi ära ei jäätuks, ei ole võimalik ära renoveerida –, siis neid võimalusi tuleb kasutada. Leader-meetmel on esimest korda sel aastal see nupukene juures, et on võimalik taotleda raha vabatahtlike tegevuse jaoks, kuigi juba varem on seda küsitud. Samamoodi oleme sel aastal kokku leppinud, et anname Päästeametile lisarahastust, et anda nendele vabatahtlikele, kes lähevad küsima Leader-meetmest raha, võimalus saada osalist kompensatsiooni omaosaluse katteks, näiteks vähemalt 50% ulatuses. Need meetmed on kõik mõeldud selleks, et vabatahtlikke tegelikult toetada. Ma usun, et Artur toetab mind selles, et vabatahtlikud ise suudavad rohkem. Ma ei tahaks isegi öelda, kas me anname kutselistele vabatahtlikele midagi üle või mitte, et mida teeb üks ja mida teine. Ei, see on koostöö. Osas komandodes käivad vabatahtlikud koos kutselistega valves. Seal saavad nad uusi kogemusi, mida edasi anda oma kamraadidele, kellega nad arendavad vabatahtlikku tegevust kuskil väikeses kohas. Me otsime häid võimalusi, kasutame enda teadmisi ja oskusi selleks, et vabatahtlikke rohkem kaasata ja motiveerida. Kindlasti on vabatahtlikud selle ära teeninud, et nad saaksid oma kogukonda paremini aidata.

21:14 Aseesimees Jüri Ratas

Valeri Korb, palun!

21:14 Valeri Korb

Aitäh! Lugupeetud härra minister! Teate, kui vaadata Riigikogu stenogrammi, ütleme, viimastel aastatel, siis selgub, et ei ole peaaegu ühtegi aastat, kui ei ole olnud arupärimisi Päästeameti kohta. Niisugune tunne on, et Siseministeerium on vaenelaps, kes saab igal aastal vitsa. Aga esimestes vastustes rääkisite

te sellest, et Päästeameti tulevik on pikaajalise planeerimisega seotud. Te hakkasite rääkima sellest, et see toimub ikkagi siis, kui valitsus järgmise aasta eelarvet kokku paneb. Kas see tulevik Päästeameti jaoks on ikkagi kaks-kolm aastat või kui tuleb järgmise aasta, 2017. aasta eelarve, siis tulevad jälle muudatused?

21:14 Siseminister Hanno Pevkur

Aitäh! Me vaatame mõlemat protsessi paralleelselt. Üks asi on loomulikult järgmine aasta, meie eelarve võimalused ja n-ö konkreetne rahakott, mille see saal siin kinnitab. Aga teine pool on see, et sõltumata sellest, mida ütlevad riigieelarve võimalused või mida parlament riigieelarves meile lõpuks ette näeb, vaatame me ka pikaajalist jätkusuutlikkust. Me ei saa sellest üle ega ümber. Me oleme väliseksperdid endale appi palunud, et püüda vaadata pikemalt ette, kas või sinnamaale välja, mis on järgmistel aastatel kütuse hind, kuidas me saame arvestada autode amortisatsiooni ja milline on n-ö palgasurve. Vaatame ka kaugemat perspektiivi, et olla hea partner näiteks kas või riigi eelarvestrateegia koostamisel, et nelja aastat planeerida ja anda Rahandusministeeriumile adekvaatsed sisendid, millised vajadused on järgmistel aastatel päästesüsteemis ja ka mujal siseturvalisuses.

21:14 Aseesimees Jüri Ratas

Ain Lutsepp, palun!

21:14 Ain Lutsepp

Aitäh, härra eesistuja! Austatud minister! Minu küsimus puudutab kahte aspekti. Esiteks, milline on Siseministeeriumi ja Kaitseministeeriumi päästealane koostöö elanikkonna turvalisuse tagamisel, silmas pidades kriisisituatsioone? Teiseks, kuidas ümberkorraldused tagavad, et Päästeameti toimimisvõimekus muutub paremaks ka erakorralistes situatsioonides, nagu loodusõnnetused, suurpõlengud ja muud sellised asjad?

21:14 Siseminister Hanno Pevkur

Aitäh küsimuse eest! Kõigepealt koostööst kaitsejõududega. Koostöö kaitsejõududega on, mina ütlesin, väga hea. Viimane kord, kui meil oli vaja tõsiselt kaitsejõudusid kasutada, oli see, kui üks Poola lennuk ei saanud õigel ajal pidama ja Ülemiste järve sõitis. Selle lennuki väljatõmbamiseks vajalik võimekus vintsijõu kujul oli olemas ainult kaitsejõududel. Tänu sellele, et Eesti riik on nii väike ja kõik juhid üksteist tunnevad, õnnestus kaitsejõududel saada vints sinna kohale väga kiiresti ega tekkinud vaidlusi, kes kellele arve esitab. Tuldi kohale ja tehti töö ära. Samamoodi, loomulikult, kui on vaja, me seda koostööd teemegi. Metsapõlengutel oleme saanud kasutada peale Kaitseväge ka Kaitseliitu. Selles mõttes on koostöö ja läbisaamine hea, ma julgen väita.

Kriisidele reageerimisel on eelkõige oluline see, milline on meie kutselise pääste süsteem. Nagu ma ütlesin, ei näe me praegu vajadust selleks, et me peaksime komandode hulka vähendama. Teatud võimekust oleme suurendanud. Ma natuke laiendan teie küsimust. Millised võiksid olla kitsaskohad kriiside reguleerimisel? Ma pigem ütlen, et me jõuame varsti staadiumisse, kus me peame hakkama välja vahetama pommiroboteid, kuna humanitaarabina saadud robotite aeg on läbi, nende elukaar hakkab lõppema. Samamoodi saaksime kindlasti suurendada oma keemiavõimekust. Kriisideks valmisoleku kontrollimiseks korraldasime eelmisel aastal ühe väga suure õppuse, mille nimi oli Conex. Me mängisime selle õppuse raames läbi mitmeid kriisisituatsioone ja samamoodi tegime kindlaks, millised eri valitsemisalade koostöökohad on võimekuse täiendamiseks vajalikud, et me oleksime valmis igasugusteks kriisideks.

21:14 Aseesimees Jüri Ratas

Austatud minister, ma tänan teid! Rohkem küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised. Palun Riigikogu kõnetooli Artur Talvikul!

21:14 Artur Talvik

Hea eesistuja! Head kolleegid! Hea minister! Tänavu sügisel möödub 15 aastat sellisest sündmusest nagu 9/11 New Yorgis. Üks asi, mis sellest ebameeldivast sündmusest meelde on jäänud, on see, et päästjatest said Ameerikas tõelised rahvuskangelased. Päästjad olid need, kes oma elu ohverdades

läksid nendesse lagunevatesse, põlevatesse majadesse sisse ja üsna palju päästjaid seal ka hukkus. Kui me meenutame viimaseid sündmusi, mis toimusid Brüsselis, ja meenutame telepilti, siis mis me seal nägime, kes seal sagisid? Põhilised sagijad nende risude-rusude, selle tolmu ja kogu selle õuduse keskel olid päästjad. Päästjad olid need, kes selle kõige sees olid.

Tänapäeva maailm on, leebelt öeldes, suhteliselt haige ja üks osa sellest haigusest on nn hübriidsõda. Hübriidsõda tähendab seda, et pauk võib tulla igal hetkel, ootamatult, ja me ei tea, kust kohast see tuleb. Esimesed sellistele paukudele reageerijad on ikkagi päästjad, siseturvalisus. Kui me välisjulgeolekust või sõjaväest rääkides saame öelda, et me oleme NATO liige ja NATO tuleb meile appi, siis päästmise ja siseturvalisuse koha pealt ei tule meile keegi appi, me peame ise hakkama saama. Seetõttu tahan erilisele kohale tõsta just Eesti siseturvalisuse ja sellele erilist tähelepanu pöörata. Ma julgen esitada sellise võrdluse, et kui käsitada julgeolekut tervikuna, siis võrdluses Kaitseväega on sisejulgeolek vaeslapse osas. Meie kõigi ülesanne on, et kui rääkida välisjulgeoleku ja sisejulgeoleku tasakaalust, siis, ühesõnaga, süsteem peaks rohkem sisejulgeoleku poole kalduma kui täna. Kui me hakkame mõtlema uue eelarve peale, sh Kaitseväe eelarve peale, siis võiksime käsitleda julgeolekueelarvet tervikuna, nii sisejulgeoleku kui ka välisjulgeoleku mõttes. See on see koht, kus saaks rääkida ka päästesüsteemi rahastamise suurendamisest. Ma räägin just nimelt rahastamise suurendamisest, sest arvutused näitavad, et professionaalse ja vabatahtliku pääste jätkusuutlikuks tegutsemiseks oleks vaja professionaalsele osale juurde umbes 10 miljonit eurot ja vabatahtlikule osale 2 miljonit eurot.

Kui me räägime vabatahtlikest, siis need 2 miljonit eurot ei tähenda seda, et vabatahtlikule peaks hakkama palka maksma, vaid seda, et vabatahtlikult peaks võimalikult palju ära võtma kohustust ka oma raha panustada selleks, et vabatahtlik pääste toimiks, st ta peab praegu oma raha kulutama varustuse, masinate ja autode hoidmise ruumide peale. See oleks väga vajalik, selleks et terviklik päästesüsteem Eestis üldse toimiks. Kolleeg Vitsut ütles, et võtame vabatahtlikke juurde, aga ega see ikka nii ei ole, et võtame muudkui juurde. Väga kerge seda teha ei ole. Täna on pigem küsimus selles, kuidas me suudame säilitada vabatahtlike motivatsiooni, nende motivatsiooni, kes on juba seal süsteemis hõivatud. Ma tean – tõepoolest, ministril on õigus –, et vabatahtlikud on valmis võtma endale lisakohustusi, aga mitte rahalisi kohustusi, st nad ei ole valmis raha juurde panema. Kutsun kõiki üles ühiselt vaatama julgeolekut tervikpildina ja päästesüsteemi selle väga olulise osana, just tänapäeva maailmas, ja kutsun üles mõtlema ka selle rahastamise peale. Aitäh!

21:14 Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Rohkem kõnesoove ei ole. Sulgen läbirääkimised. Kümnendale arupärimisele on vastatud.

11. 20:25 Vaba mikrofon

21:14 Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased! Nüüd on see hetk, kui me kõik saame peale haamrilööki registreerida ennast esinemiseks vabas mikrofonis. Nii et palun! Kõnesoove ei ole, vaba mikrofoni ei avata. Tänapäevane istung on lõppenud. Ma tänan teid ja soovin teile jõudu meie töös!

Istungi lõpp kell 20.25.